

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze

SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA (2020. gada pirmā puse).

Četras lekcijas par Kalna sprediķa svētības vārdiem (Mt 5:3-12).

- 1. lekcija** (11.01.2020.). Kalna sprediķa struktūra un tēmas. Grieķu vārda *makários* nozīme: svētīgs? svētīts? laimīgs? svētlaimīgs?
- 2. lekcija** (15.02.2020.). Svētības vārdi Mt 5:3-6.
- 3. lekcija** (28.03.2020., *neklātienas lekcija* covid-19 pandēmijas dēļ). Svētības vārdi Mt 5:7-9.
- 4. lekcija** (16.04.2020., *neklātienas lekcija* covid-19 pandēmijas dēļ). Svētība un vajāšanas Mt 5:10-12.

Četras lekcijas par Kalna sprediķa Svētības vārdiem (Mt 5:3-12).

1. lekcija. Kalna sprediķa struktūra un tēmas.

Grieķu vārda *makários* nozīme: svētīgs? svētīts? laimīgs? svētlaimīgs?

Kalna sprediķa struktūra un tēmas

Ievads.

Jēzus Kristus Kalna sprediķis satriec Kristus Baznīcu šodien tās galvenajās problēmās: *virspusējībā* un *liekulībā*. Kalna sprediķī Jēzus vārdi ir ļoti radikāli un neērti, jā, tie ir traucējoši daudziem. Sekliem un sekularizētiem kristiešiem tie šķiet ļoti pārspīlēti.

Problēmas būtība ir daudz plašāka: kristiešu attieksme pret Bībeli kopumā. Cik nopietni tu to lasi un dzīvo saskaņā ar to savā ikdienā? Jo par Dievu un Jēzu Kristu ārpus Bībeles tu neko daudz nezini.

Virspusējība un liekulība rada vēlmi lasīt Bībeli lasīšanas pēc, jo tā kristiešiem pieder. Bībeli daudzi kristieši lasa, lai apstiprinātu *savus* priekšstatus par Dievu un lietu kārtību, un šādi veidojas sektas un jaunas reliģiskas kustības. Mēs nelasīsim Kalna sprediķi tā, it kā šeit būtu vissvarīgākie vārdi Bībelē, bet lasīsim tos kā *daļu no Bībeles*, Vecās un Jaunās Derības. Baznīcas vēsture nereti piedzīvojusi šķelšanos un dalīšanos jaunās reliģiskās kustībās; viens no tekstiem, uz ko atsaucas jaunās kustības, ir Kalna sprediķis un tā nepraktizēšana iepriekšējā konfesijā. Mēs lasīsim Kalna sprediķi, lai atgādinu sev, luteriskajā tradīcijā esošajiem, *Jēzus dotās* (tātad ticībai vitāli nepieciešamās!) norādes, vērtības, atgādinājumus, brīdinājumus un pāri visam – mierinājumu. Kristus caur Kalna sprediķi grib darīt tavu ticības dzīvi dziļāku, vērtīgāku un atbildīgāku, nekā tā ir pašreiz.

Bībeles saturā ir divi atšķirīga veida Dieva vārdi: Bauslība un Evaņģēlijs, likums un žēlastība, prasības un dāvanas. Kalna sprediķī galvenokārt redzam likumus un prasības, kā kristietim dzīvot. Taču tā nav likumpaklausība, kas mūs ievēd Dieva valstībā un garantē grēku piedošanu.¹ Kristus upura dēļ mums tiek dota

¹ Bauslību evaņģēliskajā teoloģijā saprot trīs nozīmēs: 1) lat. *usus politicus sive civilis*, 'politiskā jeb sabiedriskā nozīme', attiecas uz vispārējiem morāles principiem un sabiedrisku/valstisku kārtību – gan kristiešiem, gan nekristiešiem; 2) lat. *usus elenchticus sive paedagogicus*, 'pedagoģiskā nozīme', parāda grēku un vajadzību pēc Kristus; 3) lat. *usus tertius legis*, 'trešais Bauslības lietojums', lat. *usus in renatis*, 'lietojums atdzimušajiem', lat. *usus didacticus sive normativus*, 'didaktiskais jeb normējošais lietojums', Dieva likumu nozīme svēttapšanā – skaidrs vadmotīvs ticības dzīvē.

grēku piedošana, un atjaunotu sirdi mēs varam pildīt Dieva likumus un tajos dzīvot. Tā ir baušļu ievērošana atgriezta kristieša svēttapšanas procesā. No Vēstules efesiešiem 2. nodaļas zinām, ka kristieši „**Kristū Jēzū radīti labiem darbiem, kurus Dievs iepriekš sagatavojis, lai mēs tajos dzīvotu**” (2:10). Dieva vārda vadīti mēs nevaram atmet Bauslību un tā mācīt cilvēkus (t. s. antinomisma herēze). Mateja evaņģēlija noslēdzošajos vārdos augšāmceltais Jēzus Kristus atstāj savu pavēli Kristus Baznīcai: „**Ejiet un dariet par mācekļiem visas tautas, tās kristīdami Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā, tās mācīdami turēt visu, ko es jums esmu pavēlējis; un, redzi, es esmu ar jums ik dienas līdz laiku beigām**” (28:19-20). Jēzus Kristus māca *turēt visu*, tai skaitā arī Kalna sprediķi ar tā nereti skarbjām pavēlēm un radikālajiem priekšrakstiem. Labie darbi kā atgriešanās un Svētā Gara augļi, pateicība par glābšanu Kristū un atbildīgs, kristīgs dzīvesveids bija Jēzus krusta nāves un augšāmcelšanās mērķis (toties galvenais ir attieksme un motivācija – cilvēka sirds, nevis pareiza uzvedība vai ārišķība): „**Viņš sevi ir nodevis par mums, lai mūs izpirktu no visas ļaundarības un šķīstītu sev par izredzētu tautu, dedzīgu uz krietniem darbiem**” (Tit 2:14). Svarīgs ir *dedzīgums*.

Kalna sprediķis nav *brīnumnūjiņa*, kas izbeigs visus karus un grūtības uz zemeslodes. Tādā gadījumā *visiem cilvēkiem* un *visām politiskajām iekārtām* būtu jādzīvo saskaņā ar Kalna sprediķi, bet tā diemžēl nav un, visticamāk, nebūs. Kalna sprediķis nav tikai Vecās Derības likumu precizējoša interpretācija, tam ir daudz plašāks un tālejošāks skatījums. Kalna sprediķis sākas ar Svētības vārdiem, kas ir apsolījums un žēlastība, lai mēs varētu ķerties klāt visam pārējam. Bez tā mēs nevaram izraut pārējos vārdus no konteksta.

Galvenais ir apzināties – Kalna sprediķis attiecas uz *jebkuru kristieti*. Ja tava sirds pieder Kristum, šie vārdi domāti tavai dzīvei. Kalna sprediķis nav kristietības vieglākā daļa, drīzāk briedumā esošu kristiešu vadmotīvs. Tā nav kaut kāda ezotērisks mācība „tikai izredzētajiem”. Viena no galvenajām Romas katoļu Baznīcas klosteru kustības kļūdām Viduslaikos bija atstāt Kalna sprediķi kā morāles ideālu mūkiem un mūķenēm, ļaujot viņiem iet prom no ikdienas un pasaulīgas dzīves, taču *vienkāršie kristieši* drīkstēja darīt tik, cik varēja [vai gribēja]. Ļoti agrīnā anonīmā kristīgās Baznīcas darbā Didahē jeb Divpadsmit apustuļu mācībā no 1. gs. beigām jau izskan šī Viduslaikiem raksturīgā doma: „**Ja tu Kunga jūgu pilnīgi nesīsi, tad tu kļūsi pilnīgs. Bet ja tu to nespēji, tad dari, ko tu spēji**” (Didahē, 6:2; A. Jundža tulkojumā). Taču Jēzus grib, lai viņa Valstība *ikviena kristieša* dzīvē, ko

vada Kalna sprediķa principi, spīdētu un liecinātu par Dieva žēlastību nekristiešiem, tā ka patieso kristiešu darbi būtu kā zemes sāls un pasaules gaisma – katram savā vietā un aicinājumā (sal. Mt 5:13-16), to protestantismā mēdz saukt par *vispārējo priesterību*. Svētības vārdi jau pašā Kalna sprediķa sākumā norāda, ka šīs svētības tiek piedzīvotas, ja Kalna sprediķis ir daļa no tavas ikdienas. Izsalkums pēc augstākas taisnības un dedzība svēttapšanā ļauj Dieva valstībai reāli atklāties katram cilvēkam, kas to meklē (Mt 5:20; 6:33). Kalna sprediķis nav atstāts Kristus Baznīcai, ka tā varētu tīksmināties par Jēzu un savos dievkalpojumos saukt: Kungs! Kungs!, bet patiešām *darīt debesu Tēva prātu* (Mt 7:21-23), kā tas atklāts Kalna sprediķī un citviet Kristus labajā vēstī – visā Jaunajā Derībā.

Luteriskajā kristietības tradīcijā kopš Senbaznīcas tiek uzsvērts, ka cilvēks nav spējīgs negrēkot *iedzimtā grēka dēļ*. Arī pēc atgriešanās no grēkiem, kad Jaunā Derība ticīgos sauc par *svētajiem* (piemēram, Rm 1:7; 1Kor 1:2; 14:33; 2Kor 1:1; Kol 1:2; 12, 26; Ef 1:1; 2:19; 3:18; Flp 1:1; Jūd 3), viņi ir spējīgi grēkot un var tikt saukti par grēciniekiem, proti, atgrieztiem un apžēlotiem grēciniekiem.² Tāpēc ļoti svarīga ir svēttapšana, lai mēs arvien tiektos pēc Dieva dotās jaunās identitātes Svētajā Garā un Kristībā – Dieva bērna identitātes, attaisnotā, jaunpiedzimušā identitātes. Lai grēks tevi nedzītu izmisumā, Kalna sprediķī pieprasītie un tavā dzīvē nenasniegtie ideāli liek tev arvien meklēt un piedzīvot Dieva žēlastību Kristū, arī grēksūdzē un Absolūcijā.

Daudzi grib *veidot Dieva valstību uz zemes*: sociāli, politiski, ekonomiski, institucionāli-reliģiski (t. s. sociālais evaņģēlijs), bet Kristus atklāj, ka Dieva valstība, pirmkārt, ir garīgs notikums cilvēkā un, otrkārt, veidojas patiesās, dievbijīgās un mīlestības caurstrāvētās attiecībās: „**Dieva valstība nenāks redzamā veidā. Nedz arī kādi sacīs: redzi, šeit! – vai: tur! – jo, redzi, Dieva valstība ir jūsu vidū**” (Lk 17:21). Dieva valstība atklājas *jūsos*, jūsu sirdīs, jūsu sirsnībā, jūsu starpā. Kalna sprediķis runā par to, kā tam vislabāk notikt. Kalna sprediķis vairāk runā par sirds attieksmi un garīgi izsvērtiem lēmumiem ticības dzīvē, ne tik daudz par konkrētiem, burtiski pildāmiem priekšrakstiem (zināms izņēmums ir aicinājums nešķirt laulību Mt 5:31-32, kas bija diezgan vieglprātīga un plaši izplatīta prakse 1. gs. Palestīnā un daudzviet mūsdienu Rietumu kultūrā). Pasakot šo, nedrīkst aizmirst, ka attieksme un nodomi nav pretrunā visam praktiskajam, ar ko tie saistīti. Dievs grib ne tikai

² Lat. *simul justus et peccator*, ‘vienlaicīgi attaisnots un grēcinieks’, par šo kristīgo paradoksu sal. Rm 7:7-25. Tas nekādā ziņā neattaisno tīšu vai neapzinātu grēkošanu kristieša dzīvē un nemazina bez maksas dotās Dieva žēlastības lomu un pastāvīgu nepieciešamību pēc grēku piedošanas.

tavu sirdi, viņš grib *visu tevi*. Tādējādi Kalna sprediķa vēsts ir neizsmeļama un vienmēr atklājama no jauna.

Luteriskajā kristietības tradīcijā ir vēl viens loģisks princips: Baznīcas un valsts šķirtība, ko mēdz saukt par *mācību par divām valstībām* (M. Luters šai jautājumā iedvesmojās no slavenā 5. gs. Sv. Augustīna darba *Dieva pilsēta*). Šķirtība neizslēdz Baznīcas un valsts mijiedarbību un sadarbību. Dievs ir Kungs gan pār Baznīcu, gan pār valsti, lai gan beidzamo var pārvaldīt arī Dievam nelabvēlīgi prāti. Baznīcas vienīgais normējošais avots ir Dieva vārds. Kristiešu attiecības ar Dievu veidojas uz mīlestības un uzticības pamata, Evaņģēlijs ir augstākais princips, Dieva atklāsme Jēzū Kristū. Tādējādi Kalna sprediķis rakstīts tieši kristiešiem, uzsverot individuālo morāli un ticības dzīvi, lai šie vārdi varētu sniegt padziļinātu garīgu pieredzi pāri kristiešu vidū bieži sastopamajai virspusējībai un liekulībai. Savukārt valsts darbojas gan uz veselā saprāta, gan vispārpieņemtās morāles pamata, tās vara ir likums un fizisks spēks (sal. Rm 13:1-7). Brīžos, kad valsts pieļauj morālas dabas kļūdas (medicīnas profesionāļu veiktie aborti; dažādu sociālo slāņu diskriminācija; postošu atkarību atbalstīšana, aizbildinoties ar brīvo tirgu un cilvēka brīvo gribu; kristīgo draudžu ierobežošana to ticības pārliecības dēļ utt.) Baznīcai jāsaka sava balss uz Bībeles pamata, bet tas ir jā dara ļoti apdomīgi un gudri (sal. 1Pēt 3:15). Mācība par divām valstībām nošķir kristieša individuālo atbildību Dieva un sirdsapziņas priekšā un kristieša atbildību, esot valstiskā *amatā*, arī tādā, kur nākas lietot politiskos instrumentus, ieročus vai fizisku spēku (piemēram, militārs dienests, darbs policijā u. tml.). Kalna sprediķis nav domāts kā paraugs valsts likumu izpratnē, lai gan Dieva likumiem vienmēr ir lielāka autoritāte, kad valsts pieļauj būtiskas atkāpes no Dieva dotajiem pamatprincipiem (sal. Apd 5:29). Ticīga cilvēka dzīvē Jēzus Kristus nošķīra Dieva (Baznīcas) un Cēzara (valsts) atbildības sfēras, kaut vai minot piemēru par nodokļiem (Mt 22:15-22).

Studējot Kalna sprediķi, ir labi aiz kokiem nepazaudēt mežu. Tas nav Dieva vārds tikai prātam, bet ikdienas praktiskajām ticības izpausmēm: piedošanai, vienkāršībai, labestībai pret tuvāko, uzticamībai laulībā, pazemībai savā runā, pastāvībai lūgšanā, pieticībā un dāsnumā. Bībeles studijās starp vārdu nozīmēm un pieturzīmēm var pazaudēt jēgu, kopsakarību, dievišķo nodomu un virzību, kāpēc Svētais Gars vispār ļauj Kalna sprediķa tekstam būt Mateja evaņģēlijā, tavā dzīvē un garīgās domas krustugunīs filosofu un Dieva meklētāju vidū. Bībeles kopējā

vēsts – Kristus Evaņģēlijs – ir svarīgāks par detaļām. Bībeles kanonā bez Kalna sprediķa ir arī citi teksti un piemēri, kā rīkoties līdzīgās situācijās.

Kristietībā ir princips, ka Dieva vārds mācāms atšķirīgi dažādās kultūrās un sabiedrības grupās (sal. 1Kor 3:1-3; 9:19-23; Gal 2:1-10; 1Tes 4:1-2; Ebr 5:12-14; 1Pēt 2:2). Cilvēki nav „baltas lapas”, sākumā nākas uzrunāt katras specifiskās sabiedrības grupas aizspriedumus un maldus par Evaņģēliju.

Kalna sprediķis nav likumu kodekss vai jauna veida *desmit baušļi*, bet kristieša rakstura atspoguļojums atsevišķos piemēros, kas kalpo par zīmēm, simboliem, norādēm. Kalna sprediķa mērķis ir *dzirdēt un darīt* (Mt 7:24-27). *Dzirdēšana* ietver Dieva vārda mācīšanos visplašākajā kontekstā, t. sk. liturģiskajā, katehētiskajā un individuālajā. *Dzirdēšana* ir izpratnes veicināšana, uzmanības pievēršana, laika ziedošana. *Dzirdēšana* nozīmē vēsturisku faktu, ka teksti agrīnajā kristietībā, pirmkārt, tika uzklausi, nevis lasīti. *Dzirdēšana* Kalna sprediķī nozīmē arī Dieva balss atšķiršanu no viltus praviešiem. *Darīšana* nozīmē, ka refleksijai jāiet roku rokā ar ticības praksi. Cilvēka izturēšanās un dzīvesveids plašākā nozīmē ir darīšana.

No Kalna sprediķa zīmēm minami, piemēram, Kristus pamudinājums atdot virsdrēbes tam, kas ņem tavu kreklu (Mt 5:40). Doma, izrauta no konteksta, varētu nozīmēt, ka tu nekādi nerīkojies zagļa, laupītāja vai lūdzēja priekšā, bet visu mehāniski izpildi. Tā var ātri palikt bez drēbēm un citām mantām... Tas diez vai ir Jēzus pamudinājuma mērķis, bet drīzāk – labestība, dāsnums un atvērtība pret cilvēku, kam nepieciešama palīdzība vai iedrošinājums. Kāds varētu jautāt: vai tad zvērests nodara kādu ļaunumu, ja Jēzus to aizliedz? Burtiski Jēzus atļauj sacīt tikai jā, jā un nē, nē (Mt 5:37); tad varētu sakāpināt domu līdz absurdam, ka neko citu cilvēks vispār nedrīkstētu runāt, lai gan Jēzus ar savu piemēru ir sacījis ļoti atšķirīgas runas, arī asus vārdus farizejiem un rakstu mācītājiem, kā arī izdzinis tirgotājus no Tempļa. Citi asi iebilst pret Jēzus atļauju šķirt laulību *tikai* netiklības dēļ (Mt 5:32). Ko darīt sievietēm, kam vīrs ir varmāka vai alkoholiķis un negrasās laboties?... Tam varētu uzdot pretjautājumu: vai Kalna sprediķis ir vienīgā Bībeles rakstu vieta? vai par grēku pret cilvēku nerunā arī citas rakstu vietas (piemēram, Mt 18:15-18)? Burtiska Kalna sprediķa izpratne vēstures gaitā ir likusi cilvēkiem amputēt savus locekļus (Mt 5:29-30), mīlēt ienaidniekus tādā nozīmē, ka viņi atsakās no jebkuras dalības karā, militārajā vai policijas dienestā (Mt 5:43-48), atteikties no visiem saviem īpašumiem un kļūt par nabagiem (Mt 6:19-24, sal.

Mt 19:21) utt. To mēdz dēvēt par *kristīgo anarhismu*, kas ārpus Kalna sprediķa izrautā konteksta neparādās citur Jēzus kalpošanā. Tādējādi var uzskatīt, ka tā ir bijusi cilvēku kļūdaina interpretācija, nevis Jēzus vārdu sākotnējais mērķis.

Neskaitāmās detaļās atklājas – Kalna sprediķa plašākā bibliskajā izpratnē ļoti svarīgas ir *burta un Gara* attiecības. Tev jāliek uzsvars uz Tā Kunga Garu (Svēto Garu), viņa brīvību Evaņģēlija aicinājumā un kalpošanā, tikai tad tu mācēsi izprast arī burtu un tā praktisko nozīmi (sal. 2Kor 3:1-18). Dieva vārdu nekad nevar saprast otrādi. Kalna sprediķis rakstīts kristiešiem, kuri cīnās ar savām atkarībām un grēkiem, kuri meklē Dieva vaigu un atrodas draudzes kopībā, kuri savu dzīvi sakņo Svētības vārdos un visos pārējos Svētajos Rakstos. Tu nevari lūgt Dievu mehāniski („skaitīt pātarus”) un cerēt, ka šīm lūgšanām būs tie paši apsolījumi, ko Jēzus teicis par lūgšanām ticībā. Lūgt debesu Tēvu Jēzus māca ticībā un paļāvībā uz Dieva prātu. Tikai tad lūgšanas tiek atbildētas un lūdzējs – svētīts.

Kad kāds no Kalna sprediķa tekstiem tevī rada spītu un nepatiku, visticamāk, tavā attieksmē pret kristīgu dzīvesveidu vai tavā izpratnē par konkrēto tekstu ir nopietnas problēmas, varbūt kāds neapzināts grēks, kurā tu ar lepnumu dzīvo un kuru uzturi. Ja tu uzskati, ka Kalna sprediķa norādes nevar izpildīt, ja visa tava būtība pretojas šiem svētajiem vārdiem, ja centies par tiem pasmieties vai mazināt to nozīmību, tad, visticamāk, problēma ir tevī, nevis Kristū.

Mūsu Kungs Jēzus Kristus mācīja šīs lietas, un viņš grib, ka tu tajās dzīvotu.

Žanrs.

Jēdzienu „Kalna sprediķis” (lat. *sermo montanus* vai *sermo in monte*, vāc. *Bergpredigt*, angl. *sermon on the mount*) pirmais sāka lietot Sv. Augustīns savā 4. gs. darbā *De Sermone Domini in monte secundum Matthaeum* (‘Par Tā Kunga sprediķi kalnā saskaņā ar Mateju’, sarakstīts ap 393.-396. g. Hiponā, Romas impērijas Ziemeļāfrikas pilsētā, kura bieži piedzīvoja berberu uzbrukumus). Vēl teoloģijā izplatīts ir jēdziens „Kalna runa” (lat. *oratio montana*, vāc. *Bergrede*, angl. šādu jēdzienu nelieto), ar to domājot Jēzus vienlaidus runu. Saskaņā ar Mt 7:24, 26 Kalna sprediķi sauc par *vārdiem*. Saskaņā ar Mt 5:1-2 Kalna sprediķi sauc par *mācību*. Lai gan Sv. Augustīns Kalna sprediķi sauca par sprediķi, viņš to analizēja kā *kompēdiju* (doktrīnu apkopojumu, šo jēdzienu saistībā ar Kalna sprediķi aizsāka Roterdamas Erasmus). Ženēvas reformators Žans Kalvins Kalna sprediķi līdzīgā veidā sauca par *kopsavilkumu* (lat. *summa*) – dažādas Jēzus Kristus mācības, kas apkopotas vienā

teksta fragmentā. Teoloģijā ir arī bijuši citi apzīmējumi Kalna sprediķim, piemēram, *katehētiska runa*, jo to izmantoja, gatavojot mācekļus Kristībai (šādas līdzības pētnieku vidū saskatītas ar 4. gs. Sv. Nisas Gregorija darbu *Lielā katehētiskā runa* (lat. *Oratio catechetica magna*) un ar anonīmo, bet dievkalpojumos plaši lasīto 1. gs. apustulisko tēvu darbu *Didahē jeb Divpadsmit apustuļu mācība*). Arī grieķu filosofijā bija līdzīgs žanrs *mutiskie norādījumi* (gr. *akūsmata, ἀκούσματα*), ko izmantoja skolnieku apmācībai Pitagora skolas zemākajā līmenī, kur skolēnus sauca par akusmātiķiem. Augstākajā līmenī Pitagora skolas skolēnus sauca par matemātiķiem, kuri tika sagatavoti filosofijas studijām. Arī klosteru regulās veidojās pedagoģijas sistēmas, kur liela ietekme bija Kalna sprediķim.

Interpretācijas aspekti.

Cieša saistība ar Veco Derību. Ļoti nopietni jāskata Kalna sprediķī atrodamā tēze Mt 5:17-20, kur Jēzus noliedz Vecās Derības – Bauslības un praviešu vēsts – atmešanu. Kalna sprediķa vēsts jāskata kontekstā ar Veco Derību, kur bija dažādas valsts varas, armijas, tiesas un zvēresti kā Dieva atļauti vai paša Dieva sacīti. Radikālie Kalna sprediķa lasītāji (kristīgie anarhisti) mēdz atnest Veco Derību, lai vienpusēji skatītu Kalna sprediķa vēstījumu Baznīcai. Toties lielās, tradicionālās konfesijas skata Kalna sprediķi ļoti ciešā kontekstā ar Veco Derību, jo Jēzus daudzviet atgādina Dieva sākotnējo nodomu un grēcinieka veikto sākotnējā nodoma izpostīšanu.

Mateja evaņģēlijs un Kalna sprediķis. Svarīgi atcerēties, ka mums nav Kalna sprediķa, kas būtu atrauts no visa pārējā evaņģēlija konteksta. Daudzas Kalna sprediķa tēmas plašāk tiek atklātas citviet evaņģēlijā, piemēram, Bauslības un praviešu vēsts ievērošana (Mt 15:1-20), laulības šķiršana (Mt 19:3-9), zvēresti (Mt 23:16-22), gavēnis (Mt 9:14-17), bagātība (Mt 19:16-26), viltus pravieši (Mt 24:24-27) u. c.

Vēsturiski kritiskā metode. Beidzamajos trīs gadsimtos tā vairāk veikusi Kalna sprediķa literāros pētījumus par iespējamajiem Mateja evaņģēlija rakstiskajiem pirmavotiem (t. s. Q avots), saistību ar Pāvila vēstulēs paustās mācības kritiku, diskusijām, tieši kuri panti un rindkopas Kalna sprediķī Jēzus *varēja* vai *nevarēja* sacīt, Mateja redakcionālais veikums, atsauču pētīšana saistībā ar citiem senajiem avotiem u. tml. Piemēram, mēs zinām, ka Zelta likums Mt 7:12 atrodams ļoti daudzās reliģijās un filosofijās arī pirms Jēzus (Jēzus mācība Kalna

sprediķī nav pirmavots), bet tas labi sasaucas ar Jēzus sacīto mīlēt savu tuvāko kā sevi pašu, tāpēc nav nekāda pamata uzskatīt, ka Jēzus to nevarēja teikt. Vēsturiski kritiskās metodes pētnieki atraduši Kalna sprediķī atsauces uz seno filosofiju un ētiku, Veco Derību un citām reliģijām. Lai gan ne visam vēsturiski kritiskajā Bībeles pētniecībā var piekrist, tās sniegtās atziņas var noderēt, piemēram, valodnieciskās un vēsturiskā konteksta studijas. Bet uzticamību par *Q avota hipotēzi*, kas sinoptisko evaņģēliju pētniecības kontekstā ir ārkārtīgi centrāls jautājums, mazina mūsdienu pētnieku ļoti atšķirīgie secinājumi par *Q* avotu saistībā ar Kalna sprediķi: **1)** *Q* avots ir tuvs vai identisks Līdzenuma sprediķim (Lk 6); Matejs papildinājis Kalna sprediķi ar sev pieejamajiem materiāliem (populārākā hipotēze); **2)** *Q* avots ir tuvs vai identisks Kalna sprediķim (Mt 5-7); Lūka rediģējis Līdzenuma sprediķi pagānu izcelsmes kristiešu auditorijai (maz piekritēju pētnieku vidū); **3)** *Q* avots ir kopīgs Kalna un Līdzenuma sprediķim, abi evaņģēlijos sastopamie sprediķi ir evaņģēlistu redakcijas rezultāts; **4)** sākotnēji bijuši divi *Q* avoti (Q^{Mt} un Q^{Lk}); tādējādi evaņģēlisti nav veikuši teksta redakciju, vien saglabājuši sev pieejamos avotus; **5)** Kalna un Līdzenuma sprediķi sarakstīti neatkarīgi no *Q* avota, bet vēlāk no tā iespaidojušies; **6)** Kalna un Līdzenuma sprediķi sarakstīti neatkarīgi no *Q* avota, un ar to nav saistīti. Kā redzams, vēsturiski kritiskā pētniecība evaņģēliju tekstiem atstāj maz vietas Svētā Gara darbam, kas vadīja Bībeles grāmatu autorus galējā teksta pierakstīšanā.

Kalna sprediķa žanrs. Atšķirībā no legālajiem dokumentiem Kalna sprediķī dominē drāma, līdzības, pārspilējumi un zīmes (piemēram, baļķis acī, vilki avju drēbēs, pērles cūkām, kodes un rūsa utt.). Daudzviet burtiska interpretācija ir absurda. Ebreju skolotāju pamācībās nereti bija sastopami pārspilējumi, kas paspilgtināja domu. Jēzus atstātās līdzības vedina domāt par morāli un nopietni apsvērt savu izvēli izšķirošos brīžos. Jēzus atstātās zīmes ir Dieva griba tavā dzīvē. To var raksturot ar vārdu *mīlestība*, kura var pilnveidoties, sasniegt briedumu tavā domāšanā, virzīt tevi pretī līdzcilvēkiem un Dievam. Mīlestības mērķis ir vest tevi uz pilnību (Mt 5:48). Visticamāk, tu nerasniegsi pilnību, bet Jēzus pieprasa nopietnu cīņu šai virzienā. Ideāliem ir jābūt augstākiem par to, ko tu redzi un saproti šodien.

Kalna sprediķis un Jēzus Kristus. Liekas pašsaprotami, ka uztveram Jēzu Kristu par autoru šiem vārdiem, jo par to mums liecina Dieva vārds no Mateja evaņģēlija. Vēsturiski kritiskā pētniecība iet citu ceļu, jo tā pēta Bībeli kā jebkuru citu grāmatu. Mums nav jāiet šis ceļš, jo tas nevar būt pareizs. Bībele nav kura katra

grāmata. Jēzus Kristus saskaņā ar Kalna sprediķi apvieno Veco un Jauno Derību (Mt 5:17-20) un savā zemes dzīvē piepilda tajās izteikto vēsti. Kristus ir apsolutais laiku beigu pravietis no Jesajas grāmatas (61:1-3; sal. Lk 4:18-19). Kalna sprediķis un Mozus derība Sīnaja kalnā liek domāt par līdzīgo un atšķirīgo starp Jēzu un Mozu (kopīgs ir bērnu genocīds viņu bērnības kontekstā, iziešana no Ēģiptes, Jēzus kristība un Israēla iešana cauri Niedru jūrai, četrdesmit dienu gavēnis utt.). Kalna sprediķa tēmas cieši sasaucas ar Mozus sacīto 5. Mozus grāmatā. Kopīgais Jēzum un Mozum ir fakts, ka abi saka Dieva vārdus un māca Dieva autoritātē, tāpēc viņos ieklausās Dieva tauta. Protams, savā garīgajā būtībā Jēzus ir augstāks par Mozu, jo viņš ir Dieva Dēls, trīsvienīgā Dieva 2. persona (sal. Ebr 3:1-6). Tiesas dienā cilvēki nāks pie Jēzus un sacīs: Kungs! Kungs! (tā, protams, ir taisnība, ka Jēzus Kristus ir Dievs Tas Kungs) un stāstīs savus garīgos sasniegumus, bet Jēzus šos ļauna darītājus dzīs prom (Mt 7:21-23). Cilvēku patiesie darbi pret savu tuvāko daudziem *garīguma pārstāvjiem* neatpoguļos Jēzus mācību un Dieva gribu (sal. Mt 25:31-46).

Jēzus Kristus kā morāles paraugs. Kalna sprediķis ir Jēzus pašportrets. Viņš gatavs panest ciešanas krusta ceļā, viņš tiek vajāts un pārbaudīts. Viņš neatmet Bauslību un praviešus, vien noraida farizeju tradīcijas. Par viņu evaņģēlijos neatrodam ne reizi, kad viņš sacītu zvērestus. Viņš mēdz lūgt vienatnē, kā to māca Kalna sprediķi. Viņš lūdz par ienaidniekiem. Viņš nepieķeras mantai, bet ir vienkāršs sludinātājs. Jēzus Kristus pilnība un bezgrēcība ir viņa ciešajās saiknēs ar debesu Tēvu. Sekojot Jēzum un viņa paraugam, mēs nesekojam cilvēciska varoņa ideālam, bet Dieva Dēlam viņa ceļā pie Dieva Tēva. **Tāpēc Jēzus Kristus kristiešiem ir galvenais ticības piemērs** (sal. Jņ 13:15, 34; 15:12; Ebr 12:1-4; 13:12-13; 1Pēt 2:21; 3:17-18; 1Jņ 2:6).

Kalna sprediķis un Līdzenuma sprediķis (Lk 6:20-49). Izņemot brīdinājuma vārdus (Lk 6:24-26) un divas līdzības (Lk 6:39-40), Līdzenuma sprediķa tēmas atrodamas Kalna sprediķī, taču beidzamais ir krietni garāks. Abas Līdzenuma sprediķī atrodamās līdzības atrodamas citviet Mateja evaņģēlijā (Mt 10:24-25; 15:14). Tēvreize, kas atrodama Kalna sprediķī, nav Līdzenuma sprediķī, bet ir citviet Lūkas evaņģēlijā (Lk 11:2-4). Lai gan nezinām vēsturisko situāciju, acīmredzamās līdzības abu sprediķu un evaņģēliju starpā liek domāt par kopīgo un atšķirīgo. Vēsturiski kritiskā pētniecība min iespējamus rakstiskos avotus, kas noveda pie atšķirīgiem tekstiem (t. s. Q avota hipotēze vai citi rakstiskie avoti Mateja un Lūkas rīcībā). Šie pētnieki pārstāv versiju, ka evaņģēlisti kompilējuši runu no vairākiem

rakstiskiem avotiem un notikumiem Jēzus kalpošanā, un Matejs droši vien pievienojis tikai sev raksturīgo materiālu redakcionālā darba ietvaros. Šī hipotēze ne tuvu neizskaidro visas tekstuālās nianšes, un pētnieki nereti izsaka pretrunīgus viedokļus. Varam uz šo jautājumu skatīties no bibliskā viedokļa: ir iespējams, ka Jēzus sacījis sprediķus tieši tādā formā, kādā tie pierakstīti, ņemot vērā joprojām dzīvos aculieciniekus evaņģēliju sarakstīšanas laikā un spēcīgo mutvārdu tradīciju semītiskajās kultūrās, kur cilvēki iemācījās no galvas veselas grāmatas. Turklāt rakstisks Q avots nekad nav atrasts. Tālab savās Bībeles studijās analizēsim tekstu tādā formā, kāds tas atrodams Mateja evaņģēlijā mūsu Bībelēs. Līdzīgi kā Mateja un Lūkas evaņģēlijs Kalna un Līdzenuma sprediķis rakstīti attiecīgi jūdu izcelsmes un pagāņu izcelsmes kristiešiem. Interesants ir fakts, ka vēstures gaitā abus sprediķus pētījuši ne vien kristīgie teologi, bet arī rabīni, filosofi, juristi. Kalna un Līdzenuma sprediķu auditorija krietni pārsniedz Mateja un Lūkas evaņģēliju auditoriju un tiek lasīti ne tikai kristīgajās draudzēs. Abi sprediķi iespaidojuši gan jūdaismu, gan islāmu, gan hinduismu. To var saprast, jo Kalna sprediķī redzam šo globālo perspektīvu (piemēram, Mt 5:13-16).

Literāro kopsakarību pētījumi.

Kalna sprediķa komentāru un pētījumu apjoms Baznīcas vēsturē līdz šim brīdim ir tik plašs, ka nav pilnībā aptverams. Vieni no agrīnākajiem visa Mateja evaņģēlija komentāriem no 4. gs. ir Hieronīmam, Hilarijam no Puatjē un Jānim Zeltamutem. 13. gs. lielu ietekmi atstāja Akvīnas Toma komentārs. Austrumu Baznīcā Viduslaikos nozīmīgākais bija Bulgārijas bīskapa Teofilakta komentārs 11. gs. No Reformācijas laika 16. gs. nozīmīgākie ir Dezidērija Erasma un Mārtiņa Lutera komentāri par Kalna sprediķi. No 20. gs. lielāko starpkonfesionālo ietekmi atstājuši Kalna sprediķa komentāri, ko sarakstījuši Martins Loids-Džounss, Džons Stots, Donalds A. Kārsons, Osvalds Čembers u. c. Ir arī pietiekami daudz izsmelšu Mateja evaņģēlija komentāru, kas detalizēti un ticības dzīvei praktiski un noderīgi analizē Kalna sprediķa nodaļas.

Viens no agrīnākajiem un Viduslaikos nozīmīgākajiem tieši Kalna sprediķa komentāriem bija Sv. Augustīna darbs 4. gs. beigās (*De Sermone Domini in monte secundum Matthaem*, 'Par Tā Kunga sprediķi kalnā saskaņā ar Mateju', sarakstīts ap 393.-396. g.). Sv. Augustīns runā par teksta burtisko un pārnesto nozīmi (lat. *sensus literalis et figuratus*). Tās savstarpēji mainās un pārklājas. Sv. Augustīns

cenšas visu Kalna sprediķi skaidrot caur Svētības vārdu prizmu. Lai varētu pildīt Bauslību Jēzus skaidrojumā, nepieciešams Svētais Gars ar tā septiņdaļīgo skaidrojumu Jes 11:2-3.

Ļoti svarīgs bija Roterdamas Erasma jeb Dezidērija Erasma komentārs Kalna sprediķim 16. gs. pirmajā pusē (*Paraphrasis in Evangelium Matthaei*, 'Mateja evaņģēlija parafrāze', 1522). 1516. gadā Erasms izdeva grieķu Jaunās Derības kritisko izdevumu, kuram Erasma dzīves laikā sekoja vairāki izdevumi, kas tika izmantoti Mārtiņa Lutera vācu tulkojumā un Karaļa Džeimsa angļu tulkojumā (angl. *King James Version*). No 1517. līdz 1524. gada Erasms izdeva parafrāzes jeb komentārus gandrīz visām Jaunās Derības grāmatām, balstoties grieķu tekstā, izņemot Atklāsmes grāmatu; šīs parafrāzes savā laikā iemantoja milzu popularitāti, un tās lasīja ļoti plašs teologu un mācītāju loks. *Mateja evaņģēlija parafrāzē* ļoti detalizēti tika analizētas Kalna sprediķa kopsakarības un saistība ar pārējo evaņģēlija tekstu, Senbaznīcas teologu un dažādu filosofu atziņām. Erasma galvenās tēzes ir šīs: Kalna sprediķis ir Kristus dogmu apkopojums, kas svarīgs katram teologam; tas ir kristīgās pedagogijas kvintesence; šeit ir pamatā teoloģiskie principi, nevis burtiskas morāles normas; Kalna sprediķa doktrīnas attiecas uz visiem kristiešiem, tās ir saprotamas un izpildāmas, pārspilējumi kalpo vien domas paspilgtināšanai; Kalna sprediķim rodamas atsauces filosofijā, kas nozīmē, ka tam ir universāla nozīme.

Liela nozīme bija arī Mārtiņa Lutera Kalna sprediķa komentāram, kas nebija akadēmisks darbs, bet nedēļas dievkalpojums sacīto sprediķu drukāts izdevums, tātad – lūgšanu un kalpošanas auglis (*Wochenpredigten über Matthäus 5-7*, 'Nedēļas sprediķi par Mateja evaņģēlija 5.-7. nodaļu', 1530.-1532. g., 2016. gadā Luterisma mantojuma fonds izdeva Lutera komentāru latviski ar nosaukumu *Jēzus Kalna sprediķis*). Lutera, Vitenbergā aizvietojoš Johānu Bugenhāģenu, vairākus gadus ar pārtraukumiem trešdienās sprediķoja vienlaidus par Mateja evaņģēliju, bet sestdienās – par Jāņa evaņģēliju. Kalna sprediķa komentāri izdoti 1532. gadā, tos sākotnēji pierakstīja Lutera studenti, pirms izdošanas Lutera tos pārlasīja un uzrakstīja priekšvārdu. Lutera komentārs apjoma, dziļuma, Svēto Rakstu skaidrojuma plašuma un ticības praktiskā pielietojuma ziņā sniedza līdz tam nebijušu veikumu.

Īsa teksta struktūra:

A. Ievads (Mt 5:3-16):

1. Svētības vārdi (Mt 5:3-12);
2. divi apgalvojumi (Mt 5:13-16):
 - * jūs esat zemes sāls (Mt 5:13);
 - * jūs esat pasaules gaisma (Mt 5:14-16);

B. Galvenā daļa (Mt 5:17-7:12):

1. Toras (Bauslības) skaidrojums (Mt 5:17-48):
 - * hermeneitikas princips – Jēzus Evaņģēlija un Vecās Derības Bauslības un praviešu attiecības (Mt 5:17-20);
 - * antitēzes (Mt 5:21-48);
2. reliģiskā kulta nozīme – žēlsirdības dāvanas, lūgšana (t. sk. Tēvreize), gavēšana (Mt 6:1-18);
3. kristīgā dzīvesveida nozīme ikdienā (Mt 6:19-7:12):
 - * par mantas krāšanu (Mt 6:19-21);
 - * par redzi (Mt 6:22-23);
 - * par kalpošanu diviem kungiem (Mt 6:24);
 - * par raizēm (Mt 6:25-34);
 - * par tiesāšanu (Mt 7:1-5);
 - * par svētuma apgānīšanu (Mt 7:6);
 - * par došanu un saņemšanu (Mt 7:7-11);
 - * Zelta likums (Mt 7:12);

C. Eshatoloģiskie (laiku beigu) brīdinājumi (Mt 7:13-23):

1. divi ceļi un divi vārti (Mt 7:13-14);
2. viltus pravieši (Mt 7:15-20);
3. cilvēka garīgie maldi – Tā Kunga vārda piesaukšana, ticīgā cilvēka ārēji redzami brīnumu darbi, bet bezkaunīga Dieva vārdu nedarišana (Mt 7:21-23);

D. Noslēgums – līdzība par saprātīgu vīru un nejēgu, ticības dzīve kā celtne uz klints vai uz smiltīm (Mt 7:24-26).

Satura izklāsts.

Vispārējā daļa ir atrodama Mt 5:3-16, tās sākumā ir Svētības vārdi Mt 5:3-12, kur kristietis raksturots gan pozitīvi (kādam tev jābūt un kādi ir tavi apsolījumi), gan negatīvi (kādi pārbaudījumi tevi sagaida). Mt 5:13-16 rāda kristieša attiecības ar

pasauli. Mt 5:17-48 māca kristieša attieksmi un rīcību Dieva likumu priekšā. Mt 6 māca kristieša dzīvi Dieva priekšā, pakļaujoties viņam un pilnībā ļaujoties uz viņu. Savā lūgšanu dzīvē tev jādomā par Debesu Tēvu, nevis cilvēku domām par tevi. Labdarībā pret tuvāko tev jādomā tā, it kā tu to darītu Dievam. Laicīgās vajadzības (pārtika un apģērbs) plāno tā, lai attiecības ar Dievu būtu pirmajā vietā, nevis dzišanās pēc tiem vai citiem labumiem. Mt 7 apraksta kristieti, kas vienmēr ir pakļauts Dieva tiesas spriedumam un savos lēmumos vadās no Dieva bijības, nevis savām iegribām vai nepārdomātiem lēmumiem. Šeit ir vadmotīvi netiesāt, iet pa šaurajiem vārtiem, uzmanīties no viltus praviešiem, ne tikai vārdos saukt Kungs! Kungs!, bet, pirmkārt, savos darbos un dzīvesveidā. Galu galā Jēzus kristieša dzīvi salīdzina ar ēkas celtniecību, kurai priekšā stāv grūti pārbaudījumi (Mt 7:24-27). Apustulis Pāvils to formulē šādi: **„Jo mums visiem būs jāstājas Kristus soģa krēsla priekšā, lai katrs pēc nopelna saņemtu par visu, ko savā dzīvē darījis – vai labu vai ļaunu”** (2Kor 5:10).

Sākums un beigas. Sākumā ir ievadvārdi Mt 4:23-5:2 un beigās īss noslēgums Mt 7:28-8:1). Ievadvārdi apliecina, ka Kalna sprediķis nav domāts tikai mācekļiem, bet arī pūlim, kurā noteikti atradās Jēzus nupat dziedinātie. Nepelnītā žēlastība tiek dota pirms pamācībām un morāles spriedumiem.

Svētības un brīdinājumi. Deviņi teikumi Mt 5:3-12 sākas ar vārdu „svētīgi” (citos tulkojumos „laimīgi”, skat. grieķu vārda iespējamus tulkojumus tālāk tekstā). Svētības vārdi tāpat kā ievadvārdi apliecina Dieva žēlastību un apsolījumus. Pārdzīvojumi tagad nav salīdzināmi ar prieku Dieva valstībā nākotnē. Protams, otra doma Svētības vārdiem ir kļūt par tādu cilvēku morālā nozīmē, ko Jēzus sauc par svētīgu. Svētības vārdos parādās globālie kontrasti – nabadzība/bagātība, ciešanas/mierinājums, izsalkums/paēdināšana utt. – un to analogijas Debesu valstībā. Kristus savu vēstījumu sāk ar iedrošinājumu un mierinājumu ticīgajiem. Dieva žēlastība būs nepieciešama visam pārejam, kas sekos Kalna sprediķī. Tādējādi Kalna sprediķis saglabā gan optimismu, gan reālismu. Dzīvē iespējamās ciešanas un sāpes. Labais ticības ceļš nav gluds un viegls. Bet dzīvesveids ar labestību sakņojas arī Vecās Derības praviešos (Mih 6:8; Hoz 12:7) un tam ir brīnišķīgi Dieva apsolījumi.

Sāls un gaisma. Līdzība par kristieša identitāti un misiju pasaulē Mt 5:13-16 kalpo kā pārejas teksts uz Kalna sprediķa pamudinājumiem un pamācībām. Šis teksts nākotnē apsolīto Svētības vārdu piepildījumu ieliek tagadnes uzdevumos.

Jēzus un Bauslība. Attiecības starp Jēzu un Bauslību izteiktas Mt 5:17-48. Bībelē zināmie baušļi tiek padziļināti, *laisti caur sirdi* un radikalizēti. Kristieši netiek atbrīvoti no Bauslības ievērošanas kā Dieva gribas pildīšanas, tikai tas notiek pateicībā par glābšanu Jēzus asinīs. Cita starpā Jēzus noraida aplamas farizeju *interpretācijas*, nevis Vecās Derības baušļus. Tas, kas nešķir laulību un neizmanto zvērestu, nepārkāpj Mozus baušļus, bet saņem morāli nopietnāku un garīgu dziļāku pavēli no Jēzus. Mūsu Kungs atklāj, cik svarīgi Dieva likumos redzēt vajadzību pēc garīgas pašdisciplīnas, savas attieksmes un uzvedības pakļaušanas Dieva vārdam. Dusmu salīdzināšana ar slepkavību norāda uz nepārdomāti pateikta vārda spēku ievainot savu tuvāko. Iekāres salīdzināšana ar laulības pārkāpšanu nav pretrunā Sīnaja derības aizliegumam pārkāpt laulību, taču ļoti sakāpina un paplašina 6. baušļa nozīmi. Tātad grēks sākas nevis darbos, bet sirdī un domās!

Žēlsirdības dāvanas, lūgšana un gavēnis. Nākamajā teksta fragmentā Mt 6:1-18 akcents likts uz garīgo kultu, kā tam pievērsties. Pirmkārt, šeit nav runa, ka tu izrādītos cilvēku priekšā. Šai sadaļā ir viena no slavenākajām Kalna sprediķa daļām: **Tēvreize**. Tā ir tik grandiozs teksts, ka nereti tiek skatīta atsevišķos komentāros (piemēram, katehismos, monogrāfijās u. c.).

Sociālie jautājumi. Tie ietver mantu nekrāšanu (Mt 6:19-21), dāsnumu (Mt 6:22-23), kalpošanu Dievam, nevis mantai (Mt 6:24) un neuztraukšanos par ēdamo vai drēbēm (Mt 6:25-34). Jēzus Kristus atklāj garīgu patiesību, ka mantas var krāt gan uz zemes, gan debesīs. Īpašuma paturēšana sev vai veltīšana Dievam daudz ko pasaka par cilvēka sirdi. Dievs saviem bērniem dod daudz dāvanu. Mt 7:1-12 māca izturēšanos pret savu tuvāko, viņu netiesājot. Tas māca žēlastību un iecietību. Zelta likums (Mt 7:12) noslēdz Kalna sprediķa centrālo daļu Mt 5:17-7:12.

Brīdinājumi. Ņemot vērā, ka cilvēka dzīvei pēc nāves ir divi iznākumi – mūžīga pazudināšana vai mūžīga svētlaime –, Jēzus Mt 7:13-27 brīdina par šaurajiem vārtiem, viltus praviešiem, garīgajiem liekuļiem un diviem dzīves pamatiem: klinti vai smiltīm, jo katra cilvēka dzīve (gan kristieša, gan nekristieša) galu galā tiks pārbaudīta Dieva tiesas priekšā.

Izmantotā literatūra:

* Hans Dieter Betz, *The Sermon on the Mount* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 1995, pp. 695.

* Martyn Lloyd-Jones, *Studies in the Sermon on the Mount*, William B. Eerdmans Publishing Company, 2nd ed. in one volume 1984 (1st ed. in 2 volumes 1959-1960), pp. 585.

* Dale C. Allison, Jr., *The Sermon on the Mount: Inspiring the Moral Imagination* (Companions to the New Testament), Herder & Herder, 1999, pp. 200.

Grieķu vārda *makários* nozīme: svētīgs? svētīts? laimīgs? svētlaimīgs?

Lietojums sengrieķu literatūrā.

Makários (μακάριος) saknes vārdus³ visnenāk lietojuši grieķu dzejnieks Homērs (8. gs. pr. Kr.) un grieķu dzejniece Sapfo (7./6. gs. pr. Kr.). Agrīnākajā sengrieķu dzejā *makários* apzīmēja kādu, kas 'brīvs no ikdienas rūpēm un pūlēm', tātad grieķu dievības (piemēram, Homērs, *Odiseja*, 5.1.7) vai mūžībā aizgājušos cilvēkus (piemēram, Platons, *Likumi*, 12.947d).

Kopš 4. gs. pr. Kr. sengrieķu filosofa Platona un sengrieķu dramaturga Aristofana darbos vārds *makários* iegūst pavisam laicīgu nozīmi – 'laimīgs', kopš šī vārda sekulāras lietošanas grieķu dzejnieki izvairās no tā lietošanas dzejā. Kopš 4. gs. pr. Kr. sengrieķu dzejnieki laimes apzīmēšanai lieto sinonīmus *ólbios* (ὄλβιος), 'laime un pārticība'; *eudaímōn* (εὐδαίμων), [burt. 'labs dēmons'], 'apdāvināts', 'garīgi iedvesmots', 'laimīgs', šī vārda cita nozīme ir 'bagāts', *eudaímōn* kļuva par filosofu visplašāk lietoto apzīmējumu *iekšējai laimei* jeb *laimes izjūtai*; *eutihēs* (εὐτυχής), 'ar veiksmi apveltītais', 'veiksmīgais'.

Ar laiku *makários* apzīmēja sabiedrības turīgo slāni, kas bija *pacēlies augstāk* par ikdienas grūtībām (piemēram, Platons, *Menons*, 71a). Platons *eudaímōn* un *makários* lietoja kā sinonīmus, bet Aristotelis pirmo lietoja attiecībā uz cilvēkiem, bet otro – uz sengrieķu dieviem (ar nozīmi 'pilnīga svētlaipe'). Īpašības vārdu *makários* attiecināja arī uz tādiem lietvārdiem kā „dzīvi”, „lietām”, „laiku”. Darbības vārds *makarízō*, 'saukt par laimīgu' atspoguļo mūsu sakāmvārdu „dzimis laimes krekliņā”. Kopš Aristoteļa lietvārds *makarismós*, 'laimes slavinājums', 'laime', 'svētība' tiek lietots kā tehnisks jēdziens makarismu apzīmēšanai. Hellēnismā (īpaši 1. gs. pēc Kr. hellēnistiskā jūdu filosofa Aleksandrijas Filona darbos) vienīgi Dievs bija svētlaimīgs (*makários*).

³ Bez *makários* (μακάριος) šai vārdu grupā ir vēl darbības vārds *makarízō* (μακαρίζω), 'svētīt', 'aplaimot', 'darīt laimīgu', 'saukt par laimīgu' un lietvārds *makarismós* (μακαρισμός), 'laimes slavinājums', 'laime', 'svētība'.

Laiques vēlējumi jeb *makarismi* sengrieķu valodā parasti tika izteikti 3. personā (piemēram, „Laimīgi vecāki, kam dēls dzimis!”), retāk – 2. personā. Grieķu kultūrā laime tika slavīnāta un cildināta kāda iemesla vai priekšnosacījuma dēļ. Izteiksmes formas variēja („Laimīgs tas, kam” izteica ar *makários, hos [tis]*, μακάριος, ὅς [τις] vai *ólbios, hos [tis]*, ὀλβιος, ὅς [τις]). Lietoja arī izteiksmes veidu ‘trīskārši laimīgs’ (*trismakários, τρισμακάριος*).

Makarismi kalpoja kā pamācības, kapu pieminekļu uzraksti un uzvarām veltīti sakām vārdi. Saturiski makarismi centās izraisīt emocionālas pārdomas: atainot sāpes, grūtības, iekšējas vēlmes un sniegt cilvēkam laimes izjūtu. Vecākus slavēja par labiem bērniem, vīru par satīcīgas sievas apņemšanu. Slavēja arī neprecētās sievietes par brīvību. Liela cilvēciska laime bija atrast īstu mīlestību. Tika slavīnāta labklājība, veiksmē un izvairīšanās no nelaimēm. Dievbijīgie tika slavēti par ticības spēku, gudrie – par atziņas dziļumu.

Lietojums Vecās Derības sengrieķu tulkojumā jeb Septuagintā (LXX).

Septuagintā *makários* lietots 73 reizi, galvenokārt tulkojot senebreju vārdus ar sakni *āšar* (אשר), ‘saukt par laimīgu/svētītu/svētīgu’, īpašības vārds ir *ešer*. Darbības vārds Septuagintā tulkots grieķiski ar nozīmi ‘saukt par laimīgu’ (Dz 6:9), ‘svētīts’ (Ps 40:3). Septuagintas apokrifālajā darbā *Sīraha gudrības grāmata* var atrast arī makarismu apkopojumus, tos iedala 9 vai 10 pēc skaita atkarībā no pieejas (sal. Sīr 25:7-12).

Makarismi atrodami Vecās Derības dzejā: par bērniem (1Moz 30:13; Ps 127:3-5), veiksmi un labklājību (Īj 29:10-11), dzīves gudrību (Sak 3:13), Dieva bauslības pildīšanu (Ps 1:1; 41:2; 106:3; 119:1; Sak 20:7). Svētīgi ir tie, kas uzticas Dievam (Ps 2:12; 34:9; 40:5; 84:13; 112:1; 128:1; 144:15) un kam grēki piedoti (Ps 32:1). Laime bibliskā nozīmē ir dzīvei ar Dievu gan garīgā, gan laicīgā nozīmē – viņa dāvanās. Israēla laimes avots ir Dievs (Mal 3:12). Dieva izredzētie, atsaucoties viņa aicinājumam, tiek saukti par svētītiem (5Moz 33:29; Ps 33:12; 65:5; 84:5-6; 89:16; 146:5). Arī Vecās Derības apokaliptiskajos tekstos parādās makarismi (Dan 12:12). Par Dieva svētību kalpo arī *ciešanas* (Īj 5:17; Ps 94:12; Dan 12:11-13). Vecās Derības makarismos redzama arī mesīāniska (kristoloģiska) nozīme, norādot uz Jēzu Kristu un mūžības perspektīvu (Ps 72:17; Jes 31:9). Makarismi parāda ideālus un vēlmes. Vecajā Derībā makarismi vienmēr attiecināti uz personām, ne uz lietām vai

stāvokļiem. Septuagintā *makários* nekad nav attiecināts uz Dievu To Kungu (atšķirībā no hellēnisma).

Lietojums Jaunajā Derībā.

Jaunajā Derībā *makários* lietots 50 reižu gan nozīmē 'laimīgs', 'labs' (Apd 20:35; 26:2; 1Kor 7:40), gan makarismos, kas norāda uz eshatoloģisku – laiku beigu – dimensiju (garīgā mērķa, piepildījuma nozīmē). Galvenais uzsvars ir pestīšanas prieks par piederību Dieva valstībai. Izteikti eshatoloģiska nozīme makarismiem ir sinoptiskajos evaņģēlijos (Mt, Mk, Lk) un Atklāsmes grāmatā.

Rm 14:22 un 1Kor 7:40 atrodami t. s. *gudrības makarismi*; Rm 14:22 runā par kristiešiem, kuriem ētiski diskutablos jautājumos nevajag uzspiest savu gribu citiem brāļiem un māsām ar atšķirīgu viedokli; 1Kor 7:40 runā par to, ka draudzes neprecētajām sievietēm ir vieglāk kalpot Tam Kungam.

Atšķirībā no sengrieķu dzejas un citas hellēnisma literatūras Jaunās Derības makarismos tiek lietots tikai īpašības vārds *makários* un neviens cits no iepriekš nosauktajiem (*ólbios, eudaímōn, eutihēs*). Atšķirībā no Septuagintas Jaunajā Derībā Dievs tiek saukts par *makários*, 'svētlaimīgu' (1Tim 1:11; 6:15). Makarismus attiecina uz personām, t. sk. ķermeņa daļām, kas norāda uz personu (Mt 13:16; Lk 11:27). Klasiskā Vecās Derības makarismu forma *ašrē hāiš ašer*, 'svētīts vīrs, kas' Jaunajā Derībā lietota retāk (Mt 11:6; Lk 14:15). Jaunās Derības makarismos aiz īpašības vārda parasti seko apzīmējums, uz ko tie attiecas, un paskaidrojums, kā tie piepildīsies (Mt 5:3-12; Atkl 1:3; 14:13). Parasti svētību izsaka 3. personā. Netiek uzslavēta tikai cilvēciska gudrība, bet eshatoloģiskā cerība. Ir acīmredzama pretruna starp svētlaimi kristīgā nozīmē un pasaulīgu izpratni par laimi, jo kristietim laime var nozīmēt arī ciešanas Jēzus vārda dēļ (Mt 5:3-12; 24:46; Lk 11:28; Jņ 20:29; Jēk 1:12; 1Pēt 3:14; 4:14). Augstākā vērtība ir Dieva valstība, nevis īslaicīgs komforts pasaulē. Paliekoša svētība ir tajā, ka Kristum ticīgais nesaņems Dieva sodu mūžībā.

Darbības vārds *makarízō* Jaunajā Derībā atrodams tikai divreiz (Lk 1:48; Jēk 5:11). Lietvārds *makarismós* lietots trīsreiz (Rm 4:6, 9; Gal 4:15).

Kalna un Līdzenuma sprediķī Jēzus sacīja eshatoloģiskus makarismus. Dieva valstība tiek saistīta ar Jēzus zemes dzīvi un sludināšanu. Kalna sprediķa makarismi uzsver pareizu morālu attieksmi un izturēšanos un debesu algu kā Dieva apsoliājumu piepildīšanos. Līdzenuma sprediķis, piemēra pēc minot dažādus sociālos apstākļus, runā par Dieva valstības apsoliājumiem. Makarismos cieši savijas tagadne ar

nākotni. Svētība attiecas uz visiem, kas piedzīvo Dieva valstības nākšanu Jēzū Kristū (Mt 13:16), patiesi viņu uzņem (Lk 1:45; Mt 16:17; Lk 11:28; Jņ 20:29), neapgrēcinās viņa priekšā (Mt 11:6), rīkojas saskaņā ar viņa teikto (Lk 14:14; Jņ 13:17), paliek nomodā un uzticamībā (Lk 12:37; Jēk 1:12; Atkl 16:15). Dievs ļoti augstu vērtē žēlastības kalpošanu tuvākajiem (Mt 25:31-46), nevis ārēju šķīstību (Mt 23:26).

Jaunās Derības makarismus nav jāsaprot kā rītdienas algu par šodienas ciešanām, bet kā Dieva apsolījumu un mūžīgās dzīvības atspīdēšanu Kristum ticīga cilvēka šodienā.

Zīmīgā veidā septiņi makarismi parādās Atklāsmes grāmatā (Atkl 1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7, 14). Tos visbiežāk dod balss no debesīm (piecas reizes). Atklāsmes grāmatas *vāki* simboliskā nozīmē izteikti ļoti skaistā veidā – tie ir Dieva atklātās vēsts uztveršana un ticība Dieva vārda svētībai (Atkl 1:3; 22:7).

Kristīgā cerība ir svētīga, jo tā sakņojas neiznīcīgā Dieva spēkā (Tit 2:13).

Hermeneitiskie domugraudi par Dieva svētību.

- * Bērniņus nesa pie Jēzus, lai viņus svētītu (Mk 10:13-16).
- * Svētība savieno dievišķo ar cilvēcisko.
- * Jēzus Kristus sludināšanā svētība nav maģiska darbība, bet pēdējo laiku zīme (Mt 25:34; Lk 24:50; Jņ 12:24).
- * Jānošķir cilvēciskas laimes vai māņticības pieredze („Stārķus pie mūsu mājas mēs uzskatām par lielu svētību!”) no dievkalpojumā piedzīvotās svētības sakramentālā rakstura (M. Luters savai ticībai par lielu vērtību atklāja un liturģijā ieviesa Ārona svētību, 4Moz 6:24-26).
- * Baznīcas kalpošanā svētību saista ar krusta zīmi (lat. *signum crucis*). Arī M. Luters Mazā katehisma atrodamajā rīta un vakara lūgšanā Dieva svētību saista ar krusta zīmi: svētīt sevi, svētīt ar Jēzus izcīnīto uzvaru. Nav jābūt priesterim, lai varētu svētīt sevi (vispārējā priesterība). Svētīšanas teoloģiskais pamats ir Dieva darbs Jēzū Kristū.
- * Dieva spēks cilvēka nespēkā varens parādās (2Kor 12:9).
- * Dieva vadība un svētība nosaka dzīves izšķirošos punktus, tā ir krustā sistā un augšāmceltā Kunga klātbūtnes pieredze.
- * Patiesi piedzīvota Dieva svētība sniedz ikdienas garīgumam visu nepieciešamo.
- * Cilvēkam nav spēka pašam sevī, tā ir Dieva dāvana. Tādā nozīmē svētība izpaužas arī materiāli: dotajos līdzcīvēkos, labklājībā, laimē, auglībā un veselībā.

* Kristieša uzdevums svētīt citus (t. sk. ienaidniekus) Jaunajā Derībā nav pavēlēts tikai ordinētiem priesteriem, bet visiem kristiešiem – Rm 12:14 (vispārējā priesterība). Bet šādā nozīmē to nedrīkst darīt patvaļīgi vai vieglprātīgi, jo svētība nav grēka attaisnošana. Neticīgi un ļauni cilvēki aizlūgšanās jānovēl Kristus žēlastības darbam un augšāmcelšanās cerībai.

* Ir divi pretpoli: svētība un lāsts. Tas izpaužas visās dzīves jomās – ne tikai ticības dzīvē, bet arī tehnoloģijās, zinātnē, medicīnā, ekoloģijā u. tml. Svētība visās šajās jomās iespējama, ja morālas dabas lēmumi tiek pieņemti ar Dieva gudrību, kas nāk no Svētajiem Rakstiem. Svētība nav tikai individuāla, bet caur konkrētiem cilvēkiem tā atstāj pēdas pasaules procesos un notikumos.

Iespējamie *makários* latviskojumi.

1) *Laimīgs*. Par vārdu *laime* latviešu valodas vārdnīcā⁴ lasām divus skaidrojumus: * dziļa apmierinātības un prieka izjūta; apstākļi, stāvoklis, kas to izraisa; * veiksmē, izdošanās, panākumi. Protams, šādā tulkojumā *laimīgs* Kalna sprediķa Svētības vārdos būtu jāsaprot kā sarkasms iepretim vārda *laime* pamatnozīmei sekulārā izpratnē. Pārnestā nozīmē vārdam iespējama, ņemot vērā dažādus latviešu izteicienus: „uz labu laimi”, „cūkas laime”, „laimes spēle”, „apčurāties aiz laimes”. 2012. gada Bībeles tulkojumā šādi tulkots *makários* Kalna sprediķa Svētības vārdos.

2) *Svētīgs*. Šim *makários* latviskojumam ir ļoti sena vēsture, jo tas lietots Kalna sprediķa Svētības vārdu tulkojumos gan Ernsta Glika Bībeles tulkojumā 17. gs., gan 1965. gada trimdas tulkojumā, gan tā revīzijā 1997. gadā. Jāatzīst, ka ar šo tulkojumu mans ticības ceļš ir ļoti apradis. Latviešu valodas vārdnīcā⁵ par vārdu *svētīgs* lasām divus skaidrojumus: * tāds, kam piemīt svētība; tāds, kas ir ieguvis svētību; * tāds, no kā ir labums; tāds, kas nāk par labu. Turpat ir lasāma arī vārda *svētība* pamatnozīme: * veiksmē, labklājība, kas iegūstama ar Dieva vai dievu labvēlību, gādību. Šim latviskojumam ir acīmredzama garīga nozīme, lai gan pārnestā nozīmē „Dieva svētība” nozīmē ‘ļoti daudz’, ne tikai pozitīvā nozīmē.

3) *Svētīts*. Gramatiski tas ir ciešamās kārtas pagātnes divdabis no darbības vārda *svētīt* (ciešamās kārtas tagadnes divdabis būtu *svētāms*), kas apzīmē pabeigtu darbību, ticības ceļa jauno identitāti un Dieva žēlastības darbu. Tāpēc ciešamā kārta

⁴ *Latviešu valodas vārdnīca*, autoru kolektīvs, „Izdevniecība Avots”, 2013, 576. lpp.

⁵ Turpat, 1060. lpp.

Kalna sprediķa kontekstā skatāma kā *dievišķais pasīvs* (lat. *passivum divinum*), norādot uz Dieva suverēno darbu cilvēka svētības un laimes ceļā un ietverot priekus un bēdas, veiksmes un pārbaudījumus. Latviešu valodas vārdnīcā⁶ vārdu *svētīt* skaidro četrās nozīmēs: * izteikt labus vēlējumus, reliģiskā rituālā darīt svētu; * apveltīt ar ko labu, piešķirt labklājību, pārticību, veiksmi (par Dievu); * pavadīt (svinamu dienu, svētkus) pacilātā noskaņojumā, izklaidējoties; svinēt; * bārt.

4) *Svētlaimīgs*. Latviešu valodas vārdnīcā⁷ tiek skaidrots šādi: * tāds, kas ir ļoti, augstākā mēra laimīgs, izjūt svētlaimi. Un turpat līdzās skaidrota *svētlaipe*: * laimes, baudas augstākā pakāpe. Šādā latviskojumā Svētības vārdi pasaules skarabajā realitātē ļauj cerēt uz drošajiem Dieva apsolījumiem Jēzus Kristus dēļ. Svētlaipe neapzināti liek domāt par dievišķo. Protams, arī šo īpašības vārdu var kariķēt un saprast sarkastiski un pārnestā nozīmē.

Ņemot vērā dažādās interpretācijas un asociācijas, ko rada katrs no augstāk minētajiem *makários* latviskojumiem, vārds *svētīgs* daudziem ir pierasts un pieņemams cauri gadsimtiem. Manuprāt, vārds *svētīts* precīzāk atspoguļo garīgo patiesību, ka aiz dažādās dzīves pieredzes stāv viens un tas pats trīsvienīgais Dievs, viņš ir Devējs un Svētītājs caur Svēto Garu. Vārdi *laimīgs* un *svētlaimīgs* ir zināmos pretpolos, jo pirmo lietojam galvenokārt sekulārā nozīmē, bet otro – galvenokārt reliģiozā nozīmē. Es negribu apgalvot, ka ir tikai viens pareizs latviskojums, zinot sengrieķu vārda *makários* nozīmju dinamiku cauri gadsimtiem. Tāpēc nepieciešams izsvērt visus par un pret, kuru no tiem izvēlēties un kādā nozīmē konkrētais latviskojums labāk ataino Jēzus sākotnējo domu Kalna sprediķa Svētības vārdos.

Izmantotā literatūra:

* Lothar Coenen, Klaus Haacker (Hrsg.), *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, SCM R.Brockhaus, Witten, 2010, S. 1642-1647.

* Gerhard Kittel (Hrsg.), *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Verlag von W. Kohlhammer, Stuttgart, Bd. 4, 1942, S. 365-373.

6 Turpat, 1060. lpp.

7 Turpat, 1061. lpp.

Četras lekcijas par Kalna sprediķa Svētības vārdiem (Mt 5:3-12).

2. lekcija. Svētības vārdi Mt 5:3-6.

Ievadjautājumi par Kalna sprediķa Svētības vārdiem.

Lai gan no pirmās lekcijas zinām, ka grieķu vārdam *makários* (μακάριος) iespējami vairāki latviskojumi (piemēram, 'svētīgs', 'laimīgs', 'svētīts', 'svētlaimīgs'), vienkāršības labad savās lekcijās lietosim visierastāko no latviskojumiem, proti, *svētīgs*, vienlaikus pieļaujot dažādus iespējamus latviskojumus. Tas mums ļaus izvairīties no nemitīgas atkārtotības.

Teoloģiskajā pētniecībā ir liela vienprātība, ka Svētības vārdi aptver tekstu Mt 5:3-10. Par Mt 5:11-12 valda diskusijas, ir trīs populārākie skaidrojumi:

- 1) šos pantus pieskaita Jēzus sacītajiem Svētības vārdiem, kas tādējādi aptver Mt 5:3-12 (šādi to lasīsim arī mēs savās lekcijās);
- 2) Mt 5:11-16 uzskata par jaunu rindkopu (Jaunās Derības manuskriptos sākotnēji nebija ne tikai rindkopu, bet arī pieturzīmju un atstarpju starp vārdiem, viss teksts bija vienlaidus – vārdus un teikumus atdalīja vienu no otra un sanumurēja nodaļās un pantos vēlāk; agrīnākā nodaļu numerācijas versija ir 4. gs. latīņu Vulgātas tulkojumā, mūsdienu nodaļu numerācija ir no 13. gs., ko veica katoļu kardināls Stīvens Lengtons [*Stephen Langton*], 16. gs. pirmajā pusē šo nodaļu numerāciju lietoja grieķu Jaunās Derības izdevumos, no 1551. g. literatūras pētnieks un grāmatu izdevējs Roberts Etjēns [*Robert Estienne*] ieviesa mums zināmo iedalījumu pantos Jaunajā Derībā un 1571. g. - arī Vecajā Derībā);
- 3) Mt 5:11-12 lasa kā Mt 5:3-10 pielikumu un paskaidrojumu, kas aptver agrīnās kristiešu draudzes situāciju vairāk nekā Jēzus pirmos mācekļus, lai gan tas ir ļoti diskutabli, jo Jēzus mācekļi piedzīvoja vajāšanas un martīriju ļoti agrīni (zīmīgi, ka Mt 5:3-10 Svētības vārdi sacīti daudzskaitļa 3. personā, bet Mt 5:11-12 Svētības vārdi sacīti daudzskaitļa 2. personā; Mt 5:3-10 Dievs minēts netieši – dievišķā pasīva veidā, bet Mt 5:11-12 Jēzus minēts personiski – „manis dēļ”).

Vārds *svētīgs* (gr. *makários*) Mt 5:3-12 parādās deviņas reizes, bet Jaunās Derības pētnieki dažādos posmos diskutējuši par Svētības vārdu skaitu – septiņi, astoņi vai deviņi. Senbaznīcā visbiežāk izdalīja astoņus Svētības vārdus (Hieronīms, Hilarijs no Puatjē, Hromācijs, Augustīns no Hiponas u. c.). Lai gan mēs runāsim par deviņiem Svētības vārdiem, skaitam šeit nav būtiskas nozīmes. Pirmos astoņus

Svētības vārdus aptver apsolījums par Debesu valstību (Mt 5:3, 10), devītais Svētības vārds ir visgarākais (Mt 5:11-12) un ar īpašu uzsvāru uz Jēzus personu („manis dēļ”).

Gan Kalna (Mt 5-7), gan Līdzenuma sprediķī (Lk 6) Svētības vārdi ir sākumā (Mt 5:3-12; Lk 6:20-23), abos sprediķos beidzamais Svētības vārds ir visgarākais un ietver norādi uz Jēzu Kristu. Līdzenuma sprediķī četriem Svētības vārdiem seko četri Vaimanu vārdi (Lk 6:24-26). Skaidrojot Lūkas īsāko teksta versiju Svētības vārdiem, arī citviet Lūkas evaņģēlijā redzams, ka evaņģēlists Jēzus vārdus fiksē īsākā formā (piemēram, Tēvreizē – Lk 11:2-4, kas ir īsāka par Mateja pierakstīto Mt 6:9-13).

Jēzus sacītie Svētības vārdi kalpo draudzes mācīšanai, sakņojoties Dieva taisnības atklāsmē. Svētības vārdi lūkojas no Dieva tiesas perspektīvas, kas sagaida ikvienu cilvēku nākotnē (t.s. eshatoloģija jeb mācība par laiku beigām). Šim Dieva spriedumam ir ietekme kristīga cilvēka šodienā, rīcībā un dzīvesveidā, tādējādi redzams aicinājums uz dievbijību, kristīgu morāli un ētiku. Bez atsaucīgas sirds svētības pārvēršas lāstos. Pirmkārt, Svētības vārdi cilvēkam tiek atklāti kā *žēlastības* vārdi, jo Debesu valstība ir Dieva dāvana Kristū Jēzū; otrkārt, Svētības vārdi ir *pamācības* vārdi kristieša ikdienai un kopībai draudzē, kā arī attiecībās ar nekristiešiem.

Gregorijs no Nisas savā 4. gs. darbā *De beatitudinibus* (lat. ‘Par Svētības vārdiem’, sarakstīts 387. g.) skaidro Svētības vārdus kā *dvēseles kāpnes*, kas ved uz kontemplāciju. Ambrozijs no Milānas Kalna sprediķa Svētības vārdus skaidro savā *Lūkas evaņģēlija komentārā* (sarakstīts ap 388.-392. g.), tos saistot ar Platona filosofiju par četriem tikumiem: gudrību (gr. *sofīa*, σοφία), vīrišķību (gr. *andreía*, ἀνδρεία), mērenību (gr. *sōfrosinē*, σωφροσύνη) un taisnīgumu (gr. *dikaiosínē*, δικαιοσύνη). Augustīns no Hiponas 4. gs. Svētības vārdus balstīja nevis hellēnisma jēdzienā *tikums*, bet bibliskajā jēdzienā *žēlastība*, kas iespējama septiņkārsās Svētā Gara izpausmes dēļ, par ko lasām no Jes 11:1-10 (īpaši Jes 11:2). Mt 5:3 sākas ar *pazemību* Svēto Rakstu atklāsmes un gudrības priekšā. Arī Augustīns Svētības vārdos redz garīgu izaugsmi, runājot par kristieša dzīvesveidu (lat. *vita activa*, ‘aktīva dzīve’, Augustīns to attiecina uz pirmajiem pieciem Svētības vārdiem un Mateja evaņģēlija 5. nodaļu) pārejā uz kontemplāciju (lat. *vita contemplativa*, ‘kontemplatīva dzīve’, Augustīns to attiecina uz beidzamajiem trim Svētības vārdiem un Mateja evaņģēlija 6.-7. nodaļu). Svētības vārdu sākums un beigas Mt 5:3, 10 ietver Debesu valstības apsolījumu un tiek paskaidrots vajāšanu pieredzē Mt 5:11-12.

Pasaule izmisīgi meklē laimi, bet lielākoties noved cilvēkus izmisumā. Daudzas *laimes formulas* ir grēka apmāns. Kalna sprediķa Svētības vārdi vispirms runā par kristieša raksturu un sirds nodomiem, nevis uzvedību, jo tikai tā var dzīvot kristīgu dzīvi. Kārtējo reizi jāatgādina, ka Svētības vārdi attiecas uz *visiem kristiešiem*, nešķirojot ne garīdzniekus, ne lajus. Un Svētības vārdi nelīdzinās Svētā Gara dāvanām, kur vieniem kristiešiem ir vienas, citiem – citas dāvanas. *Visi* Svētības vārdi attiecas uz *visiem* kristiešiem. Svētības vārdi nav dabiska cilvēka izturēšanās. Tie ir Svētā Gara darbs ticīgā cilvēkā ar žēlastību Jēzū Kristū. Cilvēkiem ir dažādi temperamenti, kas nemainās (viens straujāks, cits rāmāks). Bet Svētais Gars mūs maina pašā būtībā – sirdī un dvēselē caur Dieva vārdu, tātad ikvienam kristietim Dievs dod iespēju dzīvot saskaņā ar Svētības vārdiem un pārējiem Kalna sprediķa vārdiem.

Pasaules ceļš ir pašpārliecinātība, lepnība, izmanība, bet Kristus Baznīcas ceļš ir „gara nabadzība”, paļaujoties vienīgi uz Dievu. Piederība Dieva valstībai nosaka kristieša rīcību šodien. Dievs redz plašāku un dvēseliski dziļāku perspektīvu cilvēkā, savu plānu, ko viņš paredzējis (sal. *Magnificat* jeb Marijas slavas dziesmu, Lk 1:46-56). Īsteni varenie Dieva acīs nav ekonomiski bagātie un pasaulīgi ietekmīgie, jo viņus gaida krišana no pašizdomātās visvarenības.

Atšķirībā no citām Jaunās Derības grāmatām Matejs galvenokārt lieto jēdzienu *Debesu valstību*, nevis *Dieva valstība*. Jūdaismā bija vērojama tendence Dieva valstību saistīt ar materiālām lietām (teritoriālā, politiskā un militārā nozīmē), bet Matejs jūdu auditorijai gribēja norādīt, ka Dieva valstībai, pirmkārt, ir garīga nozīme, tā ir visur klātesoša (sal. Mt 28:18), bet ne visiem brīvi pieejama (sal. Mt 5:3, 10; 7:21-23). Būt saskarsmē ar Dieva valstību ticībā nozīmē ieiet dzīvībā (sal. Mk 9:45, 47) – mūžīgajā dzīvībā, kur nonāk caur ticību Kristum.

Protams, ka Dieva valstība atnāca Jēzus personā, kā māca viņa Evaņģēlijs (sal. Mt 4:17), pašreiz tā zināmā mērā atklājas mūsu vidū, lai gan vispilnīgākajā nozīmē tiks atklāta tikai nākotnē, Kristum otrreiz nākot uz Pastaro tiesu. Kristus ārēji redzamo Baznīcu veido neviendabīga cilvēku kopība (*labība* un *nezāles*, sal. Mt 13:24-30; 36-43), bet Dieva valstība tiek atklāta caur patiesi ticīgajiem, kas dzīvo Kalna sprediķa vārdos ar visu sirdi. Divējādo iznākumu cilvēka dzīvē apliecina arī Mt 8:10-12. Protams, galējā nozīmē uz zemes neviena cilvēka personā netiks sasniegta morāla pilnība kāda bija Jēzum Kristum, jo grēks joprojām dara savu.

Kalna sprediķa Svētības vārdi liek uzdot jautājumu sev: vai es esmu laimīgs? vai manī valda miers? vai esmu tāds, kādu Jēzus grib mani redzēt? Sevis izvērtēšana ir iespēja garīgi augt un nepalikt virspusējībā un šodienas garīguma rutīnā.

Mt 5:3-6 latviskojumi.

* *Johana Ernsta Glika* Bībeles tulkojuma 8. izdevums (2016. g.), kas ir valodnieciskajā ortogrāfijā modernizēts un digitalizēts 7. izdevums (1898. g.), nemainot teksta struktūru; teksts galvenajos vilcienos balstās Glika Bībeles tulkojuma 1. izdevumā (1694. g.).

3 Svētīgi tie, kas garā nabagi, jo Debesu valstība viņiem pieder.

4 Svētīgi tie, kam ir bēdas, jo tie tiks iepriecināti.

5 Svētīgi tie lēnprātīgie, jo tie to zemi iemantos.

6 Svētīgi tie, kas izsalkuši un kam slāpst pēc taisnības, jo tie tiks piepildīti.

* Prelāta *Vincenta Strelēvica* Jaunās Derības tulkojums no latīņu valodas (1949. g.), Latvijas Romas katoļu Baznīcas apstiprināts tulkojums liturģiskajai un individuālajai lietošanai (Vulgātā jeb latīņu Bibelē Mt 5:4 un Mt 5:5 ir samainīti vietām).

3 Svētīgi ir garā nabadzīgie, jo viņu ir debesvalstība.

4 Svētīgi ir lēnprātīgie, jo viņi iemantos zemi.

5 Svētīgi ir tie, kas raud, jo viņi tiks iepriecināti.

6 Svētīgi ir tie, kas alkst un slāpst taisnības, jo viņi tiks piepildīti.

* 1965. g. Bībeles tulkojuma revidētais izdevums, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (1997. g.).

3 Svētīgi garā nabagi, jo tiem pieder Debesu valstība.

4 Svētīgi tie, kam bēdas, jo tie tiks iepriecināti.

5 Svētīgi lēnprātīgie, jo tie iemantos zemi.

6 Svētīgi izsalkušie un izslāpušie pēc taisnības, jo tie tiks paēdināti.

* *Jaunais Bībeles tulkojums*, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (2012. g.).

3 Laimīgi garā nabagie, jo viņiem pieder Debesu valstība.

4 Laimīgi apbēdinātie, jo viņus mierinās.

5 Laimīgi lēnprātīgie, jo viņi mantos zemi.

6 Laimīgi izsalkušie un izslāpušie pēc taisnības, jo Dievs viņiem papildnam to dos.

Teksta komentārs.

Mt 5:3.

Pirmais Svētības vārds par nabadzīgu un bagātību ir viens no zināmākajiem Jēzus vārdiem Jaunajā Derībā. Jēzus pirmajā Svētības vārdā runā par *garā nabagiem* (gr. *hoi ptōhoi tō pneúmati*, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι). Tas nozīmē, ka tev vispirms jāiztukšo sevi, lai tu varētu tikt Dieva piepildīts.

Daļa cilvēku šos vārdus saprot burtiskā, sociālā nozīmē, kas ir paralēlais Līdzenuma sprediķa teksts no Lk 6:20 („Svētīgi jūs nabagi!”). Taču Bībele nekur nemāca, ka nabadzība ir svētīga un cildināma pati par sevi. Nabadzība nav nekāds ieguvums Dieva priekšā. Nabadzība negarantē dziļāku garīgumu. Ir gana daudz trūcīgo, kas visu savu pašlāvību liek uz naudu un mantu, ka tikai turības būtu vairāk. Jaunā Derība nosoda tāda veida nabadzību, kas saistās ar slinkumu un dīkdienību, lai tāpēc dzīvotu uz kristīgo brāļu un māsu rēķina (sal. 2Tes 3:6-15). Kristus Baznīca, šķiet, ir *pārslimojusi* laikus, kad nabadzīga tika īpaši slavīnāta (piemēram, klosteru tradīcija). Tas gan nenozīmē, ka negausība un mantkārība kļuvušas par tikumiem, jo tās ir daļa no elkdievības (sal. Mt 6:24; 19:16-30; Lk 19:8; Kol 3:5). Būtiskāka ir tava attieksme pret mantu, nevis konkrētais eiro daudzums tavā kontā (sal. Ps 39:13; 2Kor 6:10). Mēs esam tikai viesi uz zemes. Cilvēks drīkst būt laicīgi turīgs. Tomēr Jēzus nav pilnībā aizmirsis nabagus, jo pirmais Svētības vārds netieši apliecina, ka cilvēks var tikt svētīts, arī dzīvojot nabadzībā, ja viņa sirds sauc uz To Kungu.

Mateja evaņģēlijā minētais vārdu salikums *garā nabagi* liecina par garīguma izpratni vairāk nekā par sociālo realitāti. Vispirms skaties un izvērtē sevi Dieva priekšā – tu esi tikai lūdzējs un nabags Dieva priekšā. Pasaule turpretim aicina *ticēt sev*, radīt citiem labu iespaidu par sevi. Izglītības sistēma rada maldīgu priekšstatu, ka tā var izglābt pasauli.

Esot Dieva priekšā, nabadzība garā ir godīga atzīšanās, ka es, necienīgais, stāvu Visvarenā priekšā. Tā ir *pazemība* un *dievbijība* (Ps 111:10; Sak 9:10). Būt garā nabagam nenozīmē neiroloģiskas, mentālas problēmas vai gribas nespēku. Tev nevajag *teatrālu* kristietības izpausmi, kur tu *uzspēlē* pazemību cilvēku priekšā. Šeit ir runa par sirdi un dvēseli, par cilvēka garu Svētā Gara priekšā. Dievam nav nepieciešams, ka tu noliedz savu dabisko personību. Svētība tiek apsolīta tiem, kas

patiesi un pazemīgi tuvojas Dievam. Pravielis Jesaja citē To Kungu: „**Es mītu augstumos un svētumā un arī pie tiem, kas satriekti, kam noplacis gars, lai ar garu dzīvinātu noplakušos, lai dzīvinātu sirdī satriektos!**” (57:15; sal. Sak 16:19). Ļoti svarīga rakstu vieta par svētību nabagiem ir no Jes 61:1-2, ar ko Jēzus Lk 4:16-30 sāka savu pirmo sprediķi Nācaretes sinagogā: „**Kunga Gars ir pār mani, jo viņš svaidījis mani pasludināt prieka vēsti nabagiem. Viņš ir sūtījis mani dziedināt sirdī satriektos un pasludināt atbrīvošanu gūstekņiem un akliem acu gaismu, salauztos darīt brīvus un pasludināt Kunga žēlastības gadu**” (Lk 4:18-19). Būt garā nabagam nozīmē būt gatavam Kristus ienākšanai tavā dzīvē kā Glābējam un arī – viņa palikšanai tevī (sal. Gal 2:20).

Bībelē redzam īpaši aicinātu un debesu Tēva svētītu cilvēku tuvošanos Dievam, vispirms apzinoties un atzīstot savu grēku (piemēram, Jes 6:5; Lk 5:8; 1Jņ 1:9-10): „**Dievs, esi man, grēciniekam, žēlīgs!**” (Lk 18:13). Tā nav sevis ienišana. Grēkatziņa dod potenciālu tikt piepildītam ar *jaunu dzīvi* no Dieva žēlastības Kristū, par ko liecina grēknožēlas psalms: „**Šķīstu sirdi radi man, Dievs, un stingru garu atjauno mani!**” (Ps 51:12). Jēzus Kristus, nākdams miesā, nāca pazemībā un patiesībā, lai gan viņam nebija grēku (sal. Flp 2:7-8; Ebr 4:15).

Būt garā nabagam nozīmē atzīt, ka tu neesi nekas Dieva priekšā, ka tu esi pilnībā atkarīgs no viņa žēlastības. Ir jāmaina perspektīva no es, mans uz trīsvienīgo Dievu, Mūžīgo un Svēto. Lai to varētu izdarīt, tev jālasa Dieva atklāsme Vecajā un Jaunajā Derībā, meklējot Dieva prātu, lūdzot un pārdomājot lasīto, meklējot Jēzu Kristu kā *centrālo atslēgu* Svētajos Rakstos. Jēzus Kristus sevi raksturo kā pazemības paraugu: „**Uzņemieties manu jūgu un mācieties no manis, jo es esmu lēnprātīgs un sirdī pazemīgs, tad jūs atradīsiet atvieglojumu savām dvēselēm**” (Mt 11:29).

To, ka pirmajam Svētības vārdam bija liela ietekme Senbaznīcā, liecina vairākas Jaunās Derības rakstu vietas (sal. 1Kor 1:27-31; Kol 3:12-14; Jēk 2:5).

Pazemīgajiem Jēzus Kristus apsola Debesu valstību. Tā ir piederība Dievam un Jēzum vairāk nekā pasaulei jau tagad un šeit, lai gan redzamā veidā Dieva valstība tiks atklāta nākotnē, kad „**Dievs noslaucīs visas asaras no viņu acīm, un nāves vairs nebūs, nedz bēdu, nedz vaimanu, nedz sāpju vairs nebūs, jo viss bijušais ir pagājis**” (Atkl 21:4).

Mt 5:4.

Otrais Svētības vārds uzreiz apliecina, ka kristietis tiek svētīts sērās, skumjās un bēdās. Tā ir ļoti atšķirīga pieeja no pasaules, kurā valda izklaides industrija, lai vispār nebūtu jādomā par skumjām un bēdām. Bībele atzīst skumjas par svētību, jo tā ir iespēja saņemt Dieva mieru un iepriecinājumu. Turklāt kristietībā skumjām vienmēr ir robeža, sevi nav jānoved tik tālu, ka dzīvē valdītu izmisums un depresija.

Līdzīgi kā *gara nabadzība* nav intelektuāls ierobežojums, arī sērām un bēdām pamatā ir cilvēka garīgā dimensija. Aizvēsturiskajos laikos sēras visbiežāk saistīja ar tuva cilvēka zaudējumu. Šeit nav runas par materiāliem zaudējumiem un to radītajām skumjām. Taču kristietībā otrais Svētības vārds pamatā saprasts saistībā ar *grēka radītajām* skumjām (sal. Ps 40:13; 51:14, 19; 130:2-8). Saskaņā ar 2Kor 7:8-11 bēdas sava grēka dēļ ved uz atgriešanos. Šāda Mt 5:4 interpretācija Kristus Baznīcā ir vispārpieņemta kopš Aleksandrijas Origēna komentāra par Septuagintas 37. psalma 7. pantu (mūsu Bībelēs Ps 38:7), kas varētu būt sarakstīts ap 222. g. pēc Kr.¹ Kristus Baznīcā daudzviet valda liela neizpratne par grēku (tas bieži tiek attaisnots, interpretācijām kļūstot mūsdienīgākām un vaļīgākām). Tāpēc nav iespējams gūt patiesu prieku par Jēzus Kristus pestīšanas darbu. Vispirms ir jābūt pilnīgai skaidrībai par paša grēku, lai gūtu patiesu prieku par glābšanu Kristū. Kristietim nav nepieciešams *izlikties* noskumušam un dievbijīgam.

Jēdzieni *sērot*, *skumt*, *bēdāties* (gr. *pentéō*, *πενθέω*) un *mierināt*, *iepriecināt* (gr. *parakaléō*, *παρακαλέω*) meklējami Jes 61:2-3 grieķu tulkojumā (Septuagintā), kas runā par Tā Kunga Svaidīto [Mesiju jeb Kristu], kura personā Jeruzaleme saņems labo vēsti. Jēzus liecina, ka viņa apustuļi nepazīst sēras, kamēr viņš ir klātesošs, bet viņi sēros un gavēs, kad Jēzus vairs nebūs viņu vidū (sal. Mt 9:15). Kristiešiem draudzes kopībā tas māca atrast laiku, lai praktizētu atteikšanos no pasaules labumiem un askēzi Kristus ciešanu piemiņai. Liturģiski tas nozīmē Gavēņa laiku Baznīcas gadā. Kristus pēc debesbraukšanas apsolīja saviem ticīgajiem Svēto Garu, ko Jāņa evaņģēlijā sauc par Paraklētu (no gr. *parakaléō*, *παρακαλέω*), proti, Mierinātāju, Aizstāvi (Advokātu), Palīgu, Iepriecinātāju, grieķu vārdam ir vairākas nozīmes (sal. Jņ 14:16, 26; 15:26; 16:7).

¹Ed. Jean Baptiste Pitra, *Origenes in Psalmos*, Analecta Sacra spicilegio Solesmensi parata, Tomus III, 1883, pag. 21: „„Beati qui lugent.” Si intellexisti eum qui super peccatis gemit et lacrymatur, novisti hanc beatitudinem.” (Lat. [manā latviskojumā]: „Svētīgi tie, kas sēro.” Ja vien tu esi sapratis kādu, kas nopūšas un raud par grēkiem, tu esi atzinis šo svētību.)

Mt 5:4 grieķu tekstā lietojot ciešamo darbības vārda kārtu (*tiks iepriecināti/mierināti*), tiek norādīts uz Dievu kā iepriecinātāju un mierinātāju, viņu neminot burtiski (lat. *passivum divinum*, 'dievišķais pasīvs', sal. Atkl 21:4). Galējā nozīmē mierinājums un iepriecinājums kristīgajā ticībā ir Dieva valstībā, tas mums ir drošs apsolījums (sal. Lk 2:25-38; 1Tes 4:16-18; 2Tes 2:15-17; Jēk 4:9-10; Atkl 7:13-17). Šādā nozīmē to lasām Līdzībā par bagātnieku un Lācaru, pirmajam nonākot ellē un otrajam – Ābrahāma klēpī (Dieva valstībā): „**Bet Ābrahāms sacīja: dēls, atceries, ka tu visu labo saņēmi savā dzīvē, tāpat kā Lācars visu slikto; tagad viņš šeit gūst iepriecinājumu, bet tu ciet mokas**” (Lk 16:25). Arī šeit oriģināltekstā ir tas pats grieķu vārds – *mierināt, iepriecināt* (gr. *parakaleītai, παρακαλεῖται*, '[viņš] gūst iepriecinājumu/mierinājumu'). Dieva vārds nesola mūsu bēdām drīzu galu, jo tās var ilgt visu mūžu kā Lācaram (sal. 2Kor 4:10). Beigās kristieši tiks izrauti no skumjām sabiedrībā valdošā grēka dēļ kā Lats ar ģimeni tika aicināti prom no perversijām pārņemtās Sodomas (sal. 2Pēt 2:7-8). Tāpat kā Ābrahāms aizlūgšanā par Sodomu (1Moz 18:20-33) arī tu tiec mudināts lūgt par grēkā kritušo atgriešanos.

Neparasti, ka par Jēzu Bībelē nekad nav teikts, ka viņš smietos. Protams, mēs nevaram to izslēgt, kā tas bieži ir ar Bībelē nepateikto. Jesaja par mūsu Kungu pravieta: „**Nicināts un ļaužu atstumts, vīrs, kam brūces un kas pazīst sāpes, – itin kā tāds, no kā apslēpj seju, nicināts, un mēs viņu ne par ko neturējām**” (53:3). Iespējams, ka Jēzus izskatījās vecāks par saviem gadiem (sal. Jņ 8:57). Turklāt par Jēzu vairākkārt rakstīts, ka viņš raudāja (Lk 19:41-44; Jņ 11:35). Kamēr pasaulē valda ļaunums, bēdas nebeigsies.

Kristietim, atzīstot Jēzu kā Ceļu, Patiesību un Dzīvību, vispirms nākas izsaukties kopā ar apustuļi Pāvilu: „**Es, nožēlojamais cilvēks! Kas mani izraus no šīs nāvei padotās miesas?**” (Rm 7:24). Valda pilnīga bezcerība par savu cilvēciskajos spēkos balstīto garīgumu. Es nespēju darīt Dieva prātu, turklāt pret savu gribu daru ļaunu (sal. Rm 7:19).

Svētība bēdās iespējama tikai tiem, kas sākumā ir garā nabagi. Tu redzi sevi, kāds esi. Tev vajadzētu noskumt par to, kā tu rīkojies, ja salīdzini sevi ar Dieva likumiem. Tev nākas atzīt savu grēku. Tā ir pirmā un galvenā lieta.

Bet skumjas neizraisa vien paša grēks. Arī citu cilvēku grēki rada skumjas, ne tikai, kad tiekam aizskarti personīgi. Padomā par saviem radiem, kas nav kristieši un dzīvo bez grēku piedošanas un iepriecinājuma. Padomā par savu valsti

un visu pasauli, cik daudz netaisnības tajā valda grēka dēļ. Dažreiz var tikai apbrīnot cilvēku vieglprātību viņu lepņajā dzīvē bez Dieva, par ko lasām Jaunajā Derībā: „**Ja mirušie netiek augšāmcelti, tad jau tik ēdīsim un dzersim, jo rīt mums jāmirst. Nepievilieties: ļauna sabiedrība samaitā krietnus tikumus**” (1Kor 15:32-33).

Tiem, kas spēj skumt par grēka ievainojumiem sevī un apkārtējos, tiek apsolīts Dieva mierinājums. Patiesas skumjas par grēku ved uz nožēlu un atgriešanos. Tas ir ceļš pie pasaules Glābēja Jēzus. Bez skumjām nevar būt prieka. „**Es domāju, ka šī laika ciešanas ir nenožīmīgas tās nākamās godības priekšā, kas mums tiks atklāta**” (Rm 8:18). Kāda cerība var būt cilvēkam, kas netic šim Dieva apsolījumam?

Jēzus par svētīgām sauc skumjas, kas ļauj garīgi augt – kristietim pašam, draudzei un sabiedrībai. Jēzus atzīst, ka dzīvē ir brīži, kad ir pašsaprotami būt skumīgam, bet tas nekādi tevi nepadara nožēlojamu. Tās ir zāles pret virspusējību, kad dziļas skumjas nomaina dziļš un īsts prieks, dots no debesu Tēva. Lai iepazītu šādas skumjas, tev jābūt pastāvīgam Svēto Rakstu māceklim, lūdzot Svētajam Garam caur rakstu vārdiem atklāt savu grēku un vadot tevi pie Dieva Dēla sniegtās piedošanas un atjaunošanas.

Protams, apustulis Pāvils māca būt priecīgiem (Flp 4:4), kas ir prieks par Dieva žēlastību un jaunu dzīvi, taču tikai tādā nozīmē, ka spējam just līdztiem, kas pašlaik raud (Rm 12:15). Prieks nav nosodāms – tas ir Svētā Gara auglis (Gal 5:22-23). Galvenais, ka tu savā dzīvē mācies uzticēties Kristum gan priekos, gan bēdās (sal. 2Kor 6:8-10; Flp 4:10-14).

Mt 5:5.

Trešais Svētības vārds par svētīgiem sauc lēnprātīgos (gr. *hoi praeis*, οἱ πραεῖς). Pasaule loģiski saprot pilnīgi pretējo: laime un veiksmē ir spēkā, kompetencē, spējās, pašpārlicinātībā un zināmā agresivitātē vai uzstājīgumā. Vajadzētu būt tā, ka pasaule kristietī pilnībā nesaprot, jo Kristum ticīgā dziļāko būtību raksturo piederība citai valstībai.

Jēzus zemes laika jūdaismā ar Mesiju saprata politisku un militāru vadoni, kas sniegs pasaulīgas uzvaras. Kristietībai cauri laikmetiem ir bijis līdzīgs kārdinājums sevi vērtēt kā pasaulē lielāko reliģiju ar tās institūciju spēku un ietekmi (piemēram, krusta kariem, agresīvu retoriku pret valdošajiem politiķiem).

Lēnprātīgajiem kristiešiem jāmācās no soģa Gideona, kura uzvara tika kaldināta, nevis palielinot militārās vienības skaitu, bet to būtiski samazinot – no 22 000 uz 300 (Soģ 7:1-7)!

Agrīnajā Baznīcā redzot Kalna sprediķa Svētības vārdos zināmu progresiju, jāatzīst, ka vispirms nepieciešama pazemība Dieva priekšā (*gara nabadzība*) un grēkatziņa (*skumjas par grēkiem*), lai veidotos personība, kuru vada lēnprātības gars. Mēs nonākam pie trešā Svētības vārda, kur tev jāsaik domāt par citiem cilvēkiem. Esam pieraduši sevi vērtēt (lai gan publiski to noliedzam!), nevis ļaujām citiem sevi vērtēt. Lēnprātība nav tavs vērtējums par sevi, bet citu vērtējums par tevi.

Vecajā Derībā redzam vairākus lēnprātības paraugus, piemēram, Ābrahāmu, kas ļāva Latam izvēlēties savu īpašumu; Mozu, kas saukts par lēnprātīgāko cilvēku uz zemes savā laikā, pilnībā pakļaujoties Dieva gribai (sal. 4Moz 12:3); Dāvidu, īpaši ciešot no Saula pārestībām; Jeremiju un viņa skaudro pravieša vēsti, kas radīja dusmas iepretī viltus praviešu patīkamajiem vārdiem.

Jaunajā Derībā *galvenais lēnprātības paraugs ir Jēzus* (Mt 11:29; 21:5 [Zah 9:9 citāts]). Būdams Dieva 2. persona, viņš pazemojās un pieņēma kalpa veidu, nāca cilvēka miesā ar ierobežojumiem un ciešanām (Flp 2:7-8).

Lēnprātība neiedzimst. Tam nav nekā kopīga ar temperamenta lēnīgumu (flegmatiskumu). Lēnprātība nav vājība. To dod Dieva Svētais Gars saviem ticīgajiem (Gal 5:22-23). Lēnprātībai tuvi apzīmējumi ir laipnība, nevardarbība, pazemība. Daļa Jaunās Derības pētnieku *lēnprātīgos* uzskata par ļoti tuvu apzīmējumu *garā nabagiem* (Mt 5:3), tātad – pazemīgajiem. Lēnprātība nav *neizlēmība* vai vienkārši *jauks raksturs*, kam neko nepasaka par cilvēka ticību. Protams, ir cilvēki, kas pēc dabas ir patīkamāki, iecietīgāki un samiernieciskāki saskarsmē ar citiem. Lēnprātību var apvienot ar lielu spēku un autoritāti, esot patiesības aizstāvjiem. Piemēram, Jēzus savā pazemībā tomēr spēja Templī apgāzt naudas mijēju galdus, tāpēc kā patiesība un Dieva likums prasa asu nošķirumu no likuma pārkāpēju maldiem (Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46; Jņ 2:13-22). Lēnprātība nav tikai cilvēka ārējā izturēšanās, bet daļa no sirds stāvokļa, zināma garīga brieduma. Tā ir spēja kontrolēt sevi, piemēram, savus vārdus (sal. Jēk 3:1-12).

Lēnprātībā veidojas patiesa atziņa par savu izturēšanos pret līdzcilvēkiem. Vispirms tev jāatzīst savs grēks, bet tev nav jāuztraucas, ko citi cilvēki par tevi var padomāt, Dieva domas ir svarīgākas. Visa atbēbība un cilvēku tiesāšana, ko tu vēlies darīt, jāatstāj Dieva ziņā (5Moz 32:35; Rm 12:19; Ebr 10:30). Tev jāmācās

pacietība un labestība, sevišķi, kad tu piedzīvo netaisnīgu izturēšanos pret sevi (1Pēt 3:13-16). Esi vienmēr gatavs klausīties un mācīties, arī no Svētā Gara caur Veco un Jauno Derību.

Lēnprātīgajiem tiek dots neparasts apsolījums – *iemantot zemi* (gr. *klēronomēsūsīn tēn gēn*, κληρονομήσουσιν τήν γήν), kas ir citāts no Ps 37:11 (sal. Jes 60:21; 61:7). Šie vārdi tikuši skaidroti dažādās nozīmēs.

M. Lutera Mt 5:5 skaidro galvenokārt sociālā nozīmē: ģimene un īpašumi. Kā citviet M. Lutera rakstos, lēnprātību viņš neattiecina uz laicīgo varu, kam jātur zobena vara, jāsoda ļaunie (*mācība par divām valstībām*). Jēzus runā par cilvēka individuālo sfēru, attiecībām starp līdzcilvēkiem. Vienlaikus jānošķir amats un persona, jo viens cilvēks var būt gan amatpersona, gan privātpersona. Amatpersonas privātajās attiecībās nedrīkst pārsniegt savas amata pilnvaras. M. Lutera aicina konfliktus risināt ar lēnprātību. Tie, kas trako un konfliktē, var zaudēt ne tikai attiecības, bet arī savu ģimeni un mantu...

Jūdaismā *zeme* parasti rada asociācijas ar Apsolīto zemi, Kanaānu (sal. 5Moz 4:38). Lai gan Mozu Vecā Derība sauca par vislēnprātīgāko cilvēku (4Moz 12:3), viņš *neiegāja* Apsolītajā zemē... Tas nozīmē, ka lēnprātībai kristīgā nozīmē jāiet roku rokā ar Svētības vārdos iepriekš teikto par *pazemību* (garā nabagi) un *grēkatziņu* (sērojošie). Mozus neiegāja Apsolītajā zemē, jo nedeva godu Dievam, kad viņš veica brīnumu, dodot ūdeni no klints pie Merības (sal. 4Moz 20:10-13).

Plašākā nozīmē *zeme* var attiekties uz visu zemeslodi. Tādējādi kristiešiem paredzēts lielāks apsolījums nekā Mozus traģiskajā liktenī. Piemēram, kristieši jau savas dzīves laikā zināmā nozīmē var iemantot visu pasauli, visu zemeslodi – **„kā tādi, kam nav nekā, bet kam ir viss”** (2Kor 6:10), **„jo jums pieder viss”** (1Kor 3:21). Tu pat nevari aptvert perspektīvu, kāda ir tavai ticībai un aizlūgšanām. *Zemes iemantošana* var norādīt uz Kristus Baznīcas misiju un evaņģelizāciju visos kontinentos, jūrās un salās – līdz pasaules galam, pie visām tautām (Mt 28:18-20; Apd 1:8). Priekšnosacījums šim uzdevumam ir katra kristieša dievbijība un lēnprātība, kam jābūt savienotam ar Dieva aicinājumu. Jo zemes iemantošanai nav nekā kopēja ar vardarbību un spēku (kā Viduslaikiem raksturīgajiem krusta kariem), kā arī elkdievību, kas bija Sātana kārdinājums Jēzum viņa kalpošanas sākumā (sal. Mt 4:8-10). Lai gan Kalna sprediķis minimāli pieskaras politiskajiem aspektiem, Mt 5:5 var būt norāde uz to, ka pašreiz zeme ir tādās rokās, kas var nebūt taisnīgas (Mt 4:8; 20:25; Jņ 18:33-37; 1Kor 4:8; 6:2; Ef 6:12).

Galējā nozīmē *zemes iemantošana* aptver Kristum ticīgā nākotni Dieva valstībā: „**Jūs neesat saņēmuši verdzības garu, lai atkal baidītos, bet esat saņēmuši dēlu tiesības un Garu, kurā mēs saucam: Aba! Tēvs! Un Gars pats kopā ar mūsu garu liecina, ka mēs esam Dieva bērni. Bet, ja bērni, tad arī mantinieki – Dieva mantinieki un Kristus līdzmantinieki, ja vien līdz ar viņu ciešam, lai līdz ar viņu nāktu godībā**” (Rm 8:15-17; sal. Mt 19:28; 25:34; Rm 4:13; 1Kor 6:9-11; Jēk 2:5; 1Pēt 3:9; Atkl 21:1-8). Lai pastāvīgi saglabātu lēnprātīgu garu ceļā uz Dieva valstību, vienmēr lūkojies uz Jēzu, ticības iesācēju un piepildītāju (Ebr 12:2). Zemes *iemantošana* vispilnīgākajā nozīmē attiektos uz laiku beigām (eshatoloģiju), jo cilvēks ir daļa no radības un tādā nozīmē – zemes pārvaldnieks, bet ne īpašnieks (1Moz 1:26, 28; 9:1-2; Ps 8:7-9). Zemes iemantošana norāda uz Dieva bērnu attiecībām ar debesu Tēvu.

Veids, kā mēs piedzīvojam Dieva valstības nākšanu, ir aktīva un vienkārša lūgšanas dzīve, kas atklājas arī Tēvreizes lūgumos: „**Lai nāk tava Valstība. Tavs prāts lai notiek kā debesīs, tā arī virs zemes**” (Mt 6:9-10). Galvenais – lai Dieva griba pilnā mērā atklājas manā dzīvē, ka es tai ļaujos un esmu atvērts.

Mt 5:6.

Ceturtais Svētības vārds par svētīgiem sauc *izsalkušos un izslāpušos pēc taisnības* (gr. *hoi peinoñtes kai dipsõntes tēn dikaiosinēn*, οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην), kas, patiesi piedzīvots, varētu pat izbeigt karus, slēgt cietumus, pārtraukt vardarbību, atkarības u. tml. Par izsalkumu un slāpēm garīgā nozīmē lasām Ps 42:3; 63:2; Jer 31:25; Am 8:11. Cilvēces galvenā problēma nav atsevišķas grēka izpausmes, bet grēks kā tāds. Nepietiek, ka šodienas Kristus draudzes sludināšana aprobežojas ar vispārējām, sabiedrībai raksturīgām runām par politisko teātri, par pasaulē valdošajiem kariem un miera centieniem, par korupciju un tiesu nekompetenci, jo gan pasaulei, gan draudzei vajadzīgs Kristus Evaņģēlijs visā tā *dziļumā* un *plašumā*. Ar gaušanos ir par maz. Ir vērts meklēt Dieva vārdos, ko tev darīt savu iespēju robežās.

Iepriekšējie Svētības vārdi vērtēja tavu personību, kas ir priekšnosacījums ceturtajam Svētības vārdam, jo tagad ir jāmeklē risinājums grēka problēmai, kas ir kļūdaina paļaušanās uz cilvēka paša spējām. Glābšana ir tikai un vienīgi žēlastības dēļ Jēzus Kristus Golgātas krusta upurī, tā ir Dieva dāvana bez nosacījumiem.

Lai iegūtu patiesu laimi un Dieva svētību, nepietiek ar to, ka tu dzenies pēc laimes un svētības. Jēzus Kristus tev māca dzīties pēc taisnības, pēc taisnīguma visdažādākajos aspektos. Jāārstē nevis simptomi, bet slimība. Daudzi draudžu locekļi Kristus Baznīcā meklē tikai laimi un svētību (labklājību, dziedināšanas), apmeklē visādas garīgas sapulces, kristīgas nometnes, īpaši reklamētus ekomeniskus dievkalpojumus ar ārzemju sludinātājiem, gūst *neatkārtojamu* garīgu pieredzi, kas viņiem dod prieku un pacilātību uz neilgu laiku. Tā nav dziļi Svētajos Rakstos sakņota kristietība, ja tu alksti tikai saņemt noteiktu garīgu pieredzi, bet nepieliec pat ne mazo pirkstiņu, lai to vairotu ap tev tuvajiem un mīļajiem. Kristietība netiek izdzīvota visā dziļumā un plašumā, ja ar taisnīgumu saprot tikai nerakstītus morāles likumus sabiedrībā un starptautiskajās attiecībās. Nereti politikā iet cilvēki, tai skaitā kristieši, kas māk skaisti runāt par taisnīgumu, bet krāpj savu laulāto draugu vai ir neuzticīgi citiem sevis dotajiem solījumiem.

Taisnību (gr. *dikaiosinē*, δικαιοσύνη) Jaunajā Derībā var saprast trīs veidos:

- 1) attaisnošanas nozīmē, specifiskāk – Pastarās tiesas nozīmē, kad Dievs taisnīgi tiesās pasauli (šāds skaidrojums bija raksturīgs Reformācijas teologu vidū), tādējādi izsalkums un slāpes pēc taisnības būtu tikai Dieva darbs;
- 2) ticīga cilvēka dzīvesveida, attieksmes un svēttapšanas nozīmē (šādi ļoti bieži – bet ne vienmēr – saprotams taisnības jēdziens Mateja evaņģēlijā, sal. 3:15; 5:6, 10, 20; 6:1, 33; 21:32; taisnību kā *ārējo taisnību* cilvēku priekšā Mt 5:6 skaidro arī M. Luters; sal. arī Vecās Derības izteikumus Ps 24:5; 119:123; Sak 19:5; Jes 61:10; 62:1-3 un Jāņa evaņģēliju 4:14; 6:35-40; 7:37-39);
- 3) plašākā nozīmē, kas ietver abas iepriekšējās nozīmes – gan Dieva žēlastības darbu (attaisnošanu), gan kristīgās ētikas principus (svēttapšanu).

Manuprāt, nebūtu pareizi *taisnību* skaidrot tikai apustuļa Pāvila vēstuļu kontekstā, ka tā Mt 5:6 būtu tikai **attaisnošanas** pamats ticībā (piemēram, Rm 1:16-17). Taisnības jēdzienu Jēzus saista ar Dieva valstību (sal. Mt 6:33). Tāpēc daudzi Jaunās Derības pētnieki uzsver, ka Matejs ar *taisnību* šeit saprot **ticīga cilvēka dzīvesveidu, attieksmi un svēttapšanu**. Dzīvot taisnīgi nozīmē virzīties uz pilnību (sal. Mt 5:48) un iet caur *šauriem vārtiem* (Mt 7:13-14). Bet es neizslēdzu iespēju, ka Matejs jēdzienu *taisnība* šeit lieto **plašākā nozīmē**: gan kā izsalkumu pēc nepelnītās Dieva žēlastības Kristū, gan kā pilnu Kristum ticīgā atbildību dzīvot saskaņā ar Dieva likumiem (Bauslības 3. lietojums). Jo taisnības jēdziens aptver gan attiecību sfēru cilvēks-Dievs, gan attiecību sfēru cilvēks-cilvēks.

Jebkurā gadījumā ceturtais Svētības vārds aicina cīnīties pret grēku visās izpausmēs, ne tikai piedošānā par pagātnes pāridarījumiem. Grēks patiešām šķir cilvēku no Dieva. Kalna sprediķis daudzviet apliecina pasaulē valdošo grēku, ļaunumu un kārdināšanas, pret ko jācīnās (Mt 5:13-16; 28, 29-30, 37, 45; 6:13, 22-23; 7:1-5, 10-11). Jābeidz attaisnot grēkus *mūsdienīguma* dēļ, jāmēģina atbrīvoties no grēka kontroles pār tevi. Tev jāatbrīvojas no vēlmes grēkot, no pašas grēka samaitātības, kas ir visgrūtākais. **„Kas pastāvēs līdz galam, tas tiks izglābts”** (Mt 10:22; 24:13). Grēks totāli degradē attiecības: starp indivīdiem, sabiedrības grupām un starp valstīm, tāpēc lai kristieša cīņa par taisnīgumu ir no visas sirds, dvēseles, prāta un spēka (kā mīlestības dubultbauslī, Mt 22:37-40).

Svēttapšana Mt 5:6, tāpat kā attaisnošana, iespējama Dieva žēlastībā. Svēttapšana dara redzamu Svētā Gara augli tavā dzīvesveidā (Gal 5:22-23). Tev nākas izšķirties: vai nu virspusēja, šaubīga kristietība, vai pilnīga nodošanās mūsu Kungam, vēloties patiešām būt *kā Kristus*.

Izsalkums un *slāpes* nozīmē pamatvajadzības, kuras neapmierinātas rada sāpes, izmisumu, ciešanas un agoniju (sal. Ps 22:27; 36:8-11). Tā ir kristietība *līdz kaulam*. Īstā barība ir darīt debesu Tēva prātu (sal. Jņ 4:34). Vajadzētu būt tā, ka tev ir izsalkums pēc Dieva, dažreiz pat bada sajūta, ko tu negribi atkārtot. Tavas garīgās vajadzības Dievs piepilda ar savu žēlastības un svētības roku. Dievs tevi redz kā grēcinieku, kam ir piedots Kristus asinīs. Tava atbildība svēttapšanā ir doties garīgajos dziļumos un meklēt To Kungu, lai Kristus *mājo tevī* (sal. Gal 2:20). Pilnīgā nozīmē tas būs Dieva valstībā, kur tava taisnība būs pilnīga, miesa Kristus asinīs šķīstīta, bez nespēka un grēka traipiem. Pašlaik tavai dzīvei ir uzdevums *dzīties pēc debesu Tēva*: **„Nav tā, kas es to jau būtu ieguvis vai būtu darīts pilnīgs, bet es dzenos pēc tā, lai iegūtu, jo ar to Kristus Jēzus ir mani ieguvis”** (Flp 3:12).

Ēdiens un dzēriens nevar dot sāta sajūtu visam mūžam, tāpat ticības dzīvē nepietiek ar vienu Dieva vārda lasīšanas reizi, vienu ticībā baudītu Svēto Vakarēdienu, vienu uzklausītu sprediķi un vienu sacītu lūgšanu. Sāta sajūtu ticīgajam nomaina jauns izsalkums un slāpes. Tu esi svētīts, jo Kristus Evaņģēlijs glābšanas darbu dod bez nopelna, citādi Kalna sprediķa aicinājums būtu *neiespējamā misija*. Mt 5:6 skan Jēzus apsolījums *tie tiks paēdināti* (*hortastēsontai, χορτασθήσονται*, no gr. *hortázō, χορτάζω*, ‘paēdināt’, ‘dot sāta sajūtu’, ‘piepildīt’) ir ciešāmās kārtas darbības vārds (lat. *passivum divinum*, ‘dievišķais pasīvs’).

Tev pašam jāiemācās izjust savas garīgās vajadzības. Vai tu redzi Svētā Gara augli parādāties savā ikdienā? Vai tu pastāvīgi alksti saņemt grēku piedošanu? Askēze palīdz piedzīvot kaut nelielu atblāzmu no garīgā izsalkuma un slāpēm, tāpēc Kristus Baznīca piedāvā gavēni kā garīgu vingrinājumu, kas ļauj pasaulīgo nolikt malā un atrast laiku dievišķajam. Gavēnim, proti, cita veida miesas vingrināšanai nav lielas svētības pašai sevī, bet tas var palīdzēt, ja savienots ar lūgšanu un kalpošanu. Lai Dieva valstība – tai skaitā ārēji redzams taisnīgums – vairojas caur tavu kalpošanu un garīgu rūdījumu (Jes 58:6-10). Manuprāt, lielākais garīgais vingrinājums mūsdienās ir laika plānošana, lai Dievam būtu redzama daļa tavā dzīvē. Aklais Bartimejs paveica vienīgi to, ka atradās Jēzum ceļā (Mk 10:46-52). Svētie Raksti ir milzīga ticības skola, kas tev ļauj aptvert pasaulē valdošo netaisnību un gūt iedvesmu, kā to mazināt vai atsevišķos gadījumos pat izskaust. Regulāra lūgšana ikdienā tev ļauj piedzīvot, ka Dieva valstība nenāk tavā spēkā. Lielie ticības brāļi un māsas Kristus Baznīcā nereti pavadīja četras piecas stundas dienā lūgšanās, turklāt spējēja paveikt vēl neskaitāmas lietas šādās garīgi izšķirošās dienās.

No visas sirds dzenoties pēc Dieva taisnības, to var atrast. Atstājot šo pasauli bez Jēzus Kristus taisnības, tu dodies bezcerībā. Lai Jēzus kalpo tev par ticības piemēru! Lūdz, meklē, klauvē pēc Dieva taisnības, jo tam ir mūsu Kunga apsolījums (sal. Mt 7:7)!

Lūgšana.

Mīļais debesu Tēvs! Es lūdzu, lai tu mani svētī ticībā un attiecībās. Liec man būt patiesam pret tevi un pret savu tuvāko. Piedod manu grēku Jēzus dēļ! Svētī manu ģimeni un tuviniekus ar tavu Svēto Garu, ka varam kopā tev ticēt un kopā tevi pielūgt. Dod, ka es alkstu pēc tava svētā vārda, to lasu un mācos ticēt un darīt tavu prātu. Atklāj manu aicinājumu, ja tas vēl nav noticis. Kad pagurumā vai kārdinājumos krītu, ved mani pie taviem altāriem un tavas draudzes, kur saņemšu tavu svētumu Kristus miesā un asinīs. Lai tava žēlastība apņem visu pasauli un arī mani! Jēzus vārdā. Āmen.

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze
SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA

Izmantotā literatūra:

(Latviski.)

* Mārtiņš Luters, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2016 (oriģināls vāciski 1532), lpp. 5-27.

* Reinhards Slenska, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2000, lpp. 20-28.

(Angliski.)

* Dale C. Allison, Jr., *The Sermon on the Mount: Inspiring the Moral Imagination* (Companions to the New Testament), Herder & Herder, 1999, pp. 41-50.

* Hans Dieter Betz, *The Sermon on the Mount* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 1995, pp. 91-132.

* D. A. Carson, *Jesus' Sermon on the Mount And His Confrontation with the World*, Baker Books, 1978, pp. 11-24.

* Martyn Lloyd-Jones, *Studies in the Sermon on the Mount*, William B. Eerdmans Publishing Company, 2nd ed. in one volume 1984 (1st ed. in 2 volumes 1959-1960), pp. 24-79.

* Ulrich Luz, *Matthew 1-7* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 2007, pp. 184-196.

(Vāciski.)

* Aurelius Augustinus, *Die Bergpredigt*, Johannes Verlag Einsiedeln, 2. Auflage 2010, SS. 33-43.

* Gerhard Maier, *Das Evangelium des Matthäus, Kapitel 1-14*, Historisch Theologische Auslegung, SCM-Verlag, Witten, 2015, SS. 244-258.

Četras lekcijas par Kalna sprediķa Svētības vārdiem (Mt 5:3-12).

3. lekcija (28.03.2020.). Svētības vārdi Mt 5:7-9.

Mt 5:7-9 latviskojumi.

* *Johana Ernsta Glika* Bībeles tulkojuma 8. izdevums (2016. g.), kas ir valodnieciskajā ortogrāfijā modernizēts un digitalizēts 7. izdevums (1898. g.), nemainot teksta struktūru; teksts galvenajos vilcienos balstās Glika Bībeles tulkojuma 1. izdevumā (1694. g.).

7 Svētīgi tie sirdsžēlīgie, jo tie žēlastību dabūs.

8 Svētīgi tie sirdsšķīstie, jo tie Dievu redzēs.

9 Svētīgi tie, kas mieru tur, jo tie taps saukti Dieva bērni.

* Prelāta *Vincenta Strelēvica* Jaunās Derības tulkojums no latīņu valodas (1949. g.), Latvijas Romas katoļu Baznīcas apstiprināts tulkojums liturģiskajai un individuālajai lietošanai.

7 Svētīgi ir žēlsirdīgie, jo viņi tiks apžēloti.

8 Svētīgi ir sirdsšķīstie, jo viņi skatīs Dievu.

9 Svētīgi ir mīlīgie, jo viņi sauksies Dieva bērni.

* *1965. g. Bībeles tulkojuma* revidētais izdevums, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (1997. g.).

7 Svētīgi žēlsirdīgie, jo tie dabūs žēlastību.

8 Svētīgi sirdsšķīstie, jo tie Dievu redzēs.

9 Svētīgi miera nesēji, jo tie tiks saukti par Dieva bērniem.

* *Jaunais Bībeles tulkojums*, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (2012. g.).

7 Laimīgi žēlsirdīgie, jo Dievs būs viņiem žēlsirdīgs.

8 Laimīgi sirdsšķīstie, jo viņi Dievu redzēs.

9 Laimīgi miera nesēji, jo viņi tiks saukti par Dieva bērniem.

Teksta komentārs.

Mt 5:7.

Piektais Svētības vārds uzsver *žēlsirdību* kā Dieva īpašība (atribūts) un kristieša aicinājuma neatņemama daļa, kas cilvēkam iespējama ticības dēļ un atspoguļo Dieva sākotnējo plānu cilvēkā, ko varētu citiem vārdiem saukt par *Dieva tēlu* (gr. tekstā lietots īpašības vārds daudzskaitļa trešajā personā *eleēmones*, ἐλεήμονες, no gr. *eleēmōn*, ἐλεήμων, 'žēlsirdīgs', 'līdzjūtīgs'). Žēlsirdība Dievam ticīgam cilvēkam izsaka rīcības jābūtību. Būt žēlsirdīgam *nenozīmē* būt vieglprātīgam, naivam, bezrūpīgam, ignorēt negācijas, ignorēt likumpārkāpēju un anarhistu rīcību. Bet ko tas nozīmē?

Aicinājums būt žēlsirdīgiem sakņojas tradicionālā jūdu doktrīnā, kas balstās Vecajā Derībā. Žēlsirdība jebkurā sabiedrībā visvairāk vajadzīga cietējiem un sociāli mazāk aizsargātajiem (sal. Mt 25:31-46). Atgriezeniskā saikne žēlsirdībā sakņotam dzīvesveidam ir Dieva žēlsirdības un žēlastības pieredze dievbijīgā cilvēka ikdienā (sal. Sak 14:21-22; 17:5).

Dievbijīgais apzinās, ka cilvēku starpā piedzīvotās žēlsirdības pamatā ir Tas Kungs, kura būtību raksturo žēlastība, žēlsirdība, līdzjūtība un līdzcietība (2Moz 34:6-7; 5Moz 4:31; Ps 86:15-16; 103:8-18; 111:4; 112:4; 116:5; 145:8-9; Jon 4:2; Nah 1:7). Apustulis Jānis raksta: „**Dievs ir mīlestība**” (1Jņ 4:8, 16). Lai gan Jēzus Kalna sprediķī debesu Tēva un ticīgā attiecības svēttapšanas mērķa nozīmē redz jēdzienā *pilnība* (Mt 5:48, gr. *téleios*, τέλειος), paralēlajā rakstu vietā Līdzenuma sprediķī Jēzus lieto jēdzienu *žēlsirdība* vai *līdzjūtība*, lai gan oriģinālvalodā ir cits grieķu vārds nekā Mt 5:7 (sal. Lk 6:36, gr. *oiktírmōn*, οἰκτίρμων, kas sengrieķu Vecās Derības tulkojumā jeb Septuagintā [LXX] bieži lietots līdzās gr. *eleēmōn*, ἐλεήμων, uztverot tos kā sinonīmus un attiecinot uz Tā Kunga īpašībām, sal. LXX 2Moz 34:6; Ps 24:6 (latviešu Bībeles tulkojumos Ps 25:6); 76:9-10 (latv. 77:9-10); 85:15 (latv. 86:15); 102:8 (latv. 103:8); 110:4 (latv. 111:4); 111:4 (latv. 112:4); 144:8 (latv. 145:8); JI 2:13; Jon 4:2).

Tā saucamajās pastorālajās vēstulēs (1Tim, 2Tim, Tit) redzams, ka apustulis Pāvils ar niecīgu nozīmes niansi vienā pantā līdzās lieto *žēlastību* (gr. *hárís*, χάρις) un *žēlsirdību* (gr. *éleos*, ἔλεος), skat. 1Tim 1:2; 2Tim 1:2 (līdzīgi 2Jņ 3). Daudzviet Bībelē šie jēdzieni tiek lietoti gandrīz kā sinonīmi. Mēģinot saprast nozīmju nianses starp jēdzieniem žēlastība un žēlsirdība, daži Bībeles pētnieki iesaka jēdzienu žēlastība saistīt ar cilvēka stāvokli grēkā (plašākā nozīme) un jēdzienu žēlsirdība –

ar cilvēka stāvokli grēka radītajās ciešanās (šaurākā nozīme). Tādējādi žēlastību pamatā pauž ar Evaņģēlija sludināšanu, žēlsirdību – pamatā praktiskā nozīmē. Žēlsirdības mērķis nav tikai žēlot, bet sniegt praktisku, noderīgu, nepieciešamu palīdzību (skat. **Līdzību par žēlsirdīgo samarieti**, Lk 10:25-37).

Žēlsirdības un līdzjūtības praktiska izpausme ir žēlastības dāvanas un darbi, kā to uzsver Kristus (Mt 6:2-4). Kalna sprediķī (arī paralēlajā tekstā Līdzenuma sprediķī, Lk 6:36) Jēzus uzsver žēlsirdību kā *sarkano pavedienu* starp Dievu Tēvu un viņa bērniem, kā ticības pamatu, kura dzīvo mīlestības darbos tāpat kā dzīvs cilvēks elpo un ēd. Bez mīlestības darbiem ticība ir *mirusi*, jo tā zaudē savu jēgu un mērķi (Ef 2:8-10; Jēk 2:14-26). Jaunā Derība, atgādinot Vecajā Derībā pausto, skaidri apliecina mūsu Kungu un Glābēju par *žēlastības Dievu* (Lk 6:36; Rm 9:15; 11:30-32; 12:1; 15:9; 2Kor 4:1; Ef 2:4; Ebr 2:17; Jēk 5:11; 1Pēt 1:3; 2Jņ 3; Jūd 2, 21).

Žēlsirdībā saknota dzīvesveida nozīme ir nepagurstoši jāatgādina kristīgajā sludināšanā, jo tas ir pretdabisks grēcīgam un neatgrieztam cilvēkam (Lk 1:50, 54, 58, 72, 78; 10:25-37; Rm 12:8; Ef 4:1-7; Kol 3:12-14; Jēk 2:13; 3:17; 1Pēt 3:8). Žēlsirdīgā rīcībā nav nekā pašsaprotama – tā jāmacās un tajā jāpieaug. Lai gan žēlsirdība un beznosacījumu mīlestība pret saviem bērniem sabiedrībā joprojām ir plaši izplatīta, arī šajās attiecībās valda daudz cilvēcisku, grēka samaitātu un manipulatīvu aspektu...

Kalna sprediķī Jēzus žēlsirdību uzliek par visaugstāko latiņu: Kristum ticīgais dzīvo, sniedzot tuvākajam žēlsirdības dāvanas (Mt 6:2-4); lūgšanu dzīvi saista piedodoša attieksme pret savu tuvāko (Mt 6:12, 14-15; sal. 5:45, 48; 7:10-11).

Saskaņā ar Jēzus sacīto žēlsirdība Mateja evaņģēlijā ir svarīgāka nekā upuris (Mt 9:13; 12:7), jo tā ir Dieva Bauslības (Toras) pamatlieta, ko farizeji nelabprāt ievēro, lai gan dedzīgi ievēro pašizdomātus *garīgos vingrinājumus* (Mt 23:23). Tādēļ svarīgi atcerēties Jēzus sacīto: **„Ja jūs saprastu, ko tas nozīmē – gribu žēlsirdību, ne upuri, jūs nenosodītu nevainīgos”** (Mt 12:7). Dieva žēlastība nāk vispirms, atbrīvojot no grēka un vedot jaunā dzīvē, tikai Dieva žēlastībā kristietis rod motivāciju paust žēlsirdības darbus (Mt 18:23-35).

Žēlsirdība ataino kristieša taisnīguma izpratni un garīgo gudrību (Jēk 2:13; 3:13-18). Var droši sacīt, ka žēlsirdība, kas kļuvusi par daļu no kristieša rakstura, liecina par ticības briedumu. No tā, kā tu uzlūko savu tuvāko, ļoti atkarīgs, cik ļoti tu spēj novērtēt Dieva piedzīvoto žēlastību savas atgriešanās brīdī un ikdienā saņemtajā grēku piedošanā.

Viņi tiks apžēloti (gr. *eleētēsontai*, ἐλεηθήσονται gramatiski ir daudzskaitļa trešās personas nākotnes laika ciešamā kārtā no darbības vārda gr. *eleéō*, ἐλεέω, ‘būt līdzjūtīgam vai žēlsirdīgam’, ciešamajā kārtā ‘tikt apžēlotam’, ‘saņemt žēlastību vai žēlsirdību’). Ciešamā kārtā, kā tas ir daudzviet Svētajos Rakstos un arī Kalna sprediķa Svētības vārdu otrajā – apsolījumu – daļā, norāda uz Dieva darbību (lat. *passivum divinum*, ‘dievišķais pasīvs’). Dievs apžēlo un piedod grēkus. Gramatiski minētais nākotnes laiks norāda uz Pastaro tiesu kā Dieva apsolījumu sniegt žēlastību tiem, kam tā ir bijusi dzīvesveids pašiem. Tādējādi šeit kā svarīgu uzsvāru redzam eshatoloģisko (beigu laiku) dimensiju. Neatkarīgi no garīgā brieduma pakāpes, ikvienam Pastarajā tiesā vajadzēs žēlastību Jēzus asinīs. Dieva žēlastībai pret tevi ir liela nozīme arī ikdienā, kad tev ir dažādas vajadzības (2Moz 20:6; 5Moz 7:9; Ps 103:4; 115:13; Māc 11:1; Vdz 3:22; Hoz 2:21).

Īpaši biedinošs ir mūsu Kunga Jēzus Kristus minētais piemērs **Līdzībā par nelietīgo kalpu**, kas, saņēmis sava Kunga nepelnītu, neizmērojamu piedošanu un žēlastību, atteicās piedot un izrādīt žēlastību kādam, kas viņam daudz mazāk bija parādā (Mt 18:23-35). Dieva vārds ir divējāds: žēlastība (Evaņģēlijs) un taisnība (Bauslība). Tie, kas dzīvē neizrāda žēlastību, nesaņems to arī Pastarajā tiesā (sal. Mt 7:21-23), jo tā ir Dieva Bauslība. Viņi piedzīvos primitīvo principu *aci pret aci* un *zobu pret zobu* (lat. *lex talionis*, ‘atmaksas likums’, Mt 5:38. Pastaro tiesu vieglāk iedomāties nevis kā mūsu Kungu Kristu visā bardzībā tiesas krēslā kaut kad nezināmā nākotnē, bet kā praktisku izšķiršanos šodien, kā *tavu lēmumu*: vairot žēlsirdību ap sevi vai to apturēt ar savu rīcību (skat. Zelta likumu, Mt 7:12).

Interpretācijas krustugunis saistībā ar piekto Svētības vārdu ir Kristus sacītais par piedošanu (vienu no žēlsirdības izpausmēm): „**Tādēļ, ja jūs cilvēkiem viņu pārkāpumus piedosiet, tad jūsu debesu Tēvs arī jums piedos. Bet, ja jūs cilvēkiem nepiedosiet, tad arī jūsu Tēvs jūsu pārkāpumus jums nepiedos**” (Mt 6:14-15). Šie vārdi seko Tēvreizes lūgšanai: „**Un piedod mums mūsu parādus, kā arī mēs piedodam saviem parādniekiem**” (Mt 6:12). Interpretācijas krustugunis minama žēlsirdības neesamības kritika kristieša dzīvē, kā lasām apustuļa Jēkaba rakstītajā: „**Jo tam, kas nav parādījis žēlsirdību, tiesa ir bez apžēlošanas. Bet žēlsirdība daudzkārt pārspēj tiesu**” (Jēk 2:13). Interpretācijas problēmas nav apstākļi, ka žēlsirdībai netiktu parādīta pienācīga loma kristieša dievbijībā. Problēmas rada *legālistisks skaidrojums*, kad žēlastība tiek skaidrota kā priekšnosacījums Dieva žēlastības saņemšanai. Proti, Dieva žēlastība cilvēkam

gandrīz vai *pienākas* viņa izrādītās žēlsirdības dēļ. Kāds *varonis* šāds cilvēks, vai ne? Mūsu Tēvs lūgšanā Mt 6:12 minētais saiklis *kā arī* (gr. *hōs kai, ōs kai*) var tikt tulkots ar frāzi ‘tāpat kā’, ‘tādā mērā kā’ vai ar pamatojuma saikli ‘jo’...¹

Šeit ir divi skaidri iebildumi Evaņģēlija patiesībai: **1)** legālistiskā skaidrojumā grēciniekam nekad nav iespējams rīkoties pilnīgi pareizi (ne vienmēr viņš piedod, ne vienmēr izrāda žēlastību), tāpēc Dieva piedošana ir teju neiespējama; **2)** mums ir pilnībā jāatceļ nepelnītās žēlastības doktrīna Jēzus Kristus upurī, ko māca Jaunā Derība (piem., Lk 22:32; Jņ 3:14-17; 20:30-31; Apd 15:11; Rm 3:21-28; 11:6, 29; 1Kor 3:11; 2Kor 5:11-21; Ef 2:8; Ebr 4:14-16; 1Jņ 5:13 u. c.).

Tāpēc kopš Reformācijas jebkādas interpretācijas par sinerģismu (cilvēka līdzdalību pestīšanā) tiek nolietotas, jo Dievs savu piedošanu un žēlastību Kristus personā sniedz pirmais, tā vienmēr ir nepelnīta žēlastība un Dieva beznosacījumu mīlestības izpausme. Arī Līdzībā par nelietīgo kalpu (Mt 18:23-35) redzam, ka parādos slīkstošais kalps *vispirms* saņēma milzīgu, nepelnītu žēlastību (*visa parāda atlaišanu*), tikai pēc tam redzama viņa nepateicīgā daba, žēlsirdības trūkums pret savu tuvāko un kunga uzliktais sods.

Lai patiesi dzīvotu Dieva žēlastībā, kristieša sirdī jāvalda piedošanas un žēlsirdības garam. Kad esi no Dieva saņēmis neizmērojamu grēku piedošanu, tu piedod tiem, kas tev nodarījuši netaisnību. Bet tā nekļūst par daļu no attaisnošanas (kas ir vienīgi žēlastībā, lat. *sola gratia*), bet gan par daļu no svētāpšanas, no Svētajos Rakstos balstītas kristīgas dzīves, kur iepriekš sacītais Dieva vārds no Mt 6:12, 14-15 un Jēk 2:13 ir pilnīgi vietā. Ja tu nemācies saprast šo Jēzus Kalna sprediķa pamudinājumu būt žēlsirdīgam, tad ar laiku atliek tikai viens skaidrojums: tu Dieva žēlastību un žēlsirdību pret sevi, nožēlojamu grēcinieku, tā pa īstam neesmu sapratis, neesi sirdī vienots ar Jēzu Kristu un viņa aicinājumu un joprojām neesi atgriezies no saviem grēkiem.

Viens no žēlsirdības galvenajiem vadmotīviem ir *atsšķirt grēku no grēcinieka*, kad tu otru cilvēku uzlūko ar visiem *plusiem un mīnusiem* un vēlies viņam palīdzēt kristīgā mīlestībā. Baznīctēvs, Hiponas, Ziemeļāfrikas pilsētas, bīskaps Aurēlijs Augustīns (354.–430. g.) savā komentārā par Jāņa evaņģēliju, skaidrojot notikumu ar laulības pārkāpēju, ko pūlis gribēja nomētāt ar akmeņiem (Jņ 8:1-11), ir rakstījis:

¹Ed. Walter Bauer, Kurt Aland, Barbara Aland, *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur* (verk. **Bauer-Aland**), 6. Auflage, Walter de Gruyter, 1988, S. 1789-1793.

„Tālab arī Tas Kungs nolād – taču grēku, nevis cilvēku.”² Būdam bez grēka, pat nāves agonijā, Jēzus pie krusta lūdz par saviem pāridarītājiem: „Tēvs, piedod viņiem, jo tie nezina, ko dara!” (Lk 23:34; sal. Stefana lūgšanu par saviem pāridarītājiem, Apd 7:60). Nezināšana atsevišķās situācijās var būt Sātana veikta pievilšana. Tāpēc žēlsirdības darbu nevajadzētu uztvert kā sinonīmu sociālajai palīdzībai, jo žēlsirdību kristīgā nozīmē pavada aizlūgšana par tiem, kuriem tiek kalpots, un arī Dieva vārda liecība. Cilvēks nedzīvo no maizes vien (Mt 4:4). Tev žēlsirdības darbā (piemēram, draudzes diakonijā vai individuālā kalpošanā) jāredz *lielā bilde* ar tām vajadzībām, ko cilvēks nepasaka vārdos – atkarībām, garīgajām cīņām, neticību Dieva vārdam, virspusējību dzīves uztverē, salauztām attiecībām u. tml.

Mt 5:8.

Sestais Svētības vārds atklāj *sirdsšķīstību* kā vienu no pamattikumiem (gr. *hoi kataroi tē kardīā*, oi καθαροὶ τῆ καρδίᾳ [lat. *dativus respectus*], ‘sirdī šķīstie’, ‘tādi, kam sirds šķīsta’). Jēzus Kristus sirdsšķīstību lieto kā pašsaprotamu, klātesošu *katra* kristieša dzīvesveidā. Tāpat kā jebkurš cits pamudinājums Svētības vārdos šeit nevar būt ne runas par dabisku temperamentu un iedzimtām raksturīpašībām. Vispirms nepieciešams kļūt par dzīvu kristieti, lai sevī attīstītu šo Kunga dāvanu un aicinājumu.

Sestā Svētības vārda uzdevums ir neizsmeļams, tā ir ļoti nopietna sava garīgā stāvokļa izvērtēšana un mainīšana uz Dieva vārda pamata. Mārtiņš Luters ir teicis: „**Šķīsta sirds ir tā, kas domā pēc tā, ko saka Dievs, un savu paša domu vietā liek Dieva vārdu.**”³ Izklausās skaidri un saprotami, bet nav viegli. Sestais Svētības vārds par *sirdsšķīstajiem* saskan ar otro Svētības vārdu par *noskumušajiem* jeb *apbēdinātajiem* (sava grēka dēļ), Mt 5:4. Sirdsšķīstības ceļā pirmais posms ir skumjas un bēdas par saviem grēkiem. Ticībā paļaujoties uz savu grēku piedošanu Jēzus Kristus Golgātas upura dēļ, notiek virzība uz šķīstīšanos. Ņemot vērā praktiskos aspektus, ka ticības ceļš vienam cilvēkam aizņem īsāku laiku un citam – garāku, Svētības vārds uzsver sirdsšķīstību kā *mūsu darba lauku*, jo tam dots

2Ed. Armand-Benjamin Caillau, Marie-Nicolas-Silvestre Guillon, *Sancti Aurelii Augustini, Hipponensis Episcopi, opera omnia (Tomus XV): In Joannis Evangelium Tractatus CXXIV*, Paris, 1838, p. 371-372: „*Ergo et Dominus damnavit, sed peccatum, non hominem.*”

3Mārtiņš Luters, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2016 (oriģināls vāciski 1532), 32. lpp.

apsolījums. Sirdsšķīstību nevar aizņemties no citiem kristiešiem, tev pašam jāiet šis ceļš.

Tu lieliski vari redzēt Jēzus Kristus nolikto prioritāti: **sirds stāvoklis Dieva priekšā**. To nav iespējams noslēpt, vismaz no Dieva ne. Daudzi cilvēki kristietībā, īpaši atgriešanās brīdī un pirmajā entuziasmā, vairāk novērtē ticības sekundāros efektus (atmetu alkoholu, smēķēšanu, sakārtoju finanses un ieguvu no Dieva lūgto labklājību, tiku dziedināts no vienas vai otras slimības, pārstāju lietot lamu vārdus, iemācījos runāt mēlēs u. tml.). To teoloģijā sauc par *sociālo evaņģēliju*. Atsevišķiem kristīgajiem novirzieniem tas ir vairāk raksturīgs nekā citiem. Jēzus šādu pievēršanos sekundārajam (lai gan dzīvē nepieciešamajam) nosoda gan Kalna sprediķī (Mt 6:25-34), gan citviet evaņģēlijos (piemēram, Mt 15:1-20; Mk 7:1-23) līdz pat tam, ka daļai *kristīgo brīnumdaru* aizslēdz Debesu valstības durvis (**Mt 7:21-23**; sal. Atkl 21:27). Lai cik lieli aktieri mēs mākam būt sabiedrībā (arī draudzē, jo īpaši sev tuvajā konfesijā un tradīcijā), Tas Kungs redz mūsu apslēptos nodomus un motīvus, kas vada sirdi... Un var izveidoties tāda situācija, ka **sekundāras lietas kļūvušas par elkiem, nedodot godu Tam Kungam**. Piemēram, tiek darīts brīnums un slavēts cilvēks, kam ir brīnuma dāvanas. Visa draudzes kalpošana var pārvērsties par *dziedināšanas dievkalpojumiem*, bet nav neviena slavēšanas, Dieva vārda uzklaušanās vai pateicības dievkalpojuma. Viss tiek apgriezts kājām gaisā...

Problēma nav brīnumos, ko Dievs spēj bagātīgi dot saviem bērniem, problēma ir tajā, ka visa kalpošana neviļus virzās uz elkdievību. Dieva tauta tuksnesī vairākkārt piedzīvoja šādu krīzi. Kad Mozus četrdesmit dienas pavadīja Sīnaja kalnā, lai saņemtu vissvarīgāko – Dieva vārdu, Israēls Ārona vadībā kalna pakājē pielūdza pašizveidotu Zelta teļu, par ko saņēma bargu sodu (2Moz 32). Savukārt notikumā ar ūdens iegūšanu no klints pie Merības (4Moz 20:1-13) Tas Kungs Mozum un Āronam pavēlēja dot ūdeni tautai no klints (Tas Kungs ir devējs!! 4Moz 20:7-9), savukārt Mozus un Ārons uzstājās tautas priekšā kā ūdens devēji un brīnumdari („mēs jums iegūstam ūdeni”, 4Moz 20:10), par ko saņēma bargu sodu – aizliegumu ieiet Svētajā zemē (4Moz 20:12). Tieši par šo kļūdu Jēzus runā Mt 7:21-23.

Lai gan Jēzus uzsver *sirds stāvokli*, tas nenozīmē, ka *prāts* (doktrīna, racionāli spriedumi) kristietībā būtu zaudējuši savu nozīmi. Daudziem ārpus Baznīcas esošajiem kristīgās dogmas un dogmatisms šķiet absolūti derdzīgi. Bet Kristus Baznīcā doktrīnām un dogmām ir sava vieta, un tās nedrīkst atnest. Bet *matu*

skaldīšana Svēto Rakstu lasīšanā var novest līdz *sausam* akadēmiskumam (vārda sliktākajā nozīmē), kur teologs par Dievu zina izteikties tikai pie sava rakstāmgalda, semināros, lekcijās un savās iemīļotajās grāmatās, bet ne savā lūgšanu dzīvē, savā slimībā, askēzē vai sirsnīgā kalpošanā, piemēram, Svētdienas skolas bērniem vai mirstošiem onkoloģiskiem pacientiem. Arī laju starpā nereti var sastapt Bībeles *citētāju ložmetējus*, ar kuru palīdzību citas konfesijas un doktrīnas tiek *nogalinātas*, pa īstam nepaspējušas izkāpt no *ierakumiem* (proti, katrai konfesijai raksturīgajiem aizspriedumiem un formulējumiem). Savstarpēji spriedumi kļūst kategoriski, neiejūtīgi, cietsirdīgi.

Katrā ziņā sirds ir atvērtāka ekumenismam nekā prāts (beidzamais ir paturams, lai ekumenismā saglabātu ticības *sarkanās līnijas*). Bet labu padomu tev dod apustulis Jēkabs: „**Jums, jāzina, mani mīļotie brāļi, ikviens cilvēks lai ir nasks klausīties, bet lēnīgs runāt un gauss dusmoties, jo cilvēka dusmas nerada Dieva taisnību. Tādēļ atmetiet jebkuru nešķīstību un visu to, kas no ļauna vēl atlicis, un lēnprātībā saņemiet jūsos iedēstīto vārdu, kas ir spējīgs izglābt jūsu dvēseles. Topiet par vārda darītājiem, nevis tikai par klausītājiem, kas paši sevi pievi!**” (Jēk 1:19-22). Bībelē *sirds* lietota ļoti plašā nozīmē, ar to apzīmējot personības kodolu. Vispirms jātiek skaidrībā ar savu ticību, tās saturu un mērķi, tikai tad var domāt par uzvedību un saskarsmi ar līdzcilvēkiem.

Vecajā Derībā vajadzību pēc šķīstības apliecina šķīstīšanās rituāli. Nešķīstību galvenokārt saprata kā ārēju, fizisku procesu. Ne vienmēr bija skaidrs, cik lielā mērā nešķīstība tika saistīta ar sirds stāvokli un morāli (piemēram, Ps 24:3-6 runā par ieiešanu Templī un sirds stāvokli). Ar laiku – jo īpaši Vecās Derības psalmos – iekšējai jeb sirdsšķīstībai bija lielāka nozīme par kulta prakses formālismu (Ps 24:4; 51:12; 73:1; pret formālismu skat. Mt 5:23-24; 23:25-26). Sirdsšķīstība raksturo dievbijīgos (sal. 1Moz 20:5; 5Moz 9:5; 1Kēn 3:6; Ps 73:1, 13; Sak 22:11), kas visspilgtāk izpaužas grēku nožēlā un atjaunotā sirds stāvoklī Dieva priekšā. Sirdsšķīstība ir nedalīta paklausība Dievam, apzināti atsakot grēkam. Grēksūdzes lūgšanā 51. psalmā tu vari lasīt lūdzēja Dāvida vārdus: „**Šķīstu sirdi radi man, Dievs, un stingru garu atjauno manī!**” (Ps 51:12; sal. Ech 36:26). Formāla piederība reliģiskajam kultam vēl nerada šķīstu sirdi (Jes 1:10-20; Am 5:21-27). Sirdsšķīstība rodas tur, kur tiek panākta šķīstīšana no grēka (Jer 13:27; 33:8; Ech 36:23-26; 37:23; Zah 3:5). Tieši šādā nozīmē Vecā Derība atspoguļojas Kalna sprediķī.

Arī Jaunajā Derībā tiek lietots sirdsšķīstības jēdziens saistībā ar kristīgo ticību (sal. Apd 15:9; 1Tes 5:23; 1Tim 1:5; 2Tim 2:22; 1Pēt 1:22).

Kalna sprediķa Svētības vārdos sirdsšķīstībai ir ļoti centrāla nozīme, jo sirds attieksmei un ticības vienkāršībai Kalna sprediķī ir lielāka nozīme nekā pasaulīgajam, ārīšķīgajam un liekulīgajam. Vispirms ir *jābūt* kristietim, lai varētu *dzīvot* kā kristietim. Jaunās Derības pētnieki mēdz vilkt paralēles starp *garā nabagajiem* un *sirdsšķīstajiem*. Abi stāvokļi ir priekšnosacījums jebkuram rituālam Dieva priekšā, pirmkārt, lūgšanai (tai skaitā Tēvreizei). Jēzus Kristus Mk 7:1-23 (paralēlais teksts Mt 15:1-20) gandrīz par pretstatiem sauc ārējo šķīstību un sirdsšķīstību (ar pirmo no šīm jo īpaši bija noņēmušies farizeji un rakstu mācītāji), jo morālā, dvēseli degradējošā nozīmē nešķīstība iziet no cilvēka grēcīgās sirds, nevis ieiet cilvēkā ar specifiskiem pārtikas produktiem. Praviētis Jeremija tev atgādina: „**Sirds pievil! un sirgst! Kas [to] zina?! „Es – Kungs, es caurskatu prātus, es pārbaudu sirdis un dodu ikvienam pēc viņa augļiem, pēc viņa darba augļiem!”**” (Jer 17:9-10; sal. Rm 7:7-25).

Viņi redzēs Dievu (gr. *autoi tòn teòn opsontai, αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψοντα*) galējā nozīmē ir eshatoloģisks (beigu laiku) pravietojums. *Redzēt Dievu* ir biblisks izteiksmes veids, apsolut ticīgajiem pēc nāves redzēt Dievu vaigu vaigā (sal. Īj 19:26-27; Jes 60:2; Jņ 1:18; 14:9; 1Kor 13:12; Ebr 12:14; Jēk 4:8; 1Jņ 3:2; Atkl 22:4). *Redzēt Dievu* ir reliģijas, tai skaitā kristīgās ticības, mērķis. Neatgriezts grēcinieks nevar pretendēt uz Dieva redzēšanu (sal. 2Moz 33:20, 23; 1Tim 6:16; 1Jņ 4:12). Protams, *Dieva redzēšanai* ir dažādi līmeņi. Var nojaust par Dievu no dabas vērojumiem, no pasaules vēstures. Ticībā var apzināties viņa klātbūtni savā dzīvē un gaidīt *redzamu* satikšanos mūžībā. Vecajā Derībā unikāla Dieva redzēšanas pieredze bija Mozum (4Moz 12:8; 5Moz 34:10). Kalna sprediķis Dieva redzēšanu apsola tikai tiem, kas ieies Debesu valstībā caur Pastaro tiesu (sal. Mt 7:21-23).

Vai tā ir tava karstākā vēlēšanās redzēt Dievu? Atsevišķa cilvēka dzīvē laika ir maz (gadu desmiti, ja Dievs dos), tāpēc veltī visu savu laiku, lai arvien skaidrāk, vairāk un drošāk piedzīvotu Dieva klātbūtni viņa vārdā, sakramentos un sadraudzībā ar brāļiem un māsām! „**Mīļotie, tagad mēs esam Dieva bērni, un vēl nav atklājies, kas mēs būsim. Zinām, ka tad, kad tas atklāsies, mēs būsim līdzīgi viņam, mēs redzēsim viņu tādu, kāds viņš ir**” (1Jņ 3:2). Lai tā notiktu, apustulis Jānis nākamajā pantā sniedz garīgu pamudinājumu: „**Bet katrs, kam ir šī cerība uz viņu, šķīsta sevi, tāpat kā viņš ir šķīsts**” (1Jņ 3:3).

Kristus Baznīcas vēsturē Mt 5:8 lielu nozīmi ieguva klosteru kustībā (monasticismā). Mūki un mūķenes veltīja īpaši dedzīgu cīņu ar savām iekārēm, koncentrējot visu uzmanību tikai uz problēmu, tāpēc varēja nesasniegt gaidīto rezultātu. Reformācijas teologi uzsvēra pievēršanos Dieva vārdam kā galvenajam sirds šķīstīšanas līdzeklim. Saskaņā ar Svētajiem Rakstiem tika izgaismots, ka nabadzība un celibāts nav šķīstāks aicinājums par godīgi nopelnītu iztiku un Dieva aicinājumu būt laulātam, veidojot ģimeni.

Kristus Mt 5:8 runā par kristieša pašvērtējumu tagad un cerību mūžībā. Katram jāatbild pašam: vai es esmu sirdsšķīsts? Kā Dievs vērtē manu ticības dedzību un patiesumu? Šeit nevajadzētu meklēt vieglus risinājumus, kas daudzos gadījumos nozīmē bēgšanu no sabiedrības fiziskā nozīmē (piemēram, dzīvot vienam). Daudz vērtīgāk ir paklausīt Dievam, paliekot pasaulē, savā laicīgajā un garīgajā aicinājumā. Sirdsšķīstība nozīmē nemitīgi kopt attiecības ar saviem līdzcilvēkiem un nezaudēt to kvalitāti (piedošana, saskarsme patiesībā un cieņā, ieklausīšanās un ņemšana vērā, kļūdu un grēku norādīšana uz Dieva vārda pamata). Sirdsšķīstības galvenais avots ir Jēzus Kristus, kuram sekot un kuru atdarināt saskaņā ar Rakstiem (1Pēt 2:21-22).

Mt 5:9.

Septītais Svētības vārds kopš 20. gs. otras puses Bībeles pētnieku vidū skatīts ļoti kontroversiāli *politiskās interpretācijas* dēļ. Der atcerēties – Kalna sprediķa interpretācijā uzsverama *individuāla kristieša* attieksme un rīcība, ticības motīvi un izpausmes, nevis vēlme uztvert Kalna sprediķi kā likumu krājumu, ko burtiskā veidā lietot valstu konstitūcijās (atceries luterisko principu mācībā par divām valstībām un kristieša iespējami atšķirīgu rīcību kā privātpersonai vai kā amatpersonai, piemēram, tiesnesim vai karavīram).

Jēdziens *miera nesēji* (gr. *hoi eirēnopoioi*, oi εἰρηνοποιοί, burt. 'miera darītāji', iespējamie latviskojumi būtu 'samierinātāji', 'miera veicinātāji', 'miera veidotāji', 'miera procesu virzītāji', 'miera vēstneši', 'miera cīnītāji') uzdod jautājumu: vai šeit aprakstītie kristieši darbojas tikai ētiskā vai arī politiskā sfērā? Neatkarīgi no mūsu sirdij tuvākā latviskojuma grieķu vārda *eirēnopoioi* nozīme ir skaidra: runa nav par mierīgiem vai mīļiem cilvēkiem pēc dabas (neviens kristieša apraksts Kalna sprediķa Svētības vārdu pirmajā daļā *nav dabisks!*), bet *aktīviem* miera veicinātājiem, miera cīnītājiem, pat ja tas viņiem maksā komfortu un

drošību (šeit negribu piekrist V. Strelēvica tulkojumam *miermīlīgie*, jo arī Vulgātā lat. *pacifici* Mt 5:9 kontekstā tiek tulkots aktīvā nozīmē kā ‘miera veidotāji’, ‘samierinātāji’, ‘miera cīnītāji’, lai gan latīņu īpašības vārdam *pacificus*, sevišķi klasiskās latīņu valodas tekstos, iespējama cita nozīme – ‘mierīgs’, ‘miermīlīgs’⁴).

Jūdu tradīcijā bija labi zināms miera veidotāju, miera vēstnešu jeb samierinātāju jēdziens, jo Dievs Tas Kungs tika apzīmēts par galveno miera procesu virzītāju, Debesu valstības un zemes samierinātāju (no **Ij 25:2** [sal. Ps 34:15] ebr. *ōšē šālōm*, עשה שלום, burt. ‘miera darītājs’, ‘miera veidotājs’), sal. Mk 9:50; Rm 12:18; 2Kor 13:11; Ef 2:13-16; Kol 1:20; 1Tes 5:13; Ebr 12:15; Jēk 3:17-18, 1Pēt 3:11. Apustulis Pāvils vienā Garā ar Jēzu Kalna sprediķa vārdos apliecina pamudinājumu uz mieru „**Cik iespējams, no savas puses turiet mieru ar visiem cilvēkiem**” (Rm 12:18).

Kristus šokē sava laika jūdu tautu, kas gaidīja politisku Mesiju, kuram būtu gan militāri, gan teritoriāli, gan nacionāli sasniegumi. Bezkompromisa ekstrēmisti *zēloti* cerēja no okupētas nācijas kļūt par karojošu labklājības valsti. Redzot Jēzus spējas darīt brīnumus, kaut vai paēdināt 5000 cilvēku pūli, tauta bija gatava viņu iecelt par ķēniņu, pat ja tas nozīmētu valsts apvērsumu un pilsoņu karu (Jņ 6:15). Visiem, kas joprojām vēlas *ielasīt* politiskās programmas Kalna sprediķī, jāatceras Jēzus paša sacītais Poncijam Pilātam: „**Mana valstība nav no šīs pasaules. Ja mana valstība būtu no šīs pasaules, mani kalpi būtu cīnījušies, lai es netiktu jūdiem nodots. Bet mana valstība nav no šejienes**” (Jņ 18:36).

Arī citas Kalna sprediķa rakstu vietas ir pret vardarbību un aicina vairot mieru, īpaši attiecībās (Mt 5:21-48; 6:12, 14-15; 7:1-5). Septītais Svētības vārds par *miera vairošanu* atbalsojas trešajā Svētības vārdā par *lēnprātīgajiem*. Mieru nav iespējams veicināt ar *eksplozīvām* metodēm, straujiem un vienpusējiem lēmumiem. Miera veicināšana savstarpējās attiecībās iesākas, bet neaprobežojas tikai ar Kristus draudzi. Miera paušanas augstākais punkts ir mīlestība pret ienaidniekiem (Mt 5:10-12; 44-48). Kalna sprediķis sniedz netiešas norādes, ka Dievs ir miera un izlīguma avots (Mt 5:44-45, 48; 6:12, 14-15; 7:10-11). Vairojot mieru ap sevi šodien, tu apstiprini piederību Tā Kunga apsolījumiem mūžībā.

1. gs. kontekstā jēdziens *pax romana* (lat. ‘romiešu miers’) nozīmēja, ka miera laiki bija politisks uzstādījums (sal. Apd 24:2). Jūdiem *šālōm* (שלום) jeb ‘miers’, ‘labklājība’, ‘veselība’ bija centrāls jēdziens, jo tika saistīts ar Radītāja iekārtoto

⁴Albert Sleumer, *Kirchenlateinisches Wörterbuch*, Verlag von Gebrüder Steffen Limburg a. d. Lahn, 1926, S. 577; Charlton T. Lewis and Charles Short, *A New Latin Dictionary*, New York/Oxford 1891, p. 1287.

Visumu un īpašo apsolījumu izredzētajai tautai (sal. 3Moz 26:6; 4Moz 6:26; Jes 27:5; 45:7). Daudzviet Vecajā Derībā mieru saistīja ar taisnību (ebr. *cedākā*, צדקה, *jāšār*, ישר), sal. Ps 37:37; 85:11. **Morālā nozīmē cilvēks var tikai paklausīt Dieva noliktajai kārtībai, lai vairotu mieru.**

Ļoti problemātisks un praktiskos piemēros dažreiz neatbildams jautājums ir par *kara un miera* saistību. Karš vienmēr ir morāla problēma (sal. 1Kĕn 22:1-28; Jer 6:1-30; 14:11-14; 28:1-17; Ech 13:1-23; Mih 3:1-12; 1Tes 5:1-3), un tas neizbēgami vairo ļaunumu, sevišķi ar kara daudzināšanu, civiliedzīvotāju ciešanām un Dieva radības brutālu iznīcināšanu (sal. Mt 24:6; Mk 9:50; 13:7; Lk 21:9; Ebr 12:14; Jĕk 3:18; 4:1-2). Apustulis Pāvils daudzviet aicina uz mieru, jo tas grĕciniekiem nav pašsaprotami (sal. Rm 12:18; 1Kor 7:15; 1Tes 5:13). Lai gan Bĕibelĕ daudzviet ir situācijas (sevišķi Vecajā Derībā), kad Dievs pavĕl karot un taisnĕgā karā aizstāvĕt vājākos sabiedrĕibas locekļus (sal. Jņ 15:13), Bĕibeles kopĕjā vēsts aicina uz mieru, taisnĕgumu, personisku atbildĕību, mĕlestĕību un patiesu prieku. Pirms ņerties pie kara ieroĕiem, lūgšanā debesu Tĕvam jāprasa, vai nav alternatĕva situācijas risinājuma. Daļa kristiešu pieturas pie kategoriskas nostājas: militārajam dienestam un karam absolūts noliegums.

Atsevišķi Bĕibeles pĕtnieki norāda uz zināmu pretrunu un spriedzi starp Mt 5:9 un Mt 10:34-36 Jĕzus vārdos: „**Nedomājiet, ka es esmu nācis mieru atnest virs zemes; es neesmu nācis atnest mieru, bet zobenu! Jo es esmu nācis cilvēku sanaidot ar viņa tĕvu, meitu ar viņas māti un vedekli ar viņas vĕramāti; un cilvēka tuvinieki būs viņa ienaidnieki.**” Jĕzus apraksta faktisko situāciju, ko Evaņģĕlija sludināšana var izdarĕt starp atgrieztajiem un neatgrieztajiem grĕciniekiem, pat tuvinieku starpā. Tas nav aicinājums uz konfliktiem vai *krusta kariem*, kā to savā laikā skaidroja. Konflikti var kļūt par realitāti, bet kristietis nedrĕkst bĕt naida iniciators vai veicinātājs. Zinot pasaulĕ valdošo ļaunumu, centieni pĕc miera ir īpaši svarĕgi.

Dievs rada un vairo mieru, vĕl vairāk – viņš ir *miera Dievs* (sal. Rm 15:33; 1Kor 14:33; 2Kor 13:11; Flp 4:9; 1Tes 5:23; 2Tes 3:16; Ebr 13:20). **Kristĕgās morāles un svĕttapšanas princips nozĕmĕ Dieva atdarināšanu, kā viņš sevi atklājis Svĕtajos Rakstos un Jĕzus Kristus iemiesošanā** (sal. Mt 5:48). Jĕzus Kristus ir vienlaikus Dieva Dĕls un Miera princis (sal. Jes 9:5). Īpatnĕji, ka Vecās Derĕibas ņĕniņa Sālamana personā simboliski parādās *dĕla* un *miera veicinātāja* tĕls (sal. 1L 22:9-10). Arĕ saviem ticĕgajiem Dievs dāvā Dieva bĕrna (dĕla un meitas) un miera

vēstneša aicinājumu, kam jātiek rakstītam uz sirds plāksnēm, kļūstot par daļu no dzīvesveida (2Kor 3:3). Jēzus Kristus jau kalpošanas sākumā ar pilnīgu paklausību debesu Tēvam apliecina sirds attieksmes un Dieva Dēla statusa saskaņību (Mt 3:13-4:11).

Viņi tiks saukti par Dieva bērniem (gr. *autoi hioi teū klētēsontai, αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται*, 'viņi tiks saukti par Dieva dēliem [vai bērniem]'). Galējā nozīmē šis Dieva dēlu (bērnu) pravietojums piepildīsies paradīzē tiem, kas tic mūsu Kungam Kristus; sākotnēji līdzīgu apsolījumu bija saņēmusi Dieva izredzētā tauta (5Moz 14:1; 32:5, 19; Jes 43:6; 45:11; Hoz 2:1). Kalna sprediķī *Dieva dēlu* jēdzienam līdzīgi izteiksmes līdzekļi lietoti Mt 5:45; 7:9-11. Dieva Trīsvienība ir liels noslēpums, un pat ticībā mēs nekļūstam dievišķas dabas (proti, par daļu no Trīsvienības), jo patiesais Dieva Dēls Jēzus Kristus ir tikai viens (sal. Mt 2:15; 3:17; 4:3, 6; 8:29; 11:25; 14:33; 16:16; 17:5; 26:63; 27:40, 43, 54). Atšķirībā no viņa, kurš *pēc savas būtības* ir Dieva Dēls, mēs par tādiem tiekam *pieņemti (adoptēti)* ticībā un Kristībā, saņemot Svēto Garu, un drīkstēsīm būt Dieva tuvumā mūžībā (sal. Lk 20:36; Rm 8:9-17; 2Kor 6:17-18 [citē 2Sam 7:14]; Gal 3:26-29; 4:6-7; Atkl 21:7).

Kāpēc Jēzus par svētīgiem sauc miera cīnītājus? Jo viņi tik ļoti atšķiras no pasaules, ka ir saucami par *Dieva bērniem*. Bet kāpēc pasaulē nerimstas kari un vardarbība? Protams, var meklēt otršķirīgus iemeslus: cīņa par naftu vai citiem dabas resursiem, cīņa par varu, cīņa par valstu vai sabiedrības minoritāšu pakļaušanu, cīņa par pareizo ideoloģiju vai reliģiju utt. Iemesls nosaucams vienā vārdā: **grēks**. Grēkam ir dažādas izpausmes: iekāre, negausība, varaskāre, patmīlība, egoisms, vardarbība u. tml. Dzinuli grēkot virza Sātans, šīs pasaules valdnieks (Jņ 12:31; 14:30). Ja tu mēģinātu izskaidrot vardarbības problēmu pasaulē, apejot Svēto Rakstu mācību par grēkā krišanu (kurai drīz vien sekoja brāļa slepkavība) un ikviena cilvēka iedzimto grēku, tu labākajā gadījumā paliksi ētiskā virspusējībā: *kaut kas ar mums nav īsti kārtībā...* Kad pazudušais dēls atskārst, ka visu nelaimju cēlonis ir viņa egoistiskā rīcība, iespējamas pārmaiņas, iespējams izlīgums ar tēvu, iespējams miers un labas attiecības (Lk 15:18-19), kas simboliski raksturo Dieva aicinājumu. „**Tiem, kuri viņu [Jēzu] uzņēma, kas ticēja viņa vārdā, viņš ļāva kļūt par Dieva bērniem, kas nav no asinīm, nedz no miesas iegribas, nedz pēc cilvēka iegribas, bet ir dzimuši no Dieva**” (Jņ 1:12-13).

Pēc 1945. gada Mt 5:9 arvien vairāk izmantoja politiskā nozīmē miera procesu veicināšanā. Jāatceras, ka fonā bija Aukstais karš, kas ne tikai radīja

starptautisku politisku spriedzi, bet arī valstu bruņošanas ar kodolieročiem un konvencionālus karus, kas norisinājās trešās pasaules valstīs (Korejā, Vjetnamā, Afganistānā, Persijas līča valstīs u.c.). Politiskajai miera kustībai Aukstā kara kontekstā bija stipri kreisa, pat komunistiska politiska ievirzi (piemēram, vienai no savulaik lielākajām miera kustības organizācijām Pasaules Miera padomei [angl. *World Peace Council*], ko dibināja 1950. gadā, finansējuma pamatavots bija Padomju Savienība un tās ideoloģija bija komunistiska, kongresos neatļaujoties kritizēt Padomju Savienības bruņošanas un agresiju). Arī Pasaules Miera padomes satelītorganizācijai, 1958. gadā Čehoslovākijā dibinātajai Kristīgā miera konferencei (angl. *Christian Peace Conference*), kurā piedalījās Austrumu bloka Baznīcas ar nereti VDK savervētiem garīdzniekiem, bija komunistiska ievirze, kritizējot tikai NATO bruņošanas. Tas krietni mazināja miera kustības uzticamību ārpus padomju bloka, jo šo kustību Padomju Savienība izmantoja savas ārpolitikas popularizēšanai (sliktie amerikāņi!).

Kā redzams no vēstures kļūdām, Kristus Baznīcai neizdodas veiksmīgi paust Evaņģēlija vēsti ar ideoloģiski finansētu un politiski ievirzītu organizāciju palīdzību. Varbūt tas var pasargāt no nākotnes kļūdām. Jo Dieva vārdu var paust **1)** sludināšanā kristīgajās draudzēs, tai skaitā Bībeles studijās, **2)** misijā un evaņģelizācijā sabiedrībā un **3)** brīžos, kad sabiedrība vēlas uzzināt Kristus Baznīcas nostāju politiski izšķirošos jautājumos. Tāpēc mācība par divām valstībām mūsdienu demokrātijās Baznīcai ir ieguvums, paužot *nesagrozītu* Dieva vārdu.

Dieva miers nav kaut kādu organizāciju aprēķinos un labi finansētās misijās, tas ir augstāks par mūsu saprašanu (Flp 4:7). Tas ir *Dieva* miers. Kad tu vēlies saviem spēkiem izcīnīt uzvaru pār ļaunumu, tad atceries, ka tevi gaida droša sakāve. Miera veidošana ap sevi un kopā ar ticības brāļiem un māsām ir vienlaikus dāvana un uzdevums, pēc miera jātiecas no visas sirds. Bet *pilnīgs* miers iestāsies tikai pašās beigās, kad Kristus pieliks punktu visiem politiskā miera risinājumiem: **„Un gals būs tad, kad Valstību viņš [Kristus] nodos Dievam un Tēvam, kad viņš atcels visas valdības un visas varas, un visus spēkus. Jo viņam ir jāvalda tik ilgi, līdz viņš noliks visus ienaidniekus zem savām kājām. Pēdējais ienaidnieks, kas tiks iznīcināts, būs nāve”** (1Kor 15:24-26). Citviet Jēzus stiprina šādi: **„To es jums esmu teicis tādēļ, lai jūs rastu mieru manī. Pasaulē jums būs bēdas, bet turiet drošu prātu – es pasauli esmu uzvarējis”** (Jņ 16:33).

Pasaulē notiekošo var ietekmēt *skaits*, cik daudz būs šādu miera veicinātāju Kristus Baznīcā, kas aktīvi pieliek roku, lai miers vairotos. Līdz šim draudzēs vairāk manīti *miera patērētāji*, jo visiem ir izdevīgi mierīgi laiki, kad var pelnīt, tērēt, ceļot, gūt jaunu pieredzi, nedomājot par Dieva aicinājumu dziļākā nozīmē. Protams, labi ir tas, ja cilvēki lūdz Dievu par mieru savā valstī un pasaulē un par karu izbeigšanu konflikta zonās. Bet kādreiz paliek skumji, ka sabiedrība – arī kristieši – vairāk notic *militārām miera misijām* (kaut vai sakot: labi, ka mums ir NATO, varam dzīvot mierā!), nevis Miera princim Jēzum Kristum, kas ar vienu vārdu var apturēt vētru un dēmonu baru iedzīt cūkās, atbrīvojot cilvēkus no bailēm un nekontrolētas trakošanas (Mt 8:23-27, 28-34). Es neesmu pret armiju vai militārām misijām, pēc izglītības būdams rezervistu virsleitnants (kara ārsts). Es aicinu uz perspektīvas maiņu. Miera veicināšanas augļus varēs baudīt tikai tie miera cīnītāji, kam kalpošana sāksies, vispirms gūstot mieru un izlīgumu ar Dievu Jēzū Kristū, vispirms saņemot jaunu, šķīstu sirdi (sal. Rm 5:1). Miera veicinātājam jāmacās būt neitrālam pret naidīgajām pusēm, lai kalpošana varētu sekmēties. Jābūt pilnīgi atklātam, ka arī pašā valda agresīvas, grēcīgas un ļaunas tieksmes, kā arī subjektīva domāšana, kas jāpakļauj Dieva vārda spēkam. Miera veicinātājam sevī jāizkopj pazemība, ieklausoties cilvēku viedokļos un neuztverot tos personiski. Dieva miers vairoties tikai tad, ja visu godu, visu slavu par miera centieniem tu atdosi Dievam.

Lūgšana.

Svētais, trīsvienīgais Dievs! Tava būtība izstaro gaismu un mīlestību uz visu radību, arī uz mani, ko tu esi pieņēmis par savu bērnu. Es tev pateicos par glābšanu Jēzus asinīs, ka varu tapt šķīsts un apjaust tevis doto sirdsšķīstību kā brīnumu. Es zinu, ka biežu klūpu grēkā – piedod! Svētī manu kalpošanu uz tava vārda pamata. Paldies, ka tu dod man veselību un prieku kalpot savam tuvākajam. Dziedini tos, kas ir slimi, dari, ka vesēlie nenaslimtu. Dari, ka mana sirds nav cieta, bet žēlsirdīga. Neļauj man tiesāt savu tuvāko, bet ieklausīties un pieņemt. Apskaidro manu prātu, ka es ienīstu grēku, bet mīlu grēcinieku, kura pazušana tev ļoti sāp. Izlej savu Svēto Garu, lai tavs Evaņģēlijs nes augļus manā draudzē, visā Kristus Baznīcā un Latvijas pilsētās un laukos. Vairo mieru šai nemierīgajā laikā, dari mani par miera vēstnesi. Es tev lūdzu par savu ģimeni, par saviem tuviniekiem un par saviem ienaidniekiem, lai tavs miers mūs apņem un iedrošina visam labajam. Svētī katru, kas tevi meklē un pie tevis atrod patvērumu. Jēzus vārdā. Āmen.

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze
SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA

Izmantotā literatūra:

(Latviski.)

* Mārtiņš Luters, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2016 (oriģināls vāciski 1532), lpp. 27-42.

* Reinhards Slenska, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2000, lpp. 28-33.

(Angliski.)

* Dale C. Allison, Jr., *The Sermon on the Mount: Inspiring the Moral Imagination* (Companions to the New Testament), Herder & Herder, 1999, pp. 50-55.

* Hans Dieter Betz, *The Sermon on the Mount* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 1995, pp. 132-142.

* D. A. Carson, *Jesus' Sermon on the Mount And His Confrontation with the World*, Baker Books, 1978, pp. 24-28.

* Martyn Lloyd-Jones, *Studies in the Sermon on the Mount*, William B. Eerdmans Publishing Company, 2nd ed. in one volume 1984 (1st ed. in 2 volumes 1959-1960), pp. 80-109.

* Ulrich Luz, *Matthew 1-7* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 2007, pp. 196-199.

(Vāciski.)

* Aurelius Augustinus, *Die Bergpredigt*, Johannes Verlag Einsiedeln, 2. Auflage 2010, SS. 36-38.

* Gerhard Maier, *Das Evangelium des Matthäus, Kapitel 1-14*, Historisch Theologische Auslegung, SCM-Verlag, Witten, 2015, SS. 258-264.

Četras lekcijas par Kalna sprediķa Svētības vārdiem (Mt 5:3-12).

4. lekcija (16.04.2020.). Svētība un vajāšanas Mt 5:10-12.

Mt 5:10-12 latviskojumi.

* *Johana Ernsta Glika* Bībeles tulkojuma 8. izdevums (2016. g.), kas ir valodnieciskajā ortogrāfijā modernizēts un digitalizēts 7. izdevums (1898. g.), nemainot teksta struktūru; teksts galvenajos vilcienos balstās Glika Bībeles tulkojuma 1. izdevumā (1694. g.).

10 Svētīgi tie, kas taisnības dēļ vajāti, jo Debesu valstība viņiem pieder.

11 Svētīgi jūs esat, ja Manis dēļ jūs lamā un vajā un visu ļaunu par jums runā, melodami.

12 Esat priecīgi un līksmi, jo jūsu alga ir liela debesīs; jo tā tie vajājuši tos praviešus, kas priekš jums bijuši.

* Prelāta *Vincenta Strelēvica* Jaunās Derības tulkojums no latīņu valodas (1949. g.), Latvijas Romas katoļu Baznīcas apstiprināts tulkojums liturģiskajai un individuālajai lietošanai.

10 Svētīgi ir tie, kas cieš vajāšanu taisnības dēļ, jo viņu ir debesvalstība.

11 Svētīgi esat jūs, ja jūs manis dēļ lamās un vajās, un visu ļaunu netaisni par jums runās.

12 Priecājieties un līksmojieties, jo jūsu alga ir liela debesīs! Tā viņi ir vajājuši praviešus, kas dzīvoja pirms jums.

* 1965. g. Bībeles tulkojuma revidētais izdevums, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (1997. g.).

10 Svētīgi taisnības dēļ vajātie, jo tiem pieder Debesu valstība.

11 Svētīgi jūs esat, ja jūs lamā un vajā un ar meliem par jums runā visu ļaunu Manis dēļ.

12 Esiet priecīgi un līksmi, jo jūsu alga ir liela debesīs, jo tā tie vajājuši praviešus, kas pirms jums bija.

* *Jaunais Bībeles tulkojums*, kas veikts Latvijas Bībeles biedrības uzdevumā (2012. g.).

10 *Laimīgi taisnības dēļ vajātie, jo viņiem pieder Debesu valstība.*

11 *Laimīgi jūs esat, ja jūs manis dēļ lamās un vajās, un runās visu ļaunu par jums* (paskaidrojums – dažos manuskriptos rakstīts šādi: *apmelodami runās visu ļaunu*).

12 *Priecājieties un gaviļējiet – jūsu alga ir liela debesīs. Tāpat tie vajāja arī praviešus, kas bija pirms jums.*

Teksta komentārs.

Mt 5:10.

Astotais Svētības vārds ir īpašs formas un satura ziņā. Tas ir beidzamais, kas sacīts daudzskaitļa 3. personā. Turklāt Mt 5:10b saturiski ir identisks Mt 5:3b, veidojot atkārtojumu („**jo viņiem pieder Debesu valstība**”). Pirmie četri Svētības vārdi runā par taisnības *iegūšanu*, nākamie pieci – par *izturību*, paliekot Dieva taisnībā (tai skaitā, ciešot taisnības dēļ).

Mārtiņš Lutērs savā Kalna sprediķa komentārā par Mt 5:10 atgādina, ka par svētību nevar spriest pēc cilvēka ārējā izskata. Nabags pasaulīgā izpratnē Dieva priekšā var būt bagāts, svētīts un Dieva vārda stiprināts. Arī Aurēlijs Augustīns uzsver, ka Dieva svētība vispirms ir iekšēja, garīga (sal. Ps 44:21-22), kas nav pretrunā ticīgā cilvēka dzīvē esošajām vajāšanām (sal. Ps 44:23-27). Tas māca pacietību un izturību, jo tev jānes Dieva uzliktais krusts (Rm 5:3-5).

Vajāšanas taisnības dēļ (gr. *hoi dediōgménoi heneken tēs dikaiosínēs*, οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν τῆς δικαιοσύνης, ‘taisnības dēļ vajātie’) ir Senbaznīcas realitāte (Lk 6:22; Gal 1:13, 23; 1Tes 1:6; 2:2, 14-16; 1Pēt 3:14; 4:14). Matejs par to runā Mt 10:16-33; 22:6; 23:29-39; 24:9-14). Mūsu Kungs Jēzus ir bijis skaudri trāpīgs, atklājot kristiešu likteni ticības dēļ. Kalna sprediķī vajāšanas īpašā veidā skar Jēzus mācekļus (Mt 5:11-12), jo tā ir viena no izpaušmēm, esot piederīgam Debesu valstībai. Tev jābūt gatavam Kristus dēļ zaudēt dzīvību, mantu, godu un pasaules labvēlību. Tomēr Dievs ir spēcīgāks par šīs pasaules valdnieku – velnu, nevajag baidīties no cilvēkiem, kuru varas darbi ir grēka caurausti (Jes 51:12-13; Apd 5:41).

Hellenizētajā jūdaismā atsauce uz tādu tēmu kā taisnīga cilvēka vajāšanas meklējama Vecās Derības apokrifos – Sālamana gudrības grāmatā (Gudr 2:10-20). Līdzīgas atsauces ir arī kanoniskajās Vecās Derības grāmatās: *kristoloģiskajā* Vecās Derības Evaņģēlijā par Cietēju kalpu (Jes 52:13-53:12; sal. Jes 3:10-11); Psalmu grāmatā (Ps 7:1-18; 31:16; 69:27; 109:16; 119:86) un Ījaba grāmatā (Īj 13:20-27; 19:22, 28). Taisnīga, dievbijīga cilvēka ciešanas un vajāšanas ar laiku definēja asinsliecinieku jeb martīru ceļu. Martīrijs ir ārkārtējs Kristus apliecināšanas ceļš, kas fiziski noved nāvē, bet garīgi – Dieva tuvumā (sal. Mt 10:32-33).

Centrālais moku tēls Jaunās Derības evaņģēlijos ir **Jēzus Kristus**, kas bija bez grēka (sal. Mt 27:19, 24-25, 54; Lk 11:54; Apd 3:14-15; Jēk 5:6, 10-11; 1Pēt 1:21-25; 3:18; 1Jņ 2:1).

Gramatiski *vajātie* (gr. *hoi dediōgménoi*, οἱ δεδιωγμένοι) latviski ir darbības vārda *vajāt* (gr. *diōkō*, διώκω, 'vajāt' [biežākā nozīme Jaunajā Derībā], 'skriet', 'padzīt', 'tiekties pēc') substantivēts ciešamās kārtas divdabis daudzskaitļa 3. personā (grieķiski – substantivēts perfekta divdabis). Grieķiski perfekta laiks norāda uz pagātnes darbību, kas turpinās šodien. Tādējādi Jēzus Kristus uzsver, ka kristiešu dzīvē ciešanas un vajāšanas ir bijušas un joprojām notiek (sal. Mt 5:11-12). Jēdziens *vajātie* (gr. *hoi dediōgménoi*, οἱ δεδιωγμένοι) Mt 5:10 ir kodolīgs apzīmējums kristiešu pieredzei, ko plašāk paskaidro Mt 5:11-12.

Vajāšanas notiek *taisnības dēļ* (gr. *heneken tēs dikaiosínēs*, ἕνεκεν τῆς δικαιοσύνης), kas ir dedzība pēc taisnīguma Dieva lietās, pēc dzīves saskaņā ar Dieva prātu, pēc dzīves kopā ar Kristu, kura atklāsmi saņemam Svētajos Rakstos, kā arī pēc taisnīgas attieksmes pret savu tuvāko (Mt 5:6, 20; 6:1, 33; 7:21-23). *Taisnība* šeit nebūtu saprotama šaurākā nozīmē kā grēcinieka attaisnošana Kristū, bet kā ticības izpausme plašākā nozīmē (dzīvesveids). *Taisnība* ietver kristīgu dzīvi un Jēzus Kristus apliecināšanu. Ticību apliecina darbi (sal. Mt 7:21-23; 25:31-46). Būt kristietim nozīmē būt gatavam pārbaudījumiem, ciešanām un vajāšanām. Vajāšanu pieredze apliecina, ka ticība ir autentiska. Un svētīgas vajāšanas ir kristieša taisnīgā dzīvesveida dēļ.

Šeit nav runas par kristiešu vajāšanām cilvēciskās muļķības vai kašķīguma dēļ, bet *taisnības* dēļ. Jāmācās atšķirt sabiedrībā valdošos aizspriedumus pret kristietību

no principiāla naida pret kristīgo ticību. Ne Jēzus sacītajā Kalna sprediķī, ne citviet Jaunā Derība neslavē aklu fanātismu, jo arī tas piedzīvo vajāšanas. Cilvēki, kas grib sludināt Jēzu vietā un nevietā, nevajadzīgi aizskarot vai kaitinot citus cilvēkus, var pārkāpt cilvēciskā saprāta robežas un par to saņemt pelnītu kritiku vai pat sitienus.

Vajāšanas piedzīvo ne tikai taisnīgi cilvēki, bet arī ļaundari un nemiera cēlāji (sal. 1Pēt 4:15). Arī herētiķi (maldu mācību sludinātāji) tiek vajāti, taču nesaņem Jēzus apsolīto debesu algu pašizdomātās mācības dēļ, sagrozot vienkāršo Kristus Evaņģēliju, no kura dievbijīgais nedrīkst kaunēties (Rm 1:16-17). Debesu alga netiek apsolīta arī šķeltniekiem, kas izjauc Dieva draudzi (sal. Rm 13:10; Kol 1:24).

Daži kristieši tiek vajāti nevis taisnības dēļ, bet valdošā politiskā režīma dēļ, kas bez kristiešiem vajā arī daudzas citas sabiedrības grupas (viņu politiskās pārliecības, rases, etniskās piederības, ateisma propagandas u. tml. dēļ), tāpēc šādas totalitāras vajāšanas vēl nenozīmē autentisku kristīgo ticību. Būtu pārsteidzīgi kāda kristiešu nāvi saistīt ar martīriju, nepārliecinoties par faktiem. Kristīgais fanātisms ir gatavs doties vajāšanās un nāvē, lai gan tas var liecināt par pašpaaugstināšanos un lepību, nevis ticību un mīlestību (sal. 1Kor 13:3).

Ir arī tādi kristieši, kuru darbības lauks ir politika, un viņi tiek vajāti savas *politiskās pārliecības*, nevis taisnības dēļ. Uz šādām vajāšanām neattiecas šeit sacītais Jēzus Svētības vārds. Tāpēc nebūtu pareizi ļoti vienkāršotiem, melnbaltiem triepieniem interpretēt kristietību politiskajās programmās. Kristietība nav viena šaura politiskā programma (piemēram, kristīgie demokrāti), jo Jēzus Kristus miris par grēciniekiem ar dažādiem politiskajiem uzskatiem. Jēzus zemes dzīves laikā daudziem jūdiem bija vairāk vai mazāk skaidrs, ko viņi sagaida no Mesijas, tai skaitā politiskā risinājuma veidā, atbrīvojoties no Romas okupācijas.

Būt taisnīgam nozīmē līdzināties mūsu Kungam Kristum. Jo ciešāka šī līdzība, jo drošāk, ka sagaidāmas vajāšanas (Jņ 15:18-20). Jēzus tev atgādina: **„Atcerieties vārdus, ko es jums sacīju: kalps nav lielāks par savu kungu. Ja tie vajājuši mani, tie vajās arī jūs. Ja tie turējuši manus vārdus, tie turēs arī jūsējos”** (Jņ 15:20). To apliecina arī apustulis Pāvils (Flp 1:29; 1Tes 3:3; 2Tim 3:12). Apustulis Pāvils to izvērš kā garīgu aksiomu: **„Visi, kas grib dievbijīgi dzīvot Kristū Jēzū, tiks vajāti”** (2Tim 3:12).

Mūsdienās kristiešu vajāšanas ir biežāk sastopamas nekā jebkad agrāk, jo vēstures gaitā tās lielākoties bija lokālas un ierobežotas laikā (atsevišķos politiskos kontekstos). Šodien reliģiju pētnieki kā pašsaprotamu lieto jēdzienu *vajātā Baznīca* (piemēram, Latvijas Evaņģēliski luteriskās Baznīcas laikrakstā *Svētdienas Rīts* jau ilgstoši katrā numurā ir rubrika „Vajātā Baznīca”, liecinot par tām valstīm pasaulē, kur kristiešu draudzes tiek vajātas ikdienā – gan politiskā, gan sabiedriskā līmenī)¹.

Nevalstiskās organizācijas *Open Doors* (no angļu val. burt. ‘atvērtās durvis’, skat. interneta vietni www.opendoorsusa.org) pētnieku komanda – pētījumā iekļauto valstu vietējo novērotāju un starptautisku ekspertu grupa – ik gadu apkopo kristiešu vajāšanu apmērus 150 pasaules valstīs (kristiešu nogalināšanu un arestus ticības dēļ), uzbrukumus baznīcām, teroraktus kristiešu pulcēšanās vietās, sociālo atstumšanu u. tml.) un salīdzina ar iepriekšējo gadu rādītājiem. Pētnieku komandas ziņojumu angļiski sauc *World Watch List* (burt. *Pasaules uzraudzības saraksts*), to pirmoreiz publicēja 1991. gadā. Tādējādi pēc vienotas metodoloģijas tiek veidots 50 valstu saraksts, kas ir visbīstamākās kristiešiem (2020. gada sākumā tikai šajās 50 valstīs vien vajāšanām bija pakļauti ap 260 miljoni kristiešu, kas ir 6 % pieaugums no 2019. gada ziņojumā konstatētajiem 245 miljoniem kristiešu). Interneta vietnē iespējams par katru no sarakstā apskatītajām valstīm iegūt precizējošus datus un personiskus piemērus pamatojumam iekļautajā vietā.

Katrā valstī attiecībā uz kristiešu vajāšanām *Pasaules uzraudzības sarakstā* tiek aprēķināts punktu skaits, cik brutālas un smagas ir vajāšanas no 100 maksimālajiem punktiem (100 – vajāšanas ir visaptverošas, neizbēgamas; 0 –

¹ Ļoti plaši kristiešu vajāšanu tēma mūsdienu kontekstā analizēta monogrāfijās un šai tēmai veltītajās interneta vietnēs, kur iespējams pievienoties vajāto kristiešu garīgajam vai finansiālajam atbalstam, piemēram, Paul Marshall, Lela Gilbert, Nina Shea, *Persecuted: The Global Assault on Christians*, Thomas Nelson, 2013, pp. 410; John L. Allen Jr., *The Global War on Christians*, Image, 2013, pp. 322; no interneta resursu piemēriem skat. www.christianitytoday.com; www.opendoorsusa.org; www.opendoors.de; www.persecution.com; www.verfolgte-christen.org. Neskatoties uz labi zināmiem un dokumentētiem faktiem, akadēmiskajā vidē joprojām sastopami pētnieki, kas kristiešu vajāšanas vai nu noliedz, vai interpretē tikai kā atsevišķus, pārspīlētus gadījumus, tai skaitā Senbaznīcā (piemēram, Candida R. Moss, *The Myth of Persecution: How Early Christians Invented a Story of Martyrdom*, HarperOne, 2013, pp. 323). Šķiet, intelektuālie uzbrukumi Kristus Baznīcai, noliedzot tās vajāšanas, uzskatāmi par daļu no Jēzus aprakstītajām verbālajām vajāšanām: **jūs lamās**. Lai gan akadēmiskā vide sekularizētā sabiedrībā ir toleranta, noliedzot kristietības traģiskās lappuses, būtu grūti iedomāties, ka bez skaļas kritikas tiktu izdotas monogrāfijas par tēmām *rasisma mīts*, *izvarošanas mīts* vai *holokausta mīts*.

kristiešu vajāšanu ticības dēļ nav). Vienādi starp piecām jomām tiek maksimālajā gadījumā sadalīti 83,3 punkti, kas aptver kristiešu *sociālu apspiešanu* (1. baznīcas līmenī, 2. nacionālajā līmenī, 3. kopienas līmenī, 4. ģimenes līmenī, 5. privātajā līmenī); atsevišķi tiek izdalīti maksimāli 16,7 punkti, kas aptver *fizisku vardarbību* pret dievnamiem vai kristiešiem; abas grupas summāri veido 100 punktus.

Lai gan tā ir tikai statistika, mēs runājam par konstatētajiem gadījumiem, jo noteikti ir tādi, kurus informācijas trūkuma dēļ nevar iekļaut šai pētījumā. Tas ir labi, jo pētniekiem nevar pārņemt datu pārspīlēšanu. Saskaņā ar *Pasaules uzraudzības sarakstu* 2019. gadā pasaulē *ticības dēļ* nogalināti 2983 kristieši, tai skaitā daudzi mācītāji.² Šeit gan Āzijā, gan Āfrikā liels drauds ir radikālais islāms (piemēram, *Boko Haram* Nigērijā, *Islāma valsts* Sīrijā un Irākā). Pasaulē veikti 9488 uzbrukumi baznīcām vai draudžu ēkām. Savas ticības un kalpošanas dēļ tikuši ieslodzīti (ar vai bez tiesas sprieduma) 3711 kristieši. No jaunākajām tendencēm minama arī sejas atpazīšanas un izsekošanas sistēma Ķīnā ar aptuveni 97 miljoniem kristiešu, kur vienlaikus ieviesta Sociālo kredītu sistēma, iedalot pilsoņus „labajos” (pienākas atzinība) un „sliktajos” (pienākas sodi); mācītāji un kristīgie misionāri savas kalpošanas dēļ tiek klasificēti kā *nepareizie ķīnieši* un tāpēc saņem sodus. Līdzīgu sejas atpazīšanas sistēmu plāno ieviest Indijā. Karu un konfliktu dēļ Tuvajos Austrumos strauji mazinās kristiešu īpatsvars, lielai daļai emigrējot vai ejot bojā radikālo islāmistu uzbrukumos (kopš 2011. gada līdz šim brīdim Sīrijā no 2,2 miljoniem kristiešu palikuši aptuveni 744 000 [66 % kritums]; kopš 2003. gada līdz šim brīdim Irākā no 1,5 miljoniem kristiešu palikuši aptuveni 202 000 [87 % kritums]).

Valsts Nr. 1 šai *Pasaules uzraudzības sarakstā* ir Ziemeļkoreja ar gandrīz 26 miljoniem iedzīvotāju, kur kristietība darbojas tikai pagrīdē (kristiešu skaits valstī tiek lēsts ap 300 000); Bībeles atrašana mājās nozīmē soda izciešanu kā politiski ieslodzītajam darba nometnē, cietumā vai nāvessodu uz vietas bez tiesas sprieduma;

² Nevalstiskās organizācijas *Open Doors* veiktais pētījums, kas statistikā iekļauj tikai dokumentāli pierādāmi *ticības dēļ* nogalinātos kristiešus man šķiet objektīvāks par ASV bāzētā Gordona-Konvela teoloģiskā semināra [*Gordon-Conwell Theological Seminary*] pārspīlētajiem 90 000 kristiešu martīriem ik gadu pasaulē (trīsdesmit reiz vairāk nekā *Open Doors* pētījumā!!), jo tajā tiek iekļauti arī militārajos konfliktos kritušie un dažādu citu iemeslu dēļ pāragri mirušie kristieši (Todd M. Johnson, Gina A. Zurlo, Albert W. Hickman, Peter F. Crossing [Center for the Study of Global Christianity, Gordon-Conwell Theological Seminary], *Christianity 2018: More African Christians and Counting Martyrs*, SAGE Journals, International Bulletin of Mission Research, 2018, Vol. 42(1), 20–28).

ekstrēmo vajāšanu dēļ dievkalpojumu Ziemeļkorejā nav gandrīz nemaz vai arī tie notiek pilnīgā slepenībā. Ekstrēmas vajāšanas piedzīvo kristieši valstīs no 1.-11. vietai, ļoti augstu vajāšanu līmeni piedzīvo kristieši valstīs no 12.-45. vietai, augstu vajāšanu līmeni piedzīvo kristieši valstīs no 46.-50. vietai (skat. tabulu zemāk).

Kristiešu vajātāju motīvi var būt 1) *ideoloģiski* (piemēram, komunisms, kam pamatā ir ateisms un kristietības iznīcināšana, vai reliģiskais nacionālisms, beidzamais vienai reliģijai valstī dod priekšroku politiskajos lēmumos, tā darbojas roku rokā ar politiķiem); 2) *etniski* (daudznacionālās valstīs kristieši var būt pārsvarā vienas vai atsevišķu mazākumtautību pārstāvji), 3) *politiski* (diktatora paranoja – valsts vadoņa vēlme visās problēmās vainot kristiešus) vai 4) *reliģiski* (dažādu reliģiju radikālie novirzieni un valdošās reliģijas radikalizēšanās valstī, pirmajā vietā šeit, bez šaubām, minams islāms, bet būtiska loma Āzijas mērogā ir arī hinduismam un budismam).

Joprojām neatbildēts paliek jautājums, kāpēc lielākā daļa lielo rietumu mediju un pasaules valstu politiķu noklusē pasaulē visvairāk vajātās reliģijas – kristietības – problemātiku (jautājums nesatur mērķi noniecināt vajāto cilvēku ciešanas citās reliģijās, jo īpaši islāmā, jūdaismā, hinduismā u. tml., kas mēdz būt ļoti brutālas). Attiecībā uz naftas ieguves valstīm, kas Tuvajos Austrumos lielākoties ir islāma valstis, un Ķīnu nav grūti pamanīt, ka dominē ekonomiskās intereses (tāpēc morālos jautājumu noklusē), bet valstīs, kur nav šādu ekonomisko interešu, vairāk jādomā par rietumvalstu liekulību, pārprastu politikorektumu un tā saukto domas līderu glēvumu.

Kristus Baznīca šos jautājumus nenoklusē, jo tā ir Kristus miesa. Apustulis Pāvils tev atgādina: „**Ja viens loceklis cieš, visi citi cieš līdzī; ja viens loceklis tiek pagodināts, visi citi priecājas līdzī. Bet jūs esat Kristus ķermenis un katrs par sevi tā loceklī!**” (1Kor 12:26-27). No 2019. gada 26.-28. novembrim Ungārijas galvaspilsētā Budapeštā notika 2. *Starptautiskā konference par kristiešu vajāšanām* (angl. 2nd International Conference on Christian Persecution), kurā tai skaitā piedalījās ļoti daudzi no vajātās Baznīcas bīskapiem; rezultātā par reģistrētajām kristiešu vajāšanām publicēts 348 lappušu garš ziņojums (*Budapest Report on Christian Persecution 2019*, skat. www.iccphungary.com).

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze
SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA

Open Doors 2020. gadā publicētais kristiešiem bīstamāko 50 valstu saraksts.

Valsts	Varbūtība piedzīvot vajāšanas (no maks. 100 punktiem)	Vajātāji	Valdošā reliģija
1. Ziemeļkoreja (Āzija)	94	komunistu un postkomunistu veiktas vajāšanas	ateisms
2. Afganistāna (Āzija)	93	etniskās nesaskaņas	islāms
3. Somālija (Āfrika)	92	musulmaņu uzbrukumi	islāms
4. Lībija (Āfrika)	90	musulmaņu uzbrukumi	islāms
5. Pakistāna (Āzija)	88	musulmaņu uzbrukumi	islāms
6. Eritreja (Āfrika)	87	kristīgo konfesiju protekcionisms	islāms/kristietība
7. Sudāna (Āfrika)	85	musulmaņu uzbrukumi	islāms
8. Jemena (Tuvie Austrumi)	85	musulmaņu uzbrukumi	islāms
9. Irāna (Tuvie Austrumi)	85	musulmaņu uzbrukumi	islāms
10. Indija (Āzija)	83	religiskais nacionālisms	hinduisms
11. Sīrija (Tuvie Austrumi)	82	musulmaņu uzbrukumi	islāms
12. Nigērija (Āfrika)	80	musulmaņu uzbrukumi	islāms/kristietība
13. Saūda Arābija (Tuvie Austrumi)	79	musulmaņu uzbrukumi	islāms
14. Maldivu salas (Āzija)	78	musulmaņu uzbrukumi	islāms
15. Irāka (Tuvie Austrumi)	76	musulmaņu uzbrukumi	islāms
16. Ēģipte (Āfrika)	76	musulmaņu uzbrukumi	islāms
17. Alžīrija (Āfrika)	73	musulmaņu uzbrukumi	islāms
18. Uzbekistāna (Āzija)	73	diktatora paranoja	islāms
19. Mjanma (kādr. Birma), Āzija	73	religiskais nacionālisms	budisms
20. Laosa (Āzija)	72	komunistu un postkomunistu veiktas vajāšanas	budisms
21. Vjetnama (Āzija)	72	komunistu un postkomunistu veiktas vajāšanas	budisms
22. Turkmenistāna (Āzija)	70	diktatora paranoja	islāms
23. Ķīna (Āzija)	70	komunistu un	agnosticisms

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze
SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA

		postkomunistu veiktas vajāšanas	
24. Mauritānija (Āfrika)	68	musulmaņu uzbrukumi	islāms
25. Centrālāfrikas Republika (Āfrika)	68	musulmaņu uzbrukumi	islāms
26. Maroka (Āfrika)	66	musulmaņu uzbrukumi	islāms
27. Katara (Tuvie Austrumi)	66	musulmaņu uzbrukumi	islāms
28. Burkinafaso (Āfrika)	66	religiskais nacionālisms	islāms
29. Mali (Āfrika)	66	musulmaņu uzbrukumi	islāms
30. Šrilanka (Āzija)	65	religiskais nacionālisms	budisms
31. Tadžikistāna (Āzija)	65	diktatora paranoja	islāms
32. Nepāla (Āzija)	64	religiskais nacionālisms	hinduisms
33. Jordānija (Tuvie Austrumi)	64	musulmaņu uzbrukumi	islāms
34. Tunisija (Āfrika)	64	musulmaņu uzbrukumi	islāms
35. Kazahstāna (Āzija)	64	diktatora paranoja	islāms
36. Turcija (Tuvie Austrumi)	63	musulmaņu uzbrukumi	islāms
37. Bruneja (Āzija)	63	diktatora paranoja	islāms
38. Bangladeša (Āzija)	63	musulmaņu uzbrukumi	islāms
39. Etiopija (Āfrika)	63	musulmaņu uzbrukumi	kristietība
40. Malaizija (Āzija)	62	musulmaņu uzbrukumi	islāms
41. Kolumbija (Latīņamerika)	62	organizētā noziedzība un korupcija	kristietība
42. Omāna (Tuvie Austrumi)	62	musulmaņu uzbrukumi	islāms
43. Kuveita (Tuvie Austrumi)	62	musulmaņu uzbrukumi	islāms
44. Kenija (Āfrika)	61	musulmaņu uzbrukumi	kristietība
45. Butāna (Āzija)	61	religiskais nacionālisms	budisms
46. Krievijas Federācija (Āzija)	60	diktatora paranoja	kristietība
47. Apvienotie Arābu Emirāti (Tuvie Austrumi)	60	musulmaņu uzbrukumi	islāms
48. Kamerūna (Āfrika)	60	musulmaņu uzbrukumi	kristietība

49. Indonēzija (Āzija)	60	musulmaņu uzbrukumi	islāms
50. Nigēra (Āfrika)	60	musulmaņu uzbrukumi	islāms

Lai gan ir nenoliedzama līdzība starp Mt 5:3b un 5:10b (pantu otrajā – apsolījumu – daļā), pazemības treniņš ir kristieša dzīves sākumposma disciplīna, kamēr reālas, fiziskas vajāšanas ticības Kristum dēļ ir viens no smagākajiem pārbaudījumiem, kuru priekšā kristieši mēdz noliegt ticību Jēzum (sal. to, kā Pēteris noliedza Jēzu naktī no Zaļās Ceturtdienas uz Lielo Piektadienu, Mt 26:69-75). Kalna sprediķa Svētības vārdi Mt 5:3-10 uzsver, cik nozīmīgi ir smelt spēkus Dievā, viņa dzīvajā vārdā (sal. Mt 6:33). Vienmēr ikdienā jāredz nospraustais ticības mērķis – Debesu valstība, kas sniedz iedrošinājumu smagu lēmumu pieņemšanā un mierinājumu vajāšanās.

Astotais Svētības vārds kodolīgi izsaka domu – tevi piemeklēs vajāšanas, ja tu dzīvosi ticībā Jēzum. Un tas nav nejauši, ka šis brīdinājums seko septītajam Svētības vārdam par miera veidotājiem, miera cīnītājiem, miera vēstnešiem. Grēka pārņemtajā pasaulē, kur vardarbība, terorisms un kara daudzinašana pieaug ģeometriskā progresijā, miera domas drīzāk atgādina atsvešinātību no pasaules un nepiederību tai. Tādējādi tava kā kristieša pilsonība uz zemes ir stipri formāla, jo tavas īstās mājas ir Debesīs.

Mt 5:11-12.

Devītais Svētības vārds daudzu pētnieku skatījumā padziļināti un klausītājiem personiski skaidro astoto Svētības vārdu. Lai gan Mt 5:10-12 var skatīt kā vienu Svētības vārdu, tomēr ir zināmas nianšes tajā, kā Jēzus noslēdz Svētības vārdus. Sākas mācekļu uzruna daudzskaitļa 2. personā, lai gan saturiski turpinās vajāšanu tēma. Kā jau minējām ievadlekcijā, nav lielas nozīmes Svētības vārdu numurēšanā (līdzīgi vairums kristīgo konfesiju apvieno 9. un 10. bausli par iekāri, izdalot atsevišķu 2. bausli par elku tēlu neveidošanu [piemēram, pareizticīgie, reformāti, adventisti, metodisti, baptisti, arī jūdaisti saskaņā ar Talmudu], lai gan citas konfesijas 9. un 10. bausli par iekāri sadala divos, bet aizliegumu veidot pielūgsmes tēlus pieskaita 1. bauslim [piemēram, luterāņi, Romas katoļi]).

Atšķirībā no dažādajiem dievbijīgā cilvēka jeb kristieša aprakstiem pirmajos astoņos Svētības vārdos Mt 5:11-12 minētie *jūs* nav konkretizēti („svētīgi jūs esat!”, gr. *makáριοί este, μακάριοί έστε*). To vislabāk saprast, ja astotais un devītais Svētības vārds tiek saturiski skatīts kopā. Runa ir par kristiešiem, kas tiek vajāti taisnības un ticības Kristum dēļ („**manis dēļ**”, gr. *heneken emū, ένεκεν έμοϋ*).

Vajāšanu sakarībā jāatceras trīs principi: **1)** kristietis atšķiras no jebkura nekristieša (Mt 10:34 Jēzus pravieta, ka tas rada *zobena efektu*: asus konfliktus no nekristieša – pat radnieka – puses, jo ir pretestība kristīgajai ticībai; Kristus to piedzīvoja uz savas ādas, un tas ir princips *kalps nav lielāks par savu Kungu*, Jņ 15:20); **2)** kristieša dzīvi vada Jēzus Kristus Svētajā Garā (Mt 5:11-12 Jēzus atklāj, ka vajāšanas ir *viņa dēļ*; fiziskas vajāšanas var piedzīvot jebkurš cilvēks, bet kristietim vajā viņa ticības, viņa garīgās identitātes dēļ); **3)** kristieša dzīvei jābūt ar perspektīvu uz nākamo pasauli (Ebr 11 jeb Vēstules ebrejiem *ticības nodaļa* atklāj, ka izturība mūsu brāļiem un māsām Vecās Derības vajāšanās bija tāpēc, ka dievbijīgie nepieķērās pasaulei, bet *debesu tēvijai, ko cēlis Dievs*, Ebr 11:13-16).

Kristus draudzei jārēķinās ar vajāšanu iespējamību (Mt 10:23; 23:34). Kopš imperatora Nerona (amatā 54.-68. g. pēc Kr.) valdīšanas kristiešu vajāšanas kļuva sistemātiskas visā Romas impērijā (sal. Mt 24:9-14; Ebr 10:32-34; 1Pēt 2:12; 3:14, 16-17; 4:12-17). Dieva svētība un viņa apsolījumi doti tikai tiem vajātajiem, kas notiek ticības Kristum dēļ (1Pēt 3:14, 17; 4:14-15). Dieva svētība sniedz lielāku prieku *par spīti* vajāšanām.

Nav svarīgi, cik fiziski vai psiholoģiski dažādas ir ciešanas un vajāšanas. Jā, tās var būt nežēlīgas: arests, spīdzināšana, mantas konfiskācijas, ieslodzījums vai nāvessods. Tās var būt šķietami vieglāka rakstura: atlaišana no darba, izsmiešana, aprunāšana. Taču jebkuras vajāšanas nomāc dvēseliski. Ir vērts atcerēties, ka ir liela atšķirība starp cilvēku un Dieva tiesu. Tev ir svarīgāk apzināties, ko Dievs par tevi saka – arī tad, ja tev klājas grūti.

Mācekļu sekošana Jēzus vārdiem kļūst bīstama. Viņus lamās (gr. *oneidísōsin, όνειδίσωσιν*), vajās (gr. *diōksōsin, διώξωσιν*) un teiks jaunas lietas par viņiem (gr. *eipōsin pan ponērōn, έίπωσιν πᾶν πονηρόν*), pat apmelos (gr. *pseudόμενοι, ψευδόμενοι*).

Kristīgajai draudzei katru kritiku (arī pamatotu) uzskatīt par vajāšanām taisnības dēļ drīzāk ir netaisnības izpausme. Svarīgi, ka tieši Jēzus mācība – Kalna sprediķa gaisma grēka aptumšotajā pasaulē – ir vajāšanu iemesls, nevis Jēzus mācekļu nepilnīga izpratne par kādām lietām vai aplama kristietības prakse. Jēzus mācība un darbība zemes dzīves laikā ir Evaņģēlija kodols (Mk 8:35; 10:39). Jēzus vārdi *manis dēļ* attiecas uz mūsu Kungu un sastopami arī citviet Mateja evaņģēlijā, runājot par kristīgās ticības eksistenciālo pamatu (sal. Mt 10:18, 39; 16:25; 19:29).

Lamāt (gr. *oneidizein*, ὀνειδίξειν, '[no]lamāt', 'ķengāt', '[no]zākāt', 'gānīt', 'bārt', 'izteikt pārmetumus') norāda, ka par vajāšanām var pamatoti saukt arī vārdiskus uzbrukumus, ne tikai fiziskus pāridarījumus miesai vai mantai (sal. 1Pēt 4:14). Vārdiskie uzbrukumi mēdz būt ļoti smagi un atstāt dziļas brūces dvēselē (Jņ 7:12; 8:48; 16:2). Par to bieži lasām Psalmu grāmatā (Ps 22:7-8; 42:11; 44:16-17; 55:13; 69:10-11; 74:10, 18; 89:52). Šī lamāšana parādās arī kritikā pret Jēzu Kristu pie Golgātas krusta (Mt 27:44; Mk 15:32). Tevi vari būt diezgan drošs, ka tevi lamās Kristus Evaņģēlija dēļ, kurā tu no visas sirds dzīvo.

Vajāt (gr. *diōkein*, διώκειν, 'vajāt' [visbiežākā nozīme Jaunajā Derībā], 'skriet', 'padzīt', 'tiekties pēc') turpina Mt 5:10 domu un vēlreiz paspilgtina Kalna sprediķi Mt 5:44. Vajāšanas bija nopietns drauds Senbaznīcai. Vajātāji varēja būt ne tikai pagāni, bet arī sinagogām piederīgi jūdi, kas noliedza Jēzu Kristu kā Mesiju (sal. Mt 10:23; 23:34; Jņ 5:16; 15:20; Apd 7:52). To apliecina arī apustuļa Pāvila pieredze, viņam vajājot kristiešus, kamēr viņš vēl bija Sauls (Apd 8:1; 9:4-5; 22:4, 7-8; 26:11, 14-15; 1Kor 15:9; Gal 1:13, 23; 4:29; Flp 3:6; 1Tim 1:13). Pēc Saula atgriešanās un kļūšanas par apustuli Pāvilu jūdu vadītās vajāšana tika pavērstas pret viņu (Rm 8:35; 1Kor 4:12; 2Kor 4:9; 12:10; Gal 5:11). Nevar būt mierīgas dzīves, kamēr Kristus Evaņģēliju sludina velna un grēka pārņemtajā pasaulē (grēka paverdzinātajiem).

Runāt visu ļaunu (gr. *légein pan ponēròn*, λέγειν πᾶν πονηρὸν) ir sagaidāmi vārdiski uzbrukumi kristiešiem, ko apstiprina ar citas Jaunās Derības rakstu vietas ar dažādiem izteiksmes līdzekļiem (Apd 28:21; Rm 1:30; 2Kor 12:20; Jēk 4:11; 1Pēt 2:1, 12; 3:16; 3Jņ 10). Vārdiski uzbrucēji nav tikai *ārpuse* (tāpat kā jebkurš grēks), bet arī *iekšpuse* – kristiešu starpā, ko mudina pārstāt apustulis Pēteris: „**Tādēļ atmetiet visu ļaunprātību un jebkādu viltību, izlikšanos, skaudību un visādu mēlnesību**”

(1Pēt 2:1). Vārdisku uzbrukumu pieredzi redzam arī Vecajā Derībā, īpaši dzejas tekstos (Ps 27:12; 43:1; 109:2; 120:2-3; Sak 6:17, 19; 12:17; 19:5, 9; 21:28; 25:18). Taisnīgam cilvēkam nākas piedzīvot vārdiskus uzbrukumus. Senbaznīcā to sociālā nozīmē saasināja pakāpeniska kristīgās draudzes atšķelšanās no sinagogas. Jūdaisma un kristietības nošķiršanās fonā bija agrīno kristiešu izslēgšana no sinagogām, kas vieglākajā formā notika ar vārdiskiem uzbrukumiem, bet smagākos gadījumos – ar sociālu un fizisku izrēķināšanos (Mt 10:17-25; 23:34; 24:9; Mk 13:9; Jņ 9:22; 12:42; 16:2; Apd 5:41; Jēk 2:6-7; 1Pēt 2:19-25; 3:13-18; 4:12-16). **„Uz to jūs esat aicināti, jo arī Kristus ir cietis jūsu dēļ, atstādams jums paraugu, lai jūs sekotu viņa pēdās”** (1Pēt 2:21).

Apmelodami (gr. *pseudómenoι*, ψευδόμενοι) ir vienmēr liels izaicinājums atšķirt, kur es saņemu vārdiskus uzbrukumus daļēji savas vainas pēc un kur tas tiešām notiek tikai un vienīgi piederības Kristum dēļ. Apmelošana nozīmes ziņā pārklājas ar ļaunām runām, jo tajās liela daļa ir melu, tāpēc daļā agrīno manuskriptu vārds *apmelodami* ir tekstā un daļā – nav. Tev nevajag būt pārsteidzīgam visu apmelošanu atriekt un tam veltīt savus spēkus, jo Dievs ir tiesnesis un atriebējs netaisnībām: **„Mīļotie, neatriebieties paši, bet ļaujiet nākt Dieva dusmībai, kā ir rakstīts: man pieder atriebšana, es atmaksāšu, – saka Kungs”** (Rm 12:19; citēts 5Moz 32:35).

Svētības vārdu nobeigums Mt 5:12a ir daudzskaitļa 2. personas pavēles izteiksmē: **„Priecājieties un līksmojiet!”** (gr. *hairesete kai agalliaste*, χαίρετε και αγαλλιασθε). Šo vārdu apvienojums vienā frāzē ir raksturīgs Jaunajai Derībai un var norādīt arī uz liturģisku izteiksmes veidu (Lk 1:14; 1Pēt 1:8; 4:13; Atkl 19:7). Šis prieks kaut kādā nozīmē ir pašreizējs, ne vien eshatoloģisks (beigu laikiem raksturīgs, par to skat. Mt 25:21, 23 un īpaši Atkl 19:7). Prieks ir iekšēja reakcija, līksmība jeb gaviles ir tā redzama izpausme. Ir svarīgi priecāties ne tikai vieglās dienās, bet arī grūtībās (Apd 5:41; Rm 5:3; Jēk 1:2; 1Pēt 1:6; 4:12-16). **„Par to jūs līksmojaties, šobrīd vēl nedaudz ciezdami, ja tā vajag, dažādos pārbaudījumos, lai jūsu pārbaudītā ticība, kas ir daudz cildenāka par iznīcīgā zelta pārbaudi ugunī, parādītu, ka jūs esat teicami, slavējami un godājami dienā, kad atklāsies Jēzus Kristus”** (1Pēt 1:6-7).

Vajāšanu brīdī tu nedrīksti atriebties pats, arī ne vārdiski. Neturi sevī aizvainojumu, kas ir psiholoģiski grūtāk. Vēstules filipiešiem 1. nodaļā lasām, ka apustulis Pāvils tam izgājis cauri, spriedumu atstājot Dieva ziņā un priecājoties, ka vajāšanas veicina Kristus Evaņģēlija izplatīšanos (Flp 1:12-30). Kad vajāšanas ir ilgstošas vai sistemātiskas, sākas nopietna garīga cīņa, ka tu *nekrīti izmisumā*. Jēzus Kristus māca tev vajāšanās kopā ar viņu atrast prieku un gaviles. Jo ārēji var būt tā, ka tu redzi tikai sev uzlikto krustu, kā tas bija ar Jēzu: „**Uzlūkosim mūsu ticības aizsācēju un piepildītāju Jēzu, kas viņam sagatavotā prieka dēļ, par kaunu nebēdādams, ir pacietis krustu un nosēdies Dieva tronim pa labai rokai**” (Ebr 12:2). Tomēr dziļākā patiesība ir apstākļi, ka Dievs tavu dzīvi sagatavo priekam – un beigās to arī dod!

To vieglāk pateikt nekā izdarīt, kad praktiskā ziņā esi sprukās un šķietamā bezizejā. Kā var priecāties?? Protams, tev nav jāpriecājas par vajāšanu faktu. Ar to tev nav iemesla lepoties. Tu neesi labāks kristietis tikai tāpēc, ka tevi vajā. Protams, vajāšanas rada sāpes un nepatiku, kas ir primārais velna mērķis (sal. Īj 1-2). Vajāšanu brīdī ir īpaši svarīgi būt garīgā cīņā, lai satvertu Kristus Evaņģēliju un sevi identificētu ar to, jo Evaņģēlijs ir gan prieka vēsts, gan labā vēsts. Prieks vajāšanās un ciešanās ir ļoti specifiska kristietības nianse, to atšķirot no citām reliģijām, jo šāda attieksme tiek vairākkārt uzsvērta Svētajos Rakstos.

Mt 5:12b ir dogmatisks apgalvojums: „**Jūsu alga ir liela debesīs**” (gr. *ho mistòs himòn polis en tois ūranois*, ó μισθός ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς). *Algas tematika* redzama daudzviet Jaunajā Derībā (Mt 5:46; 6:1-2, 5, 16; 10:41-42; 1Kor 3:8, 14; 9:17-18; Jēk 5:4; Atkl 11:18; 22:12). Jēzus mācekļiem šī alga tiek apsolīta jau ticības sākumā, tāpēc ticības ceļam ir drošs pamats saglabāt prieku un līksmību. Šī nav alga par paveiktu darbu, par nezin kādiem garīgiem sasniegumiem, bet beznosacījuma apsolījums Kristum ticīgajiem (sal. Rm 4:4-5; 1Kor 9:17-18; 2Kor 4:17-18). Tā būtu saucama par *debesu algu*, jo ir Dieva žēlastības izpausme, kas Kristum ticīgajiem apsolīta jau ticības ceļa sākumā.

Līdzībā par strādniekiem vīnadārzā (Mt 20:1-16) Jēzus māca, ka debesu alga nav atkarīga no padarītā darba, bet visiem ir vienāda mūsu Kunga apsolījuma dēļ – tā ir žēlastības alga. Izmantojot algas retoriku, Jēzus nekādā veidā nerunā par attaisnošanu ticīgā cilvēka darbu, garīgo sasniegumu un svētuma dēļ. Uzticoties

Kristum, dārgumi debesīs vienmēr pieder mums. Visskaidrāk to redzam, ikdienā dzīvojot no grēku piedošanas (Mt 6:12, 14-15). Galējā – piepildījuma – nozīmē „algu” izsniedz tikai vienreiz – Dieva valstībā. Algas jēdziena lietošanā Jēzus norāda uz Dieva spriedumu par tavu dvēseli *beigās* – Pastarajā tiesā. Alga ir *liela* (gr. *polis*, πολὺς), tas nozīmē, ka tā atsver jebkuras ciešanas (Ef 3:20; 1Moz 15:1). Citviet Jaunā Derība algas vietā runā par *piederību* (Flp 3:20; sal. Lk 10:20), kas pēc dievbijīgā nāves viņam nozīmē Dieva tuvumu (1Kor 15:53).

Šādā nozīmē pati alga uzskatāma par Dieva valstības *apsolījumu*, kurai Kristus mācekļi pašlaik pieder caur Dieva vārdu un ticību. *Pieder*, nevis *piederēs* (sal. Mt 5:3, 10). Dieva Dēls caur krusta nāvi tevi jau ir izglābis no Pastarās tiesas. Apsolījums no Dieva puses netiek atcelts, iekams tu neatgriezeniski neatsakies no ticības trīsvienīgajam Dievam. Šeit nav runas par šaubām, kas pavada ticības dzīvi, bet par pilnīgu Dieva noliegumu līdz savai nāves stundai, pēdējam elpas vilcienam (sal. Ebr 6:4-6; 10:26-29). Šāda absolūta atteikšanās no reiz saņemtās Dieva žēlastības ir līdzīga mūsu Glābēja mācītajam par grēku pret Svēto Garu, kas netiks piedots (Mt 12:32; Mk 3:29; Lk 12:10; 1Jņ 5:16). Jaunās Derības teoloģiskajā domā vieglāk ir piederēt Dieva valstībai, nekā no tās atteikties, bet, iespējams, atsevišķos gadījumos notiek cilvēka pilnīga atkrišana, par ko mūs brīdina augstāk minētās rakstu vietas.

Kristieša ticībai apsoltā vislabākā alga. Bibliskā nozīmē tas liek domāt, ka algas pretstats Pastarajā tiesā ir sods – elle jeb mūžīgais sods. Noliedzot biblisko mācību par paradīzi un elli, par divējādo iznākumu pēc nāves, praktiski tiek noliegta Bībele un tajā atklātais trīsvienīgais Dievs. Bez tā ir ļoti grūti saprast algas jēdziena nozīmi Kalna sprediķī. Katra cilvēka darbi Pastarajā tiesā tiks tiesāti, taču ticīgajiem Tiesneša Kristus priekšā viss grēcīgais sadegs žēlastības ugunī, saņemot taisnības vainagu (1Kor 3:10-15; 2Kor 5:10; 2Tim 4:8).

Kāpēc to izteikt ar algas jēdzienu, ja visa pamatā ir žēlastība? Jo šī alga ir žēlastības daļa. Tā ir Debesu Tēva mīlestības izpausme. Tava ticības dzīve un mīlestība ir pateicība par Dieva lielo apsolījumu mūžībā. Turklāt algas jēdziens liek uzmanīties par savu lēmumu un rīcības galu. Kaut kādā mērā tas ir neredzams, tāpēc prasa no tevis *aktīvu sekošanu* Jēzum un mīlestības vēstij: „**Savu prātu virziet uz to, kas augšā, ne uz zemes lietām, jo jūs esat miruši un jūsu dzīvība līdz ar Kristu ir**

apslēpta Dievā. Kad Kristus – jūsu dzīvība – parādīsies, arī jūs līdz ar viņu tiksiet atklāti godībā. Nomērdējiet sevī to, kas jūsos pieder zemei: netiklību, nešķīstību, kaisli, samaitāto iekāri un mantkārību, kas ir elkdievība” (Kol 3:2-5).

Kāda ir šī alga? Bībele šeit izsakās ļoti kodolīgi, sniedzot netiešas norādes. Pat mūsu valoda grēka dēļ ir samaitāta. Mēs zinām, ka redzēsim Dievu, būsīm pārvērsti godībā, bez slimībām un nāves, nebūs vairs ciešanu un sāpju, nebūs karu, attiecību pārraušanas, mūs nepiemeklēs nekādas nelaimes. Būs prieks, šķīstība un svētums. Viss laicīgais paies. Ja Debesu valstības apsollījums tevī nerada prieku, varbūt tava garīgā dzīve ir par seklu. Ieklausies apustulī Pāvīlā: „**Jo dzīvot man nozīmē – Kristus un mirt man ir ieguvums**” (Flp 1:21; sal. Mt 6:19-21, 33; 2Kor 4:17). Būt ar Kristu vienmēr ir labāk. Tāpēc – priecājies, lai vai kādai pieredzei Dievs tevi vada cauri.

Mt 5:12c apliecina Vecās Derības praviešu likteni: „**Tā viņi vajāja praviešus**” (gr. *hūtōs gar edióksan tūs profētas*, οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας). Arī citviet Jaunajā Derībā tiek minētas Vecās Derības praviešu vajāšanas, kas Jēzus Kristus mācekļiem simboliskā veidā kļūst par pravietojumu (Mt 23:29-33, 35, 37; Apd 7:52; Rm 11:3; 1Tes 2:14-15; Ebr 11:36-37; Jēk 5:10). Vecās Derības pravieši ir ciešanu paraugs Jēzus mācekļiem, viens no garīgajiem pamatiem Baznīcai, tāpēc Kristus Baznīca vienmēr ir lasījusi Veco Derību un tajā apliecināto Dieva tautas pieredzi ticības ceļā (Lk 6:23; Ef 2:20). Vecās Derības vajāto ticīgo pulkā ir ne tikai pravieši, bet arī citi dievbijīgie: Ābels, Mozus, Ārons, Dāvids, Daniēls, Elija, Miha, Jesaja, Jeremija, Ūrija, Ūrijāhu, Amoss u. c. (sal. 1Moz 4:1-16; 4Moz 16:1-35; 2Sam 11:1-27; 1Kĕn 19:1-14; 22:7-28; 2Kĕn 1:1-18; 9:11; Jes 57:4; Jer 20:1-18; 26:20-24; 37:11-21; 43:1-13; Dan 6:1-29; Am 7:10-17). Jēzus Kristus sava bezgrēcīguma dēļ visnetaisnīgāk iekļaujas vajāto personu ķēdē (sal. Mt 10:24-25; 1Tes 2:14-15). Līdz ar kristiešu skaita pieaugumu pasaulē pieaug arī vajāto kristiešu skaits, ko Svētie Raksti sākotnēji apliecina ar Jāņa Kristītāja, pirmo apustuļu liecību un paredz Kristus Baznīcas plašākā perspektīvā.

Ciešanās un vajāšanās tu esi vienots ar Kristu: „**Kristus dēļ jums dota dāvana ne tikai ticēt viņam, bet viņa dēļ arī ciest**” (Flp 1:29). Pasaules vajāšanas tev pierāda, ka tu nepiederī pasaulei. Ir svētīgi pastāvīgi palikt garīgā nomodā, jo tad ciešanas tevi rosina lūkoties Dieva valstības virzienā, meklēt Dieva prātu: „**Šābrīža ciešanas, kas ir**

viegļas, mums sagādā pārpārēm lielu godības smagumu mūžībā, jo mūsu skatiens nav pievērst redzamajam, bet neredzamajam; redzamais ir tikai uz brīdi, bet neredzamais – mūžīgs” (2Kor 4:17-18).

Īpaši smagi cieš tie kristieši, kas pilda sludināšanas amatu. Viņiem vienmēr jābūt garīgi bruņotiem pret pasauli un velnu (Ef 6:10-20, skat. jo īpaši Ef 6:19-20). Garīdzniekam ir liels kārdinājums (varbūt tā ir velna viltība?) sludināt tā, ka ne tikai draudze, bet arī apkārtējā neticīgā sabiedrība ar viņa kalpošanu ir ļoti apmierinātas. Bet vienā jaukā dienā, rūpīgi iedziļinoties Svētajos Rakstos (sal. Apd 17:11 ar Berojas dievbijīgo jūdu piemēru), var izrādīties, ka garīdznieks ir atmetis būtiskas, pestīšanai nepieciešamas daļas no Dieva vārda, pievienojoties viltus praviešiem un vedot draudzi bīstamos maldos...

Cerības stars Dieva vārdā ir apsolījums, ka Dievs neļauj pārlauzt aizlauztu niedri (Jes 42:3). Vajāšanām un ciešanām – tavā dzīvē noliktajam krustam – Tas Kungs nosprauž robežas. Šis pavediens gājis cauri Baznīcas vēsturei līdz mūsdienām. Tas ir mīts, ka tikai karojoši ateisti vai radikāli musulmaņi vajā kristiešus. Par lieliem varmākām var izrādīties nomināli, sekularizēti kristieši, kas sevi sauc par *īstajiem, atziņu saņēmušajiem* kristiešiem vai *mātes* Baznīcas padevīgiem kalpiem.

Lielisks piemērs ir *Spānijas inkvizīcija* (15.-19. gs.), kur Baznīca izmantoja savus resursus, lai sodītu *tā sauktos* ķecerus, sākotnēji tie bija konvertīti – kristietībā pārgājušie jūdi un musulmaņi, kurus apsūdzēja, ka viņi turpina ievērot iepriekšējās reliģijas paražas; apsūdzības mēdza arī safabricēt.

Notikumu kontekstā jāmin fakts, ka Spānijas katoļticīgie valdnieki Izabella I un Ferdinands II apvienotajā Aragonas un Kastīlijas kronī (mūsdienu Spānijas teritorijā 15. gs. otrajā pusē) gribēja atbrīvoties no nevēlamiem sabiedrības locekļiem, galvenokārt jūdiem (t. s. Alhambras dekrēts jeb Izraidīšanas edikts, kuru pieņēma 1492. gada 31. martā un kurš stājās spēkā 1492. gada 31. jūlijā). Neilgi iepriekš 1492. gada 2. janvārī noslēdzās Rekonkista, kas aizsākās 722. gadā, lai *kristīgie* portugāļu un spāņu valdnieki pakāpeniski atkarotu Ibērijas jeb Pireneju pussalu no musulmaņiem jeb t. s. mauriem (karš gandrīz 800 gadu ilgi!). Mauri atļāva savās teritorijās dzīvot jūdiem, kuru anklāvi bija turīgi zinātnes un tirdzniecības centri; tāpēc spāņu valdnieki gribēja sodīt jūdus par sadarbošanos ar musulmaņiem, veicot

deportācijas, piespiedu kristīšanu vai spīdzināšanu. Antisemitisma piemērs Spānijā, protams, ļoti dabīgi iekļāvās plašajā Viduslaiku antisemitisma vilnī, kas vēlās pāri visai Eiropai, bet nevar būt morāli attaisnojams – visi taču ir antisemīti!...

Ar laiku Spānijā par ķeceriem atzina protestantus un pareizticīgos (nu, tas bija līmenis!), kā arī okultisma praktizētājus (burvjus, raganas), seksuālu perversiju praktizētājus un brīvmūrniekus. Visbeidzot inkvizīcija savas efektivitātes dēļ piedalījās arī valsts likumu pārkāpēju sodīšanā (dokumentu viltotāji, spiegi, nodokļu nemaksātāji, nelegālu ieroču uzglabātāji u. tml.). Tādējādi desmitiem tūkstošu cilvēku Spānijas inkvizīcijas darbības laikā tika spīdzināti un nokļuva uz sārta... Daudz vairāk cilvēku emigrēja diskriminācijas un brutalitātes dēļ.

Tādējādi formāla kristietība var būt lielāks drauds patiesai, Bībelē sakņotai ticībai Kristum nekā nekristiešu attieksme pret kristiešiem. Taisnīgie un dievbijīgie tiek vajāti, jo viņi ir atšķirīgi (sal. Dan 6). Patiesi, klusi, īsteni dievbijīgie derdzas tiem, kas savā ticībā *laipo* starp elkiem, grēkiem un pašizdomātu dievbijību (jo ir ļoti *laikmetīgi* apvienot kristīgo ticību ar jogas praktizēšanu, horoskopiem, neopagānisma rituāliem un austrumu reliģijām). Formāla, sekularizēta kristietība, visticamāk, Jēzus vietā izvēlētos atbrīvot Barabu... Taču Dieva vārdā sakņota kristietība novelk asas robežas ap 1. bausli: **tev nebūs citus Dievus turēt manā priekšā** (sal. 2Moz 20:2-6).

Uztver to par labu zīmi, ka tu netiec lielīts un apbrīnots, jo tas raksturo viltus praviešus (sal. Lk 6:26). Īstenu kristietību nievā, nicina, izraida, apsmej. Kā ir ar tavu ticību? Kur tu savā ikdienā piedzīvo pretestību? Kļūt par kristieti nozīmē mainīties savā domāšanā, iemīlēt Kristu, atdarināt viņu, pat piedzīvojot pasaules naidu. Nekur Bībelē nav teikts, ka tev būtu jāmeklē vajāšanas un pēc tām jāilgojas, bet ar tām katrā ziņā jārēķinās (Flp 1:29).

Atskats uz Svētības vārdos pausto.

Kalna sprediķa Svētības vārdi ir kristīgās dzīves spogulis un Jēzus zemes kalpošanas viens no sākuma spilgtākajiem brīžiem, kas atstājis neizdzēšamu nospiedumu pasaules kultūrtelpā. Kristus Baznīcā Svētības vārdi vada uz garīgu atjaunošanos un dievbijību, ir vērts pie tiem pakavēties individuālajās un mazo grupu Bībeles studijās.

Svētības vārdi ir drošs apsolījums tiem ticīgajiem, kuru vārdi saskan ar darbiem. Tas nekādā veidā neatceļ Dieva beznosacījuma mīlestību un žēlastību, jo nevienam cilvēkam nav pilnīgas ticības un pilnīgu darbu. Svētības vārdi ir ne tikai apsolījums, bet arī aicinājums Jēzus mācekļiem neapstāties pie paveiktā, jo Dieva druvā plāvēju ir maz. Galējā nozīmē Kristus apsola Dieva valstību, kas nav kompensācija par dzīvi nepilnībām pārņemtā pasaulē, bet turpinājums brīnišķīgai sadraudzībai ar Dievu, kas iesākas ticībā un lūgšanā savas dzīves laikā (Atkl 21:3-4; 22:4).

Kalna sprediķa Svētības vārdu saturu nedrīkst atdalīt no šo vārdu Autora – Kristus, jo viņš ir vienīgais Ceļš uz Debesu valstību (Jņ 14:6). Kopīga vajāšanu pieredze dievbijīgajiem un viņu Kungam apliecina, ka Jēzus mācekļības ceļš caur šo pieredzi rada noturīgu, stipru ticību un ļauj redzēt plašāku perspektīvu. Pašam esot patiesam pret Dieva vārdu, Bībeles gaismā redzot savu nepilnību, veidojas lūgšanu dzīve Garā un patiesībā, lūgšanu dzīve ar trīsvienīgo Dievu (Jņ 4:24). Tikai tā var veidoties sirds attieksme un ticība, kur Kristus mājot tevī (Gal 2:20). Esot nesaraujamā saiknē ar Svētības vārdu autoru Jēzu Kristu, ir svētīgs priekšnosacījums šo vārdu iedzīvināšanai tavā ikdienā.

Aurēlijs Augustīns Svētības vārdus saistīja ar Svētā Gara septiņkāršo darbu (Jes 11:2-3) un septiņiem Tēvreizes lūgumiem (Mt 6:9-13). Tādējādi Sv. Augustīns Svētā Gara darbu cilvēkā saista ar lūgšanu, žēlastību un tikumu. Svētības vārdi nebūtu jāsaprot kā baušļi, bet kā dāvanas un kā ceļazīmes, kuras bagātīgi lietot ikdienā; kā lūgšanas, ko sacīt savā ikdienā; kā mērķi, uz kuru virzīties. Dieva žēlastība notiek pirms jebkādas cilvēka darbības. Svētības vārdu piepildījums ir Kristus personā, kaut vai tajā, kā viņš ar savu piemēru kalpoja zemes dzīves laikā, būdams bez grēka. Jēzus Kristus persona ir *atslēga* Dieva svētībai ceļā pie cilvēka, un vienlaikus viņš ir *alga* mums.

Sludinot tikai žēlastību bez kristīga dzīvesveida, žēlastību bez bauslības, žēlastību bez sava krusta nešanas, žēlastību bez Jēzus Kristus iemājošanas ticīgā cilvēkā tā kļūst par *lētu žēlastību* un netiek novērtēta, kas ir viena no slavenākajām un svarīgākajām mācītāja, kristīgā asinsliecinieka Dītriha Bonhēfera [*Dietrich*

Bonhoeffer] atziņām.³ Jēzus norādītais ticības ceļš (kristīgs dzīvesveids) ir Imanuēla realitāte (Dieva klātbūtne un vadība). Tā ir *dārga žēlastība*, kad tu patiešām tici Evaņģēlijā paustajai dārgajai cenai, kas samaksāta par tavu glābšanu no grēkiem Kristus asinīs, un dievbijībā par to pateicies ar visu savu dzīvi un nopietnu attieksmi ikdienas lēmumos uz Dieva vārda pamata.

Lai gan Svētības vārdu 2. daļa pilnīgā veidā piepildīsies tikai nākotnē (iemantot Debesu valstību, iemantot zemi, dzīvot vienīgi žēlastībā un priekā, redzēt Dievu), daļējā nozīmē tā ir *Kristum ticīga* cilvēka realitāte jau tagad (uzklausītas lūgšanas, sirdsmiers, Svētā Gara vadība sarežģītos lēmumos, dziedināšana, attiecību veidošana utt.). Svētības vārdi necenšas izskaidrot ļaunumu vai cilvēcisko ciešanu nozīmi. To mērķis ir mazināt ikdienā piedzīvotās sāpes Dieva bērnu dzīvē, liekot tev mainīt perspektīvu un attieksmi. Ne viss ir acīm redzams. *Visa* patiesība, tāpat kā Dieva valstība, ir apslēpta, bet lielu daļu no tās tu vari piedzīvot ticībā.

Kalpošanai ikdienā dedzīgi pievērsušies kristieši visbiežāk nav tie, kuri pauž mīlestību, cerot saņemt pelnītu algu nākamībā (Mt 5:12). Viņiem svēttapšana ir dzīvesveids kopā ar Kristu. Turklāt Jaunās Derības mācībā tas ir aplams domāšanas veids. To vienkārši, bet grandiozi formulējis Bavārijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas diakonijas kustības (praktiskas draudzes kalpošanas) darba dibinātājs, mācītājs Vilhelms Leije [*Wilhelm Löhe*]: „**Ko es gribu? Es gribu kalpot. Kam es gribu kalpot? Tam Kungam pie posta un nabadzības skartajiem. Un kas ir mana alga? Es kalpoju ne algas, ne pateicības dēļ, taču aiz pateicības un mīlestības; mana alga ir tā, ka es drīkstu kalpot.**”⁴ Šie vārdi bija ne tikai vadmotīvs V. Leijes kalpošanai, bet kļuva par moto diakonijas darbam draudzēs daudz plašākā mērogā, arī ārpus luterisko draudžu konteksta.

Svētības vārdu pirmo daļu nevajadzētu vienpusēji lasīt kā pavēli, bet kā atvērtas durvis, kas ļauj piedzīvot brīnišķīgas Dieva svētības. Jēzus pamudinājumi

³ Dītrihs Bonhēfers, *Sekošana Kristum* (oriģ. Nachfolge), Luterisma mantojuma fonds, 2008 (oriģ. 1937), lpp. 11-25.

⁴ Herbert Krimm, *Quellen zur Geschichte der Diakonie*, Bd. 2: *Reformation und Neuzeit*, Evangelisches Verlagswerk Stuttgart, 1963, S. 379. Citāts oriģinālā vāciski [augstāk tekstā mans tulkojums]: „*Was will ich? Dienen will ich. Wen will ich dienen? Dem Herrn in seinen Elenden und Armen. Und was ist mein Lohn? Ich diene weder um Lohn noch um Dank, sondern aus Dank und Liebe; mein Lohn ist daß ich dienen darf.*“

Svētības vārdos ir Dieva prāts un drošs vadonis kristieša ētiskajos lēmumos. Svētības vārdi ir *Dieva* vārds, cieši vienots ar Vecās Derības tekstiem (jo īpaši Psalmiem un Jesajas grāmatu). Veidojot savu raksturu, savu personību, savu ticību un savu dzīvi Svētības vārdu un Kalna sprediķa paustajā, tu izej caur tām durvīm uz Dieva valstību, ko ne velns, ne pasaule tev nekad nevarēs aizvērt (Jņ 10:7, 9; Atkl 3:8). Kalna sprediķis un tajā atrodami Svētības vārdi tev dara skaidrāku Jaunās Derības kopējo vēsti. Kā žēlastību Kristū, kā apsolījumu Kristū, kā dzīvi Kristū, kā draudzību Kristū. Mūsu Kungs Kristus apsola: „**Es zinu tavus darbus, redzi, es atvēru tavā priekšā durvis, ko neviens nevar aizslēgt. Spēka tev ir maz, bet manu mācību tu esi turējis un neesi noliedzis manu vārdu**” (Atkl 3:8).

Šais Bībeles studijās tapis Svētības vārdu latviskojuma variants.

Šais Bībeles studijās nekādi negribu mazināt nozīmi kādam no iepriekš izmantotajiem četriem Svētības vārdu latviskojumiem. Neņemos apgalvot, ka manis veiktais latviskojums būs tuvāks oriģināltekstam nekā citu veiktais darbs. Un nevaru apgalvot, kas tas būs vieglāk saprotams – par to vari spriest tu. Tas noteikti būs atšķirīgs. Latviskojumu tu labāk sapratīsi, iepazīstoties ar visu iepriekš rakstīto.

Ņemot vērā, ka daudziem tekstā atrodamajiem jēdzieniem (kaut vai vārdam *makários*, ‘svētīgs’, ‘laimīgs’, ‘svētīts’, ‘svētlaimīgs’) ir dažādas tulkojuma iespējas, ikviens Bībeles tulkojums ir mēģinājums pēc iespējas godīgāk atainot sengrieķu teksta daudzējādo nozīmi. Vārdu *makários* esmu tulkojis ar garāku, paskaidrojošu frāzi, jo grieķu vārds aptver gan laicīgu, gan garīgu dimensiju. Arī citus vārdus ar vairākām nozīmēm esmu tulkojis plašāk, lai var sajust sengrieķu jēdzienu nokrāsas (tikai vietās, kur viens vienīgs latviskojums man nešķiet visprecīzākais un atbilstošākais). Tādējādi es nepretendēju uz šeit atrodamā latviskojuma *burtiskumu* (zināms izņēmums ir Mt 5:3, 10, kur grieķu tekstā burtiski sacītais „*viņu ir*” latviski literāri precīzāk būtu tulkojams kā „*viņiem pieder*”, izvēlējos burtiskāku variantu, šai ziņā sekojot Vincenta Strelēvica latviešu tulkojumam). Manis veiktais latviskojums drīzāk līdzinās *parafrāzei* (skaidrojošam tulkojumam). Bet teoloģijā ikvienās nopietnās Bībeles studijās būtu jāveic savs tulkojums (mēģinājums pārlikt sākotnējo domu citā valodā), lai pašam būtu skaidrs, cik daudz no Dieva vārda tu izproti.

Pašam neorientējoties oriģinālvalodās, vari izvēlēties vairākus latviskojumus vai augstvērtīgus Bībeles tulkojumus svešvalodās, kuras tu labi proti. Es savu latviskojumu atstāju *saldajam ēdienam* un tiešā veidā Bībeles studiju tekstā neesmu izmantojis, jo Bībeles citātus parasti lietoju no 2012. gada Bībeles tulkojuma. Zemāk esošo tulkojumu veicu no sengrieķu Jaunās Derības jaunākā akadēmiskā izdevuma (*Nestle-Ålanda Jaunās Derības grieķu valodas 28. izdevuma*)⁵.

Sengrieķu teksts (Mt 5:3-12; NA28)	Mans latviskojums
<p>3Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.</p> <p>4μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.</p> <p>5μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.</p> <p>6μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.</p> <p>7μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.</p> <p>8μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.</p> <p>9μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.</p> <p>10μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.</p> <p>11μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν [ψευδόμενοι] ἕνεκεν ἔμοῦ.</p> <p>12χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.</p>	<p>3Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir garā ubagi, jo Debesu valstība ir viņu.</p> <p>4Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir noskumušie, jo viņi tiks mierināti.</p> <p>5Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir lēnprātīgie un laipnie, jo viņi īpašumā mantos zemi.</p> <p>6Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir badacietēji un izslāpušie pēc taisnības, jo viņi tiks sātīgi paēdināti.</p> <p>7Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir žēlsirdīgie, jo viņi tiks apžēloti.</p> <p>8Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir sirdsšķīstie, jo viņi skatīs Dievu.</p> <p>9Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir miera veidotāji un miera vēstneši, jo viņi tiks saukti par Dieva dēliem.</p> <p>10Patiesi laimīgi un Dieva svētīti ir taisnības dēļ vajātie, jo Debesu valstība ir viņu.</p> <p>11Patiesi laimīgi un Dieva svētīti jūs esat, kad jūs zāķās un vajās, un sacīs visu ļaunu par jums[, apmelodami] manis dēļ.</p> <p>12Priecājieties un gavilējiet, jo jūsu alga ir liela Debesīs. Tāpat viņi vajājuši praviešus pirms jums.</p>

⁵ Nestle-Aland, *Novum Testamentum Graece, Griechisch-Deutsch*, 28. revidierte Auflage, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2013, S. 9-10.

Lūgšana.

Mīļais Jēzu! Es nekaunos saukties tavā vārdā – par kristieti, par tavu mācekli. Es apzinos, ka piederība tev man var būt liels izaicinājums, sevišķi brīžos, kad ticības dēļ saņemšu nicinājumu vai sitienus. Dod man spēku pastāvēt! Iepriecini mani ikdienas ticības cīņā pret kārdinājumiem, šaubām, izmisumu un paša klupšanu. Piecel mani tava vārda spēkā, vadi mani skaidrā ticībā, lai tā iztur vētras, balstoties uz Svēto Rakstu klints. Izlej pār mani savu Svēto Garu, ka māku liecināt un atbildēt par savas ticības pamatu, Kungs Kristu. Sargi manus tuvos un mīļos! Sargi savu radīto pasauli; sargi tos, kas cieš no slimībām. Dziedini ar savu svētījošo un pasargājošo roku! Sargi tavu vajāto Baznīcu visās tajās vietās pasaulē, kur valda karš, naidis pret taviem bērniem, neiecietība un aizspriedumi. Ar mīlestības gaismu aizdzen tumsu! Izgaismo to cilvēku sirdis, kas perina ļaunu pret tavu radību neatkarīgi no ādas krāsas, dzimuma un turības. Atgriez ļauno sirdis uz taisnības ceļu! Dari, ka arī mani labie darbi spīd ļaunu priekšā un viņiem liecina par debesu Tēva labestību, žēlastību un glābšanu tavās asinīs, Kristu! Vadi mani, dārgais Jēzu, pazemībā un mierā! Āmen.

Cēsu Sv. Jāņa evaņģēliski luteriskā draudze
SV. JĀŅA SESTDIENAS SKOLA

Izmantotā literatūra:

(Latviski.)

- * Mārtiņš Luters, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2016 (oriģināls vāciski 1532), lpp. 42-51.
- * Reinharde Slenska, *Jēzus Kalna sprediķis*, Luterisma mantojuma fonds, Rīga, 2000, lpp. 33-35.

(Angliski.)

- * Dale C. Allison, Jr., *The Sermon on the Mount: Inspiring the Moral Imagination* (Companions to the New Testament), Herder & Herder, 1999, pp. 55-57.
- * Hans Dieter Betz, *The Sermon on the Mount* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 1995, pp. 142-153.
- * D. A. Carson, *Jesus' Sermon on the Mount And His Confrontation with the World*, Baker Books, 1978, pp. 28-30.
- * Martyn Lloyd-Jones, *Studies in the Sermon on the Mount*, William B. Eerdmans Publishing Company, 2nd ed. in one volume 1984 (1st ed. in 2 volumes 1959-1960), pp. 110-128.
- * Ulrich Luz, *Matthew 1-7* (Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, U.S.A., 2007, pp. 199-202.

(Vāciski.)

- * Aurelius Augustinus, *Die Bergpredigt*, Johannes Verlag Einsiedeln, 2. Auflage 2010, SS. 38-45.
- * Gerhard Maier, *Das Evangelium des Matthäus, Kapitel 1-14*, Historisch Theologische Auslegung, SCM-Verlag, Witten, 2015, SS. 264-270.

(Grieķiski.)

- * Ed. Walter Bauer, Kurt Aland, Barbara Aland, *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur* (verk. **Bauer-Aland**), 6. Auflage, Walter de Gruyter, 1988.
- * Fritz Rienecker, *Sprachlicher Schlüssel zum Griechischen Neuen Testament*, 21. Auflage, Brunnen Verlag Gießen, 2003.
- * Wilfrid Haubeck, Heinrich von Siebenthal, *Neuer sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament*, 2. Auflage, Brunnen Verlag Gießen, 2007.